

Ročník 2

2

1993

Západ

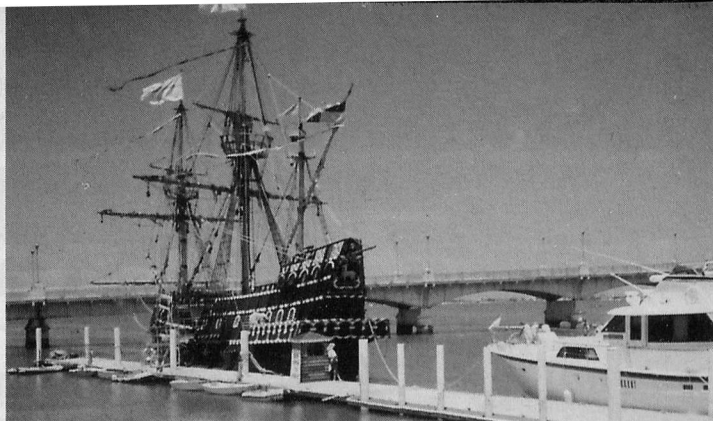
today

\$ 4.00

15 Kč

V ČESKÉ
A SLOVENSKÉ
REPUBLICĚ

Západ

Časopis pro Čechy a Slováky

ROČNÍK 2. ČÍSLO 2 DUBEN 1993

ZAPAD (TODAY), BI-MONTHLY FOR CZECHS AND SLOVAKS ABROAD

VYDÁVÁ: Západ Today (Canada)

ISSN — 1210 — 2865

VYDAVATEL V ČR: COMET, Žerotinova 59, 130 00 Praha 3

REDAKČNÍ RADA V PRAZE: Vladimír Bystrov ml., Karel Helmich, Ivan Mucha, Eva Rheinwaldová, Monika Vydrová.

REDAKČNÍ RADA V TORONTU: Josef Randa, Stanislav Reiniš, Milada Reinišová, Věra Rollerová, Zdena Salivarová, Josef Škvorecký, Ota Ulč, Václav Táborský, Pavel Kantorek

REDAKTORÍ mimo ČR: Stanislav Reiniš, University of Waterloo, ONT N2L 361 Canada, a Ota Ulč, 124 Martha RD Vestal NY 13850 USA

REDAKTOR PRO ČR: Karel Helmich
Adresa redakce a administrace v ČR: Žerotinova 59, 130 00 Praha 3, TEL/FAX 276615
Články nemusí vyjadřovat názory redakce.

Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení a úpravu příspěvků.
Redakční uzávěrka vždy 15. ledna, března, května, července, září, listopadu.

ADMINISTRÁTORKA mimo ČR: Milada Reinišová

Adresa redakce a administrace v zahraničí: Západ Today, Box 228, Heidelberg, Ont Canada NOB IYO.
Telefon (519)746-5095 nebo (519)699-4748.
FAX (519)699-6171

Předplatné příspěvky na tiskový fond, inzerci a změny adres zasílejte na adresy administraci.

Grafická úprava: Antonín Chmel

Tisk: BRABAPRESS, Květnového vítězství 332, Praha 4-Chodov

DOPISOVATELÉ:

ČR: Stanislav Auský, Karel Hvizďala, Milan Kenda, Jan Mlynářík, Jiří R. Moravec, Vladimír Škutina, Anna Slovákova-Vacková

KANADA: Vladimír Cicha, Jan Drábek, Richard Drtina, Pavel Kantorek, Jiří Krupička, Viktor Labský, Marta Procházková, Jaroslav Švestka, Josef Škvorecký, Zdena Salivarová, Aleš Zeman

USA: Blanka Jičínská, Bohumil Krčil, Vladimír Kříž, Eva Limanová, Iva Pěkářková, Jiří Sýkora, Leoš Zeman

AUSTRÁLIE: Petr Hrubý, Jan Jirásek, Jaroslav Kovářiček, Miloš Ondrášek

DÁNSKO: Jaroslav Pavlík

JIŽNÍ AMERIKA: Robert Lamberg (Argentina)

NĚMECKO: Antonín Brousek, Ota Filip, Karel Kryl, Antonín Měšťan, Jan Pulda, Pavel Taussig, Karel Trinkewitz

SKANDINÁVIE: Michael Konúpek (Norsko), Helena Kosková (Švédsko), Jan Kristofori (Norsko)

ŠVÝCARSKO: Dušan Šimko

HOLANDSKO: Rašek Kučera

VELKÁ BRITÁNIE: Jan Křesadlo

FRANCIE: Ivan Kraus

BELGIE: Michaela Swinkelsová

RAKOUSKO: Ivan Medek

PŘEDPLATNÉ:

	1 rok:	2 roky:	Doživotní předplatné:	Jedno číslo:
ČR	66 Kč			11 Kč
KANADA	24 CAD			4 CAD
ostatní země (letecky)	US\$ 24.00	US\$ 40.00 nebo ekvivalent v cizí měně	US\$ 400.00	US\$ 4.00

Odběratelé v USA a Kanadě mohou platit osobním šekem.

V ostatních zemích bankovním příkazem nebo mezinárodní poštovní poukázkou (patrně nejvýhodnější pro evropské předplatitele).

Předplatné v Evropě lze poukázat na poštovní účet číslo 98601-202 u poštovního šekového úřadu 2000 Hamburg, BRD. Bankovní směrové číslo je 200 100 20.

Předplatitelé v ČR mohou poukázat platbu na složenkou typu A číslo účtu Investiční banky 3247-201/0510 variabilní symbol 92

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha č. j. 1254/92 — NP dne 29. 10. 1992

OBSAH

MALÉ ZAMYŠLENÍ	1
Jaroslav Kovářiček	
VE ZNAMENÍ BŘEVNA A RŮŽÍ	1
Jiří Seydler	
MAFIÁNSKÁ EMIGRACE	3
Alexandr Kopeckij	
OČIMA AMERICKÉHO DIPLOMATY	4
Dušan Soudek	
MINISTR ZIELENIEC V N. Y.	5
Josef Schrabal	
Z PRAŽSKÉHO HRADU DO PHU BAI	6
Jiří R. Moravec	
TYPICKÝ AMERIKAN	8
Ota Ulč	
BRATISLAVSKÉ ŠTĚNICE	9
Stanislav Reiniš	
KDO S KOHO?	10
Zdeněk Leiner	
ROZHOVOR PŘED ODJEZDEM	11
Šárka Helmichová	
KLAUS, ZÁPADNÍ KULTURA A BLAF	12
Josef Maxant a Josef Škvorecký	
... A JEŠTĚ JEDEN SEZNAM	17
Stanislav Reiniš	
ROZHOVOR S DR. BRZORÁDEM	18
Halina Břeňová	
REGGIE HOSTOVSKÁ	22
Zdena Salivarová-Škvorecká	
NESPLACENÝ DLUH	23
Čestmír Sládek	
CESTOU ZLATOKOPŮ	24
Antonín Šmucler	
NELOUČENÍ 2	26
František Cinger	
BLUES VDANÝ ŽENSKÝ	26
Václav Táborský	
JAK SE DĚLÁ GARAGE SALE	27
Josef Škvorecký	
MUSIC UNLIMITED	28
Petr Žantovský	
POVÍDÁNÍ S JANEM KRISTOFORIM	28
Michaela Dolinová	
EX LIBRIS	29
Jiří Pech	
AKO SME ZÁKLÁDALI EXILOVÝ VLÁDU ..	29
R. N. Royko	
SOKOL VINOHRADY OPĚT	29
Luděk Jirsák	
NO COMMENT	30
PŘIŠLO POŠTOU	31
NENÍ NAD BULVÁR	32
Jaroslav Kulháv	

Městská selanka v New Yorku
Snímek archiv

INZERÁT, OTIŠTĚNÝ V ZÁPADU TODAY
SI ZÁJEMCI PŘEČTOU V CELÉM SVĚTĚ

Malé zamyšlení: Kde je pravda?

JAROSLAV KOVÁŘIČEK, Austrálie

Stržení železné opony způsobilo nejen nebývalý tok informací, ale také znatelný průvan v myšlení. Za dob studené války jevil se svět mnohem jednodušší. Nazírat na svět černobíle bylo totiž snažší než pracně zkoumat a mapovat skutečnost. To zjednodušení názoru bylo příznačným i pro náš exil. Komunistický svět byl pro nás ztělesněním zla, Západ zase byl nedotknutelným ideálem dobra a pokroku.

O komunistické ideologii žádné iluze nemáme a toliko pošetilec ji může obhajovat. Zároveň nutno vzít na vědomí, že tato ideologie není zdaleka jediným pramenem řeky zla v tomto světě. Mnohé zdroje zla lze vysledovat také v západních zemích, ba v každém jedinci (nenávisť, fanatismus, závist, předsudky, rasismus, slepá víra, zloba, nedostatek laskavosti, štědrosti a tolerance). Překvapivě a náhle spadla maska z tváře komunismu, příčiny společenského zla však tím pádem tak náhle nezmizely. Jak se tedy může někdo podívat, že např. v naší vlasti více než dva roky po převratu nenastala ještě báječně fungující demokracie? Ono totiž to, čemu se říká demokracie, nefunguje bez škytavek ani v mnoha zemích západních. Tak třeba ony nedávne nepokoje v USA svědčí nejen o problémech mocenského aparátu spravedlnosti, ale i o vážných sociálních nepochopěních v té zemi. Bývali jsme sice právem rozhořčeni nad komunistickou nespravedlností a krutostí, kdo z nás byl ale schopen a hlavně ochoten vidět rovněž utrpení a tragédii australských domorodců?

Iluze sice mohou být sladké, jedině pravda (byť často hořká) může vést k nápravě a zlepšování věci pozemských, ke skutečné realizaci lidského života. Jenže, co je to ta PRAVDA? „Souhlas tvrzení se skutečností, správný názor...“ říká Slovník spisovné češtiny. Vymezit slovně lež jest snadné — lež je záměrné klamání. O definici pravdy se pokoušejí filozofové a jazykovědci po staletí a mnoho papi-

ru bylo na toto téma popsáno. S pravdou jsou totiž potíže, je podmíněna mnoha činiteli. Ve vztahu ke světu odráží se v pravdě také stanovisko pozorovatele, jeho schopnost porozumět, pochopit a vyjádřit.

Nejsem stoupencem přesvědčení, že pravda jest toliko jediná. Ve třírozměrném světě pouze koule jeví se stejně, pozorována ze všech stran. Pravdivá výpověď o jiných předmětech bude se lišit s úhlem pohledu. Čeština vyjadřuje tuto situaci pěknými slovy jako náhled (názor, mínění) nebo stanovisko (zástávaný názor, hledisko). Snahy o nastolení jediné a svaté pravdy přinesly již mnoho škod a utrpení. Proto připouštím rád, že pravdy mohou být různé, jiná je pravda vítězů a jiná je pravda poražených, svoji pravdu mají bohatí, jinou zase chudí. Proto i rozporuplné výpovědi o světě mohou být pravdivé, dohromady potom skládají pravdu o celku.

Dalším problémem pravdy je ztížená možnost jejího ověření a potvrzení. Proto je nezbytné přiznat člověku také právo na omyl, a to právo respektovat. Zásadní přednost systému pluralitního před systémy totalitními spatřuji právě ve svobodě projevu, právu na omyl a toleranci k odlišným názorům. Což ovšem nemá znamenat toleranci vůči zlu.

I pro osobní život je pravda nesmírně užitečná (od slova u-žítí). Usilovat o pravdu je zároveň občanskou cností v civilizované společnosti. Politickými změnami ve vlasti neskončila ani pro bývalé exulanty povinnost usilovat o pravdu, spíše naopak. Naše zkušenosti nás k této zodpovědnosti zavazují. Bylo by ale pošetilé se domnívat, že my v emigraci známe pravdy více. Naopak, vzájemné naslouchání a dialog s lidmi ve vlasti nám může přinést větší porozumění světu a životu, tedy více pravdy.

Ve znamení břevna a růží

JIŘÍ SEYDLER, Praha — REPORTÉR

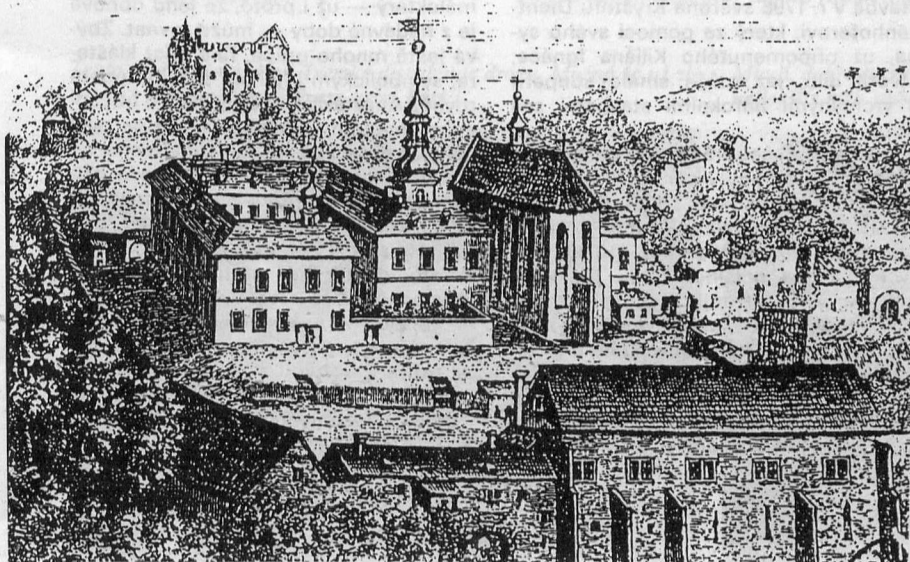
Je to, jako většina středověkých legend, krásná pověst, opentlená Božím vnuknutím a zázrakem. Ta o založení Břevnovského kláštera, jehož milénia le-

tos vzpomínáme, vypráví, jak se nad studánkou, dodnes zvanou Vojtěškou, setkaly dvě významné osobnosti české historie z konce 10. století — přemyslov-

ský kníže Boleslav II. a slavníkovský biskup — druhý český — Vojtěch, později svatořečený. Přivedl je sem pokyn Boží, určil jim den i hodinu. Pověst sama byla snad i pokusem o idealizování vztahů obou mocných českých rodů, které soupeřily o moc v zemi; jak známo, prozíravější, zřejmě vládychtivější, a proto méně „sametoví“ Přemyslovci krátce poté situaci rázně vyřešili vyvražděním slavníkovského rodu až do kolébek. Ale o to v naší malé exkursi do dějin Břevnovského kláštera, nejstaršího a také nejproslulejšího mužského benediktinského kláštera v Čechách, nejde. Vraťme se tedy k historii samé.

Na základě písemných dokladů — svědčit o tom mohou pouze falza, originály na papyrusu vzaly v průběhu doby za své (jde o bulu papeže Jana XV. a listinu knížete Boleslava II.) — došlo k tomu v r. 993, možná o rok dříve. Další doklad v jiných dobových listinách uvádí datum 14. ledna 993, kdy se konalo posvěcení kláštera za přítomnosti biskupa Vojtěcha; ten podle zcela hodnověrných

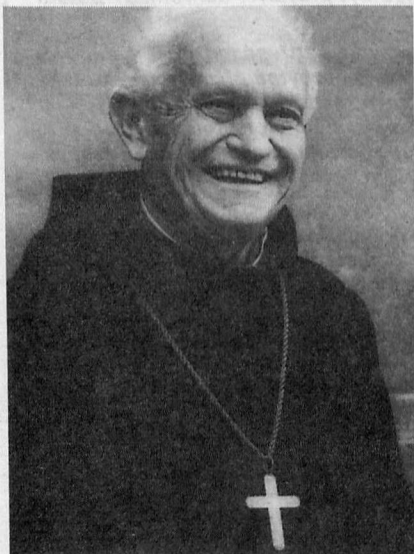
Klášter v polovině 17. století

svědectví přivedl o rok dříve z benediktinského konventu sv. Bonifáce a Alexia na římském Aventinu skupinu mnichů, kteří se zřejmě stali základem benediktinského řádu v Břevnově.

Řád je prastarý. Založil jej Benedikt, později za své bohubilé skutky a život v pokoře nazván svatý, v roce 529 v klášteře v Monte Cassinu. Byl i jeho ideologem — koncem života stanovil jeho přísné zásady Sancti Benedicti Regula, které dodnes, ve své podstatě, jsou vodítkem duchovního i církevního života řádových bratří.

Na základě privilegia papeže Jana XV. byl Břevnovský klášter nazýván archisterium, tedy nejstarší. Příslušelo mu tudíž právo zakládat další benediktinské kláštery a šířit řád. Kláštery plnily řadu funkcí — vedle služby Bohu i jiných kulturních, ekonomických, organizačních. Pečovaly o výchovu nových mnichů, o kul-

Opat Anastazius Opasek

turní statky, zajišťovaly prepisování religiozní literatury i světských dokumentů, staraly se o nemocné, vedly vlastní hospodaření na půdě a statcích, které jim udělil panovník či vrchnost. Řád měl v Čechách a na Moravě značné množství klášterů, jejich rozkvět nastal především ve 12. století. Vyvíjely činnost v Třebíči na Moravě, Postoloprtech, Vilémově, Želivu, Kladrubech (který jediný přežil husitské války) a dalších místech. V benediktinském klášteře na Slovanech se například sloužily mše ve slovanském ritu. A samostatnou kapitolou byl Broumovský klášter, mohutná opevněná stavba z doby Přemysla Otakara II.; břevnovsko-broumovskou unii řídil jeden opat a při pozdější barokní přestavbě obou chrámů byl jako stavitel zvolen, naštěstí pro oba, mj. i jeden z nejvýznamnějších představitelů českého baroka Kilián Ignác Dientzenhofer.

Ale nebyly to jen husitské války, které přinesly benediktinským klášterům — stejně jako klášterům jiných řádů — pohromu a zkázu. Do husitských bouří nejstarší a také jeden z nejbohatších a nejlépe prosperujících klášterů, Břevnovský

Snímek PAVLA VÁCHY

(patřilo mu 14 poplužních dvorů, 83 vesnic, značné množství polí, zahrad a jiných majetků), býval terčem útoků častých potulných zběhů, lupičů i celých armád. Krutě jej zasáhla třicetiletá válka, kdy klášter, ačkoli byl na straně císařských vojsk a vítal bělohorské vítězství, byl jimi vzápětí vyplněn a vypálen. Klášter poté po dlouhá desetiletí živořil a dokonce se zdálo, že jeho dny jsou sečteny; teprve začátkem 18. století bylo přistoupeno k velkorysé výstavbě nového kláštera, jemuž měl vévodit chrám důstojný úcty k nové patronce, svaté Markétě, jejíž kult nahradil už dříve patronství sv. Benedikta; vznik tohoto kultu je ve spojení s darováním relikvie sv. Markéty klášteru uherským králem Bélou IV. Šťastným řízením osudu, ale také prozíravostí vzdělaných opatů, především Tomáše Sartoria a jeho nástupce Otmara Daniela Zinkeho, byla jeho

navzat rok 1950, kdy po vývoji trvajícím téměř devět a půl století byl řád administrativním zásahem zrušen a hlavní jeho prostory byly využity pro archivní účely. Teprve listopad 1989 přinesl nápravu . . .

Nedělní ráno, lidé kvačí, přes značný mráz a sněhové závaly, na mši do chrámu Břevnovského kláštera. Nevím, zda jsou všichni věřící, kteří bez nedělní mše nemohou být; ale soudím, že všichni přicházejí s touhou zamyslet se na chvíli v každodenním zmatku a shonu nad věcmi duchovními či alespoň nechat se okouzlit nádherou chrámu. Je třeba přiznat, že v nevládných, nekulturních letech normalizace byli zřejmě lidé, kteří i u vesla viděli dále než na špičku nosu — podařilo se vydělit značnou dotaci na renovaci skvělého chrámu, jeho výzdobu, na restauraci nevidaných uměleckých děl. Vždyť tu jsou obrazy, fresky a nástěnné malby barokních mistrů evropské úrovně — Petra Brandla, Kosmy Damiána Asama i jeho mladšího bratra Egida Quirina, Václava Vavřínce Reibera a dalších umělců; lidé se skloněnými hlavami poslouchají nádherný zvuk varhan, který v chrámu, jemuž se málokterý — už i proto, že jeho obnova je z nedávné doby — může rovnat. Zbývá ještě mnoho práce, říká opat kláštera, symbolickým jménem prvního opata rovněž Anastazius, známý i svým občanským jménem Opasek, ale vše se nyní v dobré obrací. Ještě je třeba mnoho vykonat, nejen v chrámu, při obnově dalších objektů, ale především v lidech samotných, kteří po dlouhé noci teprve procitají. Ale s boží pomocí . . . A věrme víře tohoto moudrého, statečného muže, kterého, ač už zastával vysoké postavení opata, pod vymyšlenými obviněními ze špionáže a podvracení republiky odsoudil režim k doživotí a mučil v kriminálu jedenáct let. 28. října 1991 byl za zásluhy v boji proti nacismu vyznamenán řádem T. G. M. Důstojný GEN národa . . .

tisíc let země milované

stavba v r. 1708 svěřena Kryštofu Dientzenhoferovi, který za pomoci svého syna, už připomenutého Kiliána Ignáce, stvořil dílo, jež může směle soupeřit s vrcholnými barokními stavbami své doby.

Klášter se neubrání ani plenění za války v r. 1744, kdy v něm nakrátko Prusové zřídili vojenský špitál (vyčíslená škoda představovala na tehdejší dobu obrovskou částku více než 410 000 zlatých), ani za dalšího vpádu pruských vojsk o 17 let později. Josefínské reformy, které znamenaly likvidaci většiny klášterů u nás, se Břevnovského a Broumovského kláštera naštěstí dotkly nepřílišnou měrou. Jejich činnost byla ovšem značně omezena, klášterní prostory byly používány pro jiné účely. Tragickým lze

Mafiánská emigrace

ALEXANDR KOPECKIJ, Praha — REPORTÉR

Kdysi po Praze kolovala anekdota s hořkou srpnovou příchutí. „S kým hraničí Sovětský svaz?“ Odpověď zněla: „S kým chce...“ Od té doby se mnohé, bohudík, změnilo, změnil se poměr na mapě Evropy i samotného někdejšího rudého impéria. Od Moskvy nás chrání rusko-ukrajinská, ukrajinsko-slovenská a slovensko-česká hranice. Z hlediska geografického rozhodně ano, avšak při ryze pragmatickém pohledu na věc zjistíme, že ne vše je zcela v pořádku a že z dob předchozích nám v Čechách zbylo nejedno kukaččí vejce.

Oč tu běží? O jev všeobecně označovaný coby „ruská mafie“, což je pojem poměrně široký. Pochopitelně, že nezahrnuje jen osoby ruské národnosti, ba právě naopak. Zato tu jsou zastoupeny, a to v míře vrchovaté, především příslušníci kavkazských národů, zejména Čečenci, Gruzínci, Arméni a Ázerbájdžánci.

Proč se ruská mafie objevila právě

chobotnice se učí způsobům

v Praze? Italská mafie se přemístila ve své době do Spojených států. Také ruské mafii bylo už doma těsně, především proto, že konkurence byla velká a zdroje jsou zdevastovány desetiletými budování cíle, jenž se nazýval „komunistická společnost“. Stručně řečeno: přišla k nám mafiánská emigrace. Krom toho postupy ruské policie jsou mnohem tvrdší než policie v západní Evropě a navíc je zdejší společnost vůči ruské mafii zcela bezbranná, nemá s ní zkušenosti, je jejími postupy šokována a prakticky, alespoň v prvopočátečním stadiu, neklade odpor. Tento časový předstih pak mafii postačí k tomu, aby získala potřebné zázemí, uchytila se, navázala kontakt s místními zločinci a posléze i spolupráci, ať již na základě dobrovolnosti či vynucení a zastrasování.

Čechy jsou ideálním předpolím pro nástup ruské mafie především do západních bohatých států. Hrají tedy roli tranzitního a skladovacího státu pro obchod s drogami a současně i jistého seřaditě úderných mafiánských oddílů. Je nasnadě, že v prvopočátcích se v Praze neobjevili hrdlořezové z řad Čečenců ani účastníků afghánské války, nepřijeli opioví a heroinoví magnáti ani ázerbájdžánští či arménští obchodníci se zlatem ani příslušníci židovsko-arménské mafie, která se specializuje na vývoz starožitností a ukradených kulturních památek.

Jako první, jak známo, se objevili tzv. čepičkáři, prodávající „trofeje“ po sovětských okupantech, poté přišli námezdní malíři z moskevského Arbatu, kteří takřka vytlačili minutové portrétisty z Karlova mostu. V ulicích, zejména v tržnicích a na burzách, se permanentním doplněkem zdejšího koloritu stali prodáváči kavkazského zlata a ruského kaviáru. Tito relativně neškodní „pěšáci“ byli pod neustálou kontrolou svých šéfů, kteří je nemilosrdně vykořisťují a žádají svůj desátek. Neposlušné jedince, kteří vybočili z řady, potrestalo velice tvrdě několik námezdních vrahů z řad navrátilců z afghánské války.

Tito drobní pouliční prodejci se stali záhy trnem v oku české pouliční mafii, která si uzurpovala nárok na centrum Prahy. Avšak několik tvrdých zásahů „bojovníků“ z Ruska ukázalo, kdo se postupně stává pánem na Starém Městě a Malé Straně.

Zisk plynoucí z desátek směřoval okamžitě na nově založená konta, z nichž se začaly plátit luxusní vily v nejpřepychovějších lokalitách Smíchova, Střešovic, Dejvic a Vinohrad, v ulicích se objevily nablýskané, zcela nové limuzíny mercedesů řady 500 a 600, v nichž dobře urostlí ochránci převážejí bossy jižanského a asijského typu z uvedených vil na utajená místa schůzek s „kolegy“ z Prahy i ze Západu.

Před časem se autor těchto řádek měl

možnost setkat s jedním mafiánským bossem z Kavkazu, který se ani netajil tím, co ruská mafie v Čechách sleduje a jaké jsou její cíle. Prahu do slova a do písmene označil za překladiště drog, bílého masa, starožitností, za místo, kde se budou formovat „bojové invazní oddíly“, které jsou podle jeho slov lépe připraveny než oddíly bojovníků americké mafie, avšak chybí jim návyk k životu v civilizovaném světě. A právě ke způsobu chování v evropských městech si mají přivykat v Praze. Když bylo vyprávění mafiánského krále zpod kavkazských velikánů publikováno zhruba před dvěma lety v týdeníku Reportér, vyvolalo na tvářích policejních úředníků úsměv.

Dnes se situace změnila, nikdo už nepochybuje o tom, že ruská mafie se u nás pevně etablovala a dělá si prakticky, co chce. I nadále je patrná jen pověstná špička ledovce — skořápkáři, překupníci, šmelináři, tedy ti, kteří ve struktuře mafie hrají zcela podřadnou roli. Avšak ti, kteří pendlují mezi evropskými metropolemi, jsou takřka neviditelní. Potkáváme je v centru Prahy, v luxusním oblečení, v nejdražších restauracích, a jak už bylo uvedeno, v konspiračních vilách a bytech, které si nezadají s vybavením podobných sídel jejich palermských kolegů. Ruská mafie se domů už nikdy nevrátí, našla mnohem úrodnější kraje, než jsou ruské stepi a pisky asijských pouští. Zákon omerty, jehož porušení se jako všude na světě v podobných organizacích trestá smrtí, tu platí dvojnásob, neboť vykonavatelé trestu, převážně Kalmyci, Čečenci a afghánští veteráni, se vyznačují nebývalou krutostí. A tak rozlousknutí oříšku, zvaného ruská mafie, je v nedohlednu.

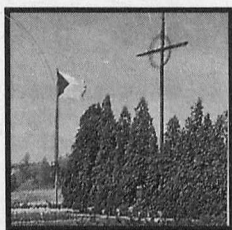
Jak mi řekl před časem v Moskvě jeden policejní důstojník: „Naši mafii se musí srazit hlava hned, prostě je postřílet a hotovo. Teď, teď už je pozdě...“ Obávám se, že tento muž s dlouholetými zkušenostmi v boji proti organizovanému zločinu měl bohužel pravdu...

Snímky PETRA STRNADA

Tento muž v Moskvě na Tverské distribuuje drogy. Možná že už zitra se s ním setkáme v Praze nebo Paříži.

Mladí, dobře vycvičení muži nevědí, co budou dělat po vojně. Mafie nejlepší z nich ráda zaměstná.

Očima amerického diplomata

DUŠAN SOUDEK, Kanada

Před několika lety jsem náhodou otevřel knihu s lákavým nadpisem „From Prague after Munich; diplomatic papers 1938—1940“. Princeton University Press 1968, 266 stran. Autor, George F. Kennan, je americký diplomat a historik, jehož schopnost předvídatí se plně projevila až v nejnovější době. Jeho životní dráha byla neobyčejně pestrá. Narodil se v roce 1904, po univerzitních studiích vstoupil do služeb US Foreign Office (ministerstvo zahraničí). Sloužil v Ženevě, Německu a v baltických státech. V roce 1929 se dostal jako jazykový úředník do Berlína, kde intenzivně studoval ruskou řeč a kulturu. Už v roce 1933 začal pracovat v Moskvě jako expert pro sovětské záležitosti. Pak přišla Vídeň, Washington, Berlín (kde byl 5 měsíců po vyhlášení války internován), Lisabon; pak se účastnil vyjednávání o kapitulaci Itálie. V roce 1944 byl zase v Moskvě, 1949 byl poradcem ministra zahraničí, r. 1952 velvyslancem v Moskvě (odtud odvolán po sovětské stížnosti týkající se jeho výroku o bytovém problému cizinců) a později velvyslancem v Jugoslávii (1961—63). V roce 1967 dopomohl Stalinově dceři k pobytu v USA. Mezitím se roku 1950 stal též profesorem na Ústavu pro pokročilá studia Princetonské univerzity. Napsal několik knih z historie americko-sovětských vztahů, z dějin americké diplomacie a vzdal též své paměti. Za vynikající formální a odbornou kvalitu svých knih získal dvakrát prestižní Pulitzerovu cenu i další ceny.

Proč si jej stále ještě ceníme? Již v roce 1947 (!) před senátní komisí vyslovil neobvyklý názor, že „sovětský stát obsahuje zárodek své vlastní zkázy“ a že může být „jedním z nejslabších a nejvíce politováníhodných národních společenství“. Stal se autorem konceptu zadržování, a nikoliv konfrontace se SSSR.

Jak souvisí Kennan s Prahou? V letech 1938—39 byl přidělen na legaci USA v Praze. V den příjezdu viděl, jak lidé pláčou nad výsledkem Mnichova. Za šest měsíců pozoroval okupaci německou armádou. Za překvapivě krátkou dobu se naučil česky a slovensky do té míry, že mohl číst noviny a konverzovat. Ačkoliv naprostý cizinec, bez předchozích vztahů k Čechům, pochopil ihned tehdejší problémy. V době svého pobytu v Praze psal dopisy, důvěrná hlášení pro ministerstvo zahraničí USA o situaci v historických zemích, na Slovensku a Podkarpatské Ukrajině. Koncem roku 1939 byl přeložen do Berlína.

V historickém úvodě vzpomíná na vládu protektorátu, jejíž některé členy osobně znal: „Převzali odpovědnost s dobrým úmyslem, byť i s těžkým srdcem, s vírou, že alespoň zmírní katastrofu, která postihla jejich lid... Z těch, kteří později stáli před soudem

jako kolaboranti, někteří byli zproštěni viny, někteří lehce potrestáni. Mnozí však byli postiženi velmi přísně. Háchovi, jehož utrpení bylo nejvíc patetické a tragické, byla prozřetelností dána milost a zemřel přirozenou smrtí ve vězení dříve, než mohl být souzen.“ — „Přízpusobení Mnichovu zachovalo pro budoucnost velkolepou mladou generaci — disciplinovanou, pilnou a tělesně zdatnou — která by nepochybně byla

historia magistra vitae?

obětována při romantickém, ale beznadějném odporu...“ Kennan ovšem tehdy netušil, že této generaci jsou souzeny čtyři desetiletí v jiném protektorátě...!

Ve svých hlášeních Kennan analyzuje situaci a náladu jak v historických zemích, tak i ve východních částech státu. Zabývá se politickými, národnostními i ekonomickými hledisky. Vystihuje náladu Čechů bezprostředně po Mnichovu a po německé okupaci, kdy jedinou nadějí do budoucnosti byla blízká válka. Spoustu malých stran Čechů popisuje takto: „Češi milují politické strany jako kachny vodu; čím je strana menší, tím větší je její věrnost svému programu a žárlost na ostatní. Mnoho let seděly české strany u stolu a dělily si kořist s přesností malých hochů dělicích se o ukradený meloun. Tato jejich činnost, týkající se spíše velikosti jejich podílu než objemu, který lze rozdělit, byla jednou z příčin katastrofy, která postihla jejich národ.“ Představitelé východních částí ČSR, tehdy intenzivně podporovaní nacisty, nenalezli milost v Kennanových očích: „... dělají ze sebe šašky, cestují sem a tam v letadlech, cvičí opeřetní SA jednotky a sní o budoucí velikosti slovenského a ukrajinského národa. Vše, co je Češi naučili během dvaceti let, bylo Čechům hozeno zpět do tváře...“ — „Otevřená nenávisť [Slováků] vůči Čechům byla poněkud zmírněna částečným přáním přilákat české turisty a český kapitál zpět na Slovensko, částečně potížemi s Maďarskem...“ — „[Slováci]... mají neurčitou naději týkající se ekonomického rozvoje své země, ale málo idejí, jak na to.“ — „Přijetím německé pomoci proti Čechům Slováci — jako Shakespeareovi Angličané — prodali pastvinu, aby koupili koně. Potěšení, které získali touto transakcí, jak se obávám, bude trvat krátce...“ „Češi vše toto přijali s pozoruhodně klidnou myslí; přehlížejí slovenské chování jako chování tvrdohlavého dítěte, které dostalo novou hračku...“

Dramatický je popis událostí kolem 15. března — dne okupace. Už ráno se

na vyslanectví objevili mrtvolně bledí lidé, s třesoucími se rty, žádající o azyl: bývalí čeští špióni v Německu, sociální demokraté, Židé. Podle tehdejších amerických předpisů nikomu azyl nemohl být udělen a museli být posláni pryč. Zmiňuje se o příhodě na Moravě, kde v některých místech byly omylem vylepeny německo-rumunské vyhlášky omezující vycházení z domů. Za pár dní přijíždí protektor von Neurath a požaduje se jeho uvítání. Mnozí raději platí 600 korun pokuty za nevyvěšenou vlajku. „... nemůžeme říci, že pokus zajistit účast českého obyvatelstva při jásání byl příliš úspěšný... uniformované organizace poslaly několik lidí, kteří se tvářili, jako by je vedli na porážku“ — „... pochodňová paráda přilákala nejvýš 300—400 lidí z milionového města, většinou Němce“ — „Rozdíl mezi Čechy a Němci — jazykový a psychologický spíše než rasový — je příliš hluboký, než aby byl překlenut několika fanfárami a trochu vlajkoslávy...“ V jedné z dalších relací Kennan popisuje účinkování německé speciální organizace pro údajnou pomoc hladovějícím Čechům, která podivně kontrastuje se cpocímí se Němci, užívajícími kursu 1 DM (dosud 1 DM = 5 K) = 10 K i trik, který používali při snímku českých dětí prosících o potravu. S neskrývaným potěšením Kennan referuje o českých švejkovinách: např. v novinách je na první straně citována úřední zpráva: Západní tisk lže, že Německo hodlá obsadit Memel (Klajpedu). Hned pod tímto textem je palcový titul: Německá armáda obsadila Memel! Jindy čeští studenti v restauraci začnou recesi; volají „kolonie Čechům“ a „my chceme kolonie!“. Přitomní Němci se radují a přišší den se objeví nadšený článek, jak i Češi si přejí kolonie pro Německo.

Dále následuje popis obranných reakcí Čechů: Kladení věnců k národním památníkům, Máchův pohřeb, projevy při „Mé vlasti“ — a 97,4 % Čechů, kteří se k nemilému překvapení Němců přihlásili do Národního souručenství. Němci nejsou příliš spokojeni s ideou protektorátu. Rivalita mezi Neurathem a Frankem — vítězí Frank. „... Pan Frank, skutečný vůdce, sedí u svého psacího stolu v Černinském paláci, perfektní příklad německého polovzdělance, jehož nacistus pozvedl k moci.“ Kennan cituje Macchiavelliho, že je nutno protivníka zničit, ne mu jen málo uškodit: „Němci si znepřátelili Čechy, aniž je zničili, a nyní sami nevědí, jak situaci napravit — někteří doporučují více lichocení, jiní úplné zničení.“

Jindy Kennan analyzuje plundrování protektorátní ekonomie: kurs říšské marky a koruny, odvážení obrovských vojenských skladů, získávání průmyslu

Ministr Zieleniec v New Yorku

JOSEF SCHRABAL, New York

koupí i arizaci, poměrně vysoké platy Čechů pracujících v říši. Spousta Němců v protektorátních úřadech, placených Čechy. Německá administrativa: neurčitost, vnitřní rivalita, křížení kompetence, protismyslné příkazy. Protektorátní autonomie je fikce. „Jestliže Němci měli nějaký záměr usmířit Čechy, široké přijetí sudetských Němců do vlivných pozic protektorátu bylo nejhroším omylem, který mohli udělat...“ Hácha si chce stěžovat přímo Hitlerovi, nebo rezignovat, myslí v nejhroším případě na demonstrativní sebevraždu! Češi mají podzemní hnutí, které Kennana nenadchlo: „Ve srovnání s ilegálními organizacemi komunistů jiných zemí české podzemní hnutí se zdá neprofesionální a amatérské.“ Německo se připravuje na válku. Existuje stěhování Čechů do Německa a Němců do Čech. Slováci si stěžují, že německé zboží je horší kvality, než bývalo zboží české(!). Kennan cituje veřejné projevy sudetských vůdců (Fránk, Jung) v českých městech, radujících se z porážky Čechů. Při tom se domnívají, že jednají s Čechy trpělivě a velkodušně! Projevují naprostý nedostatek smyslu pro psychologické působení takového projevu. Je vykonáván tlak na českou šlechtu, aby se přihlásila k Němcům, s neurčitou pohružkou ztráty jejich majetku. Protižidovské zákony protektorátní vláda pod německým tlakem tak dlouho připravovala, až je sám netrpělivý protektor vydal s vlastním podpisem, aniž předem vládu o svém úmyslu informoval. Jeho výnos vyšel v německém denním tisku, a ne v úřední Sbírce zákonů a nařízení. Správně Heymann v epilogu konstatuje, že protektorátní vláda v tomto ohledu unikla vině, která leží na mnoha jiných evropských vládách; ty se víceméně dobrovolně zúčastnily genocidy evropských Židů, i když pod německým vedením. Zvlášť těžká zodpovědnost leží na slovenské vládě. Slováci hned po osamostatnění vydali židovské zákony, po určité stránce tvrdší než Norimberské zákony; opírají se spíše o náboženství než o rasové pojetí.

Konečně v referátu z roku 1940 („Rok a půl Protektorátu Čechy a Morava“) Kennan vidí jen inflaci se stoupajícími cenami, černý trh, konec sociálních kontaktů mezi Čechy a Němci; uzavřením vysokých škol jsou Češi vrženi nejméně o 50 let zpět. Zvýšení dělnických mezd o 30—40 %, mnohem méně v jiných kategoriích. „Češi respektují své vedoucí, ale nevěří ani slovo z toho, co říkají. Pátrají po skrytém smyslu — ví se, že to vše je vynuceno Němci...“ Velmi zajímavé je, jak Kennan jasně vidí, co se stane, když Němci neztvrdí ve válce — taková myšlenka asi málokterého Němce napadla v prvních letech války. Cituji zde tři různá místa knihy: „... trhlina

18. ledna, den před přijetím ČR do OSN, se v New Yorku sešel s krajanem ministr zahraničí Josef Zieleniec. Vysvětlil jim, že vznik ČR a SR nezávisel na tom, co se odehrálo ve volbách, ale že ty volby určily pouze rychlost nebo způsob oddělení. Vyzval krajany, aby šířili dobré jméno ČR jako země slušné.

O rozpočtu ČR pro rok 1993 uvedl, že se sestavoval úplně naslepo, protože nikdo vlastně nevěděl, jaký bude daňový výnos a jaké budou výdaje. To prý je situace, se kterou nikdo nemá zkušenost.

Zdůraznil důležitost zastupitelských úřadů v cizině a hlavně v letech 1994—96 snažit dostat do bezpečnostního výboru OSN. Stěžoval si na nedostatek kvalifikovaných diplomatických sil. Přičítal to také malému platu, který stát platí, v porovnání s platem soukromých zahraničních podnikatelů.

Na doporučení Haliny Břeňové, význačné činitelky newyorského Svazu pro vědu a umění, zda by v takové situaci nechtěli využít zkušenosti a pomoci krajanů, ministr odpověděl záporně, protože je nutné, aby takové osoby žily po nějakou dobu v ČR a byly obeznámeny se situací a myšlením doma.

O dvojím občanství se Zieleniec vyslovil také záporně a zdůraznil, že tak volil ve vládě z důvodu, že nelze sloužit dvěma pánům.

O navrácení majetku, odcizeného

minulým režimem, informoval, že učinili ve vládě, co bylo možno, a že mnoho lidí není spokojeno, protože se ocitli v situaci uvedené technikalitou zákona.

I když několik krajanů nebylo spokojeno s tím, co slyšeli, všichni ocenili upřímnost, se kterou ministr Zieleniec odpověděl přímo na každou otázku. **Schůzka byla velkým přínosem pro porozumění a prohloubení spolupráce.**

Prozatím se většina politických činitelů krajanů v USA vyhýbala. Prvním, kdo se setkal s krajanem, byl Josef Lux, který znovu přijede do USA a sejde se v New Yorku s krajanem 7. února spolu s Jindřichem Kubátem a Janem Kasalem, který bude zastupovat Českou národní radu.

Domníváme se, že spolupráce s americkými krajanem je pro ČR velice důležitá a prospěšná. V USA občané volí jednotlivé kandidáty a ne kandidátku. Zvolení činitelé musí jednat podle vůle voličů, kteří pak mají veliký vliv na politiku státu. Mimo to mnoho amerických krajanů jsou úspěšnými podnikateli, umělci a novináři a mohli by podstatně a bez velkých výdajů přispět k reprezentaci České republiky.

Závěrem nutno poznamenat, že bez pomoci a znalostí krajanů by jednoduše přijetí ČR do OSN a vztyčení vlajky před budovou OSN nebylo otištěno jediným americkým deníkem.

mezi Němci a Čechy, už tragicky široká, se stane neodstranitelnou...“ — „... jestliže se přiliv někdy obrátí, česká odveta bude strašná.“ — „... jestli se kyvadlo začne pohybovat opačným směrem, mohou nastat strašné protiněmecké výstřelky...“ Jako by viděl před sebou rok 1945...!

Kennanova kniha ovšem neobsahuje materiál z pozdějších tragických let protektorátu. Kennan, v Praze tajemník legace, čerpal z vlastního náhledu, ze spolehlivých pramenů, ale někdy i z druhé ruky. Proto jsou v jeho referátech omyly, jak sám v úvodu upozorňuje. (Autora tohoto referátu se poněkud dotkla Kennanova zmínka, že ve městech se smíšeným obyvatelstvem, např. v Brně, prý i Češi zdraví Heil Hitler. Nevím, kde tu zprávu sebral. Právě v době tohoto Kennanova reportu bylo Brno 1. května 1939 svědkem protiněmeckých demonstrací, které zastavily až kulometry německé

policie v palebných postaveních!)

V tomto stručném výtahu z Kennanova knihy nelze ani zdaleka vystihnout bohaté a všestranné informace, které tenkrát US Foreign Office dostávala od svého sekretáře. Hodilo by se vydat celou knížku v českém překladu, aby vnuci viděli problémy, se kterými se jejich dědové potýkali před více než půl stoletím a jak je registroval neutrální, ale ne lhostejný inteligentní cizinec. V roce 1993 je situace Čechů ve dvou směrech analogická situaci v 1939. Je to jednak opět odchod Slovenska ze státního svazku, jednak zvýšený vliv Německa na české země. Ovšem dnešní Německo je jiné než Německo Adolfa Hitlera, projevy neonacismu však ukazují, jak některé ideologie neumírají, pouze spí. Kennanova věta — „Základ každé dlouhodobé české politiky musí být modus vivendi s Němci“ — platila jak v roce 1940, tak i v roce 1993!

Od Pražského hradu do Phu Bai

JIRÍ R. MORAVEC, Praha

Čtyřiasedmdesát metrů dlouhá zeď z černého granitu, Památník obětem vietnamské války na Poli Ústavy ve Washingtonu, vydává němé, neosobní svědectví o 58 156 zmařených lidských životech. Jména bez vojenských hodností jsou zde vytesána tak, jak byla přes Pentagon hlášena z dalekého bojiště. Mezi nimi řada českých jmen. David L. Hrdlicka, John Princ a další. Na panelu 13 W, řada 51, lze přečíst jméno Frank C. Newman. Prostý žulový náhrobek na hřbitově městečka Ozark ve státě Alabama je adresnější. Pod americkou a československou vlajkou a pilotními křídly Master Aviatora US Army je kromě jména i rodiště — Nepomuk, Czechoslovakia.

František Neuman se tam narodil 5. července 1927 v Palackého ulici 173. František Neuman a Julie Neumanová, rozená Kotěšovcová, mohli být na synka právem pyšní. Obecnou školu vychodil v Nepomuku, maturitní zkoušku složil

rok po válce v Praze. Téhož roku se zapsal na právnickou fakultu Karlovy univerzity. Zaprodanci Moskvy udělali komunistickým pučem škrť přes rozpočet nejenom Františkovi. Ten jako člen vysokoškolské organizace „Všehrd“ nemohl chybět na protestním pochodu tří tisíc studentů, kteří odhodlaně vykročili Prahou vzhůru ke Hradu, aby zde vyjádřili názor na bolševickou nehoráznost v únoru 1948. Pažby pušek a kopance křusek kordonu SNB a vojáků jim vtloukaly do hlavy, že tudy cesta nevede.

Následovalo běžné martyrium těch, co nešli s proudem k radostným zítřkům. Vyhození z fakulty, nakrátko podřadné místo na ministerstvu zemědělství a výživy, znovu vyhození, přespávání u známých, za krkem stálá obava ze zatčení. Inszenovaný justiční týr s generálem Kutlvašrem a skupinou dalších třinácti obžalovaných rázem přeřel údobí Františkovy nejistoty a nerozhodnosti. Generál Kutlvašr vyvázl s doživotím, ale podplukovník Josef Hruška a dva známí Františka, studující práva Karel Bacílek a Boris Kovařík, dostali provaz. Všichni

tři byli pátý den po ostudném rozsudku oběšeni. František Neuman se vydal k chebskému výběžku, měl však smůlu a při pokusu o překročení hranice byl zadržán, zbit a vězněn. Po dvou měsících se mu podařilo uprchnout a tentokrát úspěšně proniknout do Rakouska. Vídeň zaměnil za uprchlický tábor v Innsbrucku, prošel ještě obdobným táborem

jméno z památníku ve Washingtonu

v německém Lindau-Zech u Bodamského jezera, po jeho zrušení se stal vedoucím tábora Bad Wurzach ve francouzské zóně Německa. V březnu 1951 začal dýchat vzduch svobodného člověka s bydlištěm v Erwinstrasse 74, Freiburg i. Br. v Baden-Württembergu, v těsné blízkosti sladké Francie. Nyní záleželo, jen na něm, který stát zvolí ke svobodnému životu. Exotická místa v Jižní Americe, Kanadě, Austrálii či USA byla na dosah.

František Neuman se přes všechna lákadla rozhodl pro méně schůdnou cestu — chtěl bojovat proti rudému moru, a proto v době korejské války, v prosinci 1952, vstoupil do svazku US Army.

Příkladná píle, inteligence, zdatnost, ukázněnost a důslednost brzy přinesly první plody. Z nejnižší hodnostní stupnice Private E-1 se během vojenské kariéry vymrštil do hodnosti Lieutenant Colonel O-5. V roce 1954 na sebe upozornil, když se probojoval na nejvyšší příčku prestižní soutěže Soldier of the Year a Outstanding Soldier. Za odměnu byl jmenován pobočником generála A. R. Bollinga, velitele 3. armády US Army. Z formuláře DD98 vyplynulo hodnocení Loyalty Service, kterým se odrazil do první důstojnické hodnosti se zlatou rakvičkou podporučíka O-1. Od dělostřelectva ve Fort Sill v Oklahomě přešel v dubnu 1956 do pilotního kursu ve Fort Gary AFB v Texasu. Létání zcela propadl, stalo se mu drogou a životním posláním. Na konci roku si mohl připnout vytožená stříbrná pilotní křídla. Z Fort Rucker v Alabamě odlétá do jižní Koreje, v roce 1958 se vrací do Států, směřuje do Fort Devens v Massachusetts, absoluuje výcvik pilota vrtulníků v Camp Walters v Texasu. V roce 1960 je převelen k 14. ACR v Německu. Jaké měl asi

létání ve Fort Rucker. Ne nadlouho, neboť od 11. března 1969 jej znovu pozřela vietnamská válka. Nejprve se dostal k 165. Avn. Group, od 3. října 1969 přebral velení 131. rotu 212. praporu 1. Avn. brigády. Letouny Grumman OV-1 Mohawk jeho jednotky zle zatápěly regulérním severovietnamským jednotkám i Viet Congu v oblasti DMZ ve Vietnamu stejně tak i v Laosu a Kambodži. Mohawky byly primárně určeny k plnění úkolů fotografického, radiolokačního, infra a speciálního průzkumu a monitorování pohybů protivníka s možností podvěšení raketové a pumové výzbroje k přímé bitevní podpoře a ochraně vlastních bitevních vrtulníků. Podplukovník Newman se podílel na rozpracování nové taktiky použití speciálně vybavených letounů OV-1C v přísně utajeném projektu Seymour.

S Mohawkem od 131. rotu se dokonce podařilo dosáhnout jednoho vzdušného vítězství nad severovietnamským stíhacím letounem MiG-17. Salva protizem-

ních neřízených raket ráže 70 mm smetla překvapeného pilota z oblohy dříve, než se stačil katapultovat.

V úterý 24. února 1970 nastoupil podplukovník Newman ke svému poslednímu letu. Krátce po startu, v nejkritičtější fázi vzletového manévru, náhle zdechly oba motory T-53. Pokus o záchranu života nebyl úspěšný.

V den plánovaného návratu z Vietnamu, 6. března 1970, byl Frank C. Newman alias František Neuman pohřben s vojenskými poctami v Ozarku. Muži většinou dostávají takové ženy, jaké si zaslouží. František dostal tu nejlepší. Eva H. Newman, rozená Honolková, se stala ve svých třiatřiceti letech vdovou s třemi dětmi. Z rukou generála Delka M. Odena, velitele základny Fort Rucker s pilotní školou vojskového letectva, převzala tablo se všemi třídvaceti významnými svému muži.

Amerika na své hrdiny nezapomíná.

Někteří z nich pocházejí i z malého kousku země v srdci Evropy.

越南必胜! 美国必败!

pocity, když proháněl vrtulníky podél česko-německé hraniční čáry? Nejednou přitom zvedl do vzduchu hotovost z Plzně a Českých Budějovic. Po třech letech se vrátil zpět do Států k 11. Air Assault Division ve Fort Benning, jež byla rychle přeorganizována na proslulou First Cavalry Division. S První jezdeckou odlétá také v srpnu 1965 na první operační túru do Vietnamu. Potom ještě absoluuje školu pro důstojníky z povolání ve Fort Sill, záhy působí jako instruktor

DĚJINY A SOUČASNOST

- dvoměsíčník určený všem, kdo mají rádi historii
- na 64 stránkách s četnými obrazovými a mapovými přílohami
- přináší články a eseje z dějin a jim příbuzných oborů (archeologie, dějiny umění a literatura, filozofie, politologie, památková péče)
- množství dalších rubrik jako
 - Rozhovory
 - Výstavy
 - Památky
 - Na aktuální téma
 - Prameny a dokumenty
 - Diskuse a polemiky
 - Glosy, aktuality, informace

■ cena jednoho čísla 20 Kč

Předplatné přijímá SEND, distribuce tisku, Bohuslava ze Švamberka 4, 140 00 Praha 4
Adresa Redakce: Hellichova 5, 118 00 Praha 1
Vydávají Lidové noviny, a. s.

Nezávislý Československý týdeník

vychází od dubna 1990.

Informuje o posledních událostech v bývalé Československé republice, kde máme stále dopisovatele. Aktuálními články pomáhá čtenářům vyznat se v labyrintu sociálních a ekonomických změn. Věnuje se nejen životu krajan-ských spolků, organizací a církví v Severní Americe, ale i obrodě tradičních a zakládání nových organizací, spolků a hnutí v Českých zemích a na Slovensku a nenasnadné obrodě těchto nám drahých společností. Navíc malý oznamovatel, uvařte si s námi, křivka, vtipy a plná stránka sportu doplňují pestrou paletu tohoto dvojjazyčného čtrnáctideníku.

O ukázkové číslo si napište nebo zavolejte na:

Československý týdeník
26 Gruber Drive, Glen Cove
New York 11542, USA
516/674-9438 ● fax 516/671-3147

KOSMOPOLITAN 2000

Měsíčník reportáží, rozhovorů a zajímavostí ze světa
Dlouhá 16, 110 00 Praha 1, Czech Republic
tel: (422)232 50 84, fax: (422)232 40 68

Nový měsíčník, který se výlučně orientuje na vlastní reportáže, rozhovory a další informace či zajímavosti ze současného světa. Vychází ve vysoké kvalitě, má prozatím náklad 50 000 výtisků, přičemž od začátku tohoto roku je distribuován rovněž ve Slovenské republice. Bude také k dispozici v letadlech na linkách OK, Lufthansa a Air France. Převážná část čtenářů se rekrutuje ze vzdělanějších středních vrstev, intelektuálů, podnikatelů a dalších příbuzných profesních skupin. Z toho rovněž vychází i inzerce, která se na tyto sociální vrstvy vyšších příjmových kategorií zaměřuje.

Typický Američan

OTA ULČ, USA

Při návštěvě rodné země pravidelně dostáváme otázky, jak se nám za kopečky, za velkou louží, v té které Tramtárii žije. Tak tedy odpovídám, že nějakých 300 kilometrů na sever od New York City a ve stejné vzdálenosti opačným směrem of Niagary a kanadské hranice v nevelkém městě (něco přes 100 000 duší) mám rovněž nevelký baráček. Odtud mi to na univerzitu trvá 10 minut pěšky. Učím dva kursy, dva dny v týdnu, celkem tedy týdně šest hodin, semestr trvá 15 týdnů, v roce jsou dva semestry, takže času k jinému počínání zbývá pozehaně. Vyšší akademickou šarží mít už nemůžu, mám onu tzv. *tenure* čili definitivu, socialistickou ekonomickou jistotu v kapitalismu. Z kantorství se sice miliónářem nestanu, ale jsem natolik dobře placen, že finanční starosti nemám. Když mě to napadne, mohu odletět k protinožcům bez starostí, že tím zruinují rodinný rozpočet.

Další otázka: Je tohle typický život Američana?

Odpověď: naprosto není, spíš naopak. Však většina Američanů stejně jako většina Čechů neprofesoruje na univerzitách — ač tedy proporcionalně se tomuto povolání věnuje značně víc našinců exulantů než zde narozených domorodců. Ti vesměs v tomto tržním hospodářství nemají ony námi tak považované existenční jistoty. Soused pracuje dlouhá léta u soukromé firmy a najednou zčista jasná vyletí. Třeba má dost nastřádáno a může jít ve čtyřiceti privatizovat — nebo třeba dost nastřádáno nemá. Tyto nejistoty ale zpravidla nepokládá za nepřekonatelnou existenční katastrofu, ale za docela normální životní zkušenost, s níž se musí počítat. Leckoho začne pálit dobré bydlo a odejde

sám, nechá i univerzitního kantoření. Znáám případy, kdy kolegové opustili výuku a vědu a stali se burzovními makléři či započali s vlastním privátním byznysem.

V tom pak jsou různé plusy a minusy a záleží na prioritách, jak si je kdo v životě nalinkuje, jak si definuje kritéria životní úrovně. Jako burziánovi by se mi třeba plat ztrojnásobil, ale volný čas smrskl nepříjemně k nule. „Dělám od sedmi do sedmi včetně soboty a někdy i v neděli, peněz mám daleko víc než ty, ale ty máš vyšší životní standard,“ pravil kamarád z rodné Plzně, nyní architekt v Clevelandu. Souhlasil jsem, poněvadž pokládám volný čas za fundamentální kritérium životní úrovně. Jiní ale nepokládají a docela jim vyhovují pouhé dva týdny prázdnin do roka. A propos, naprostá většina Američanů má kratší placené dovolené, než je tomu třeba v Austrálii a ve většině či snad všech západoevropských zemích. O to ale častěji si vezmou neplacenou dovolenou a odjedou na delší dobu do dálav. Můj známý se rozhodl brouzdat rok s jachtou v Pacifiku.

Už čtvrt století cestuji, šmejdím po zeměkouli tak značně, že přátelé mi doporučili vyhledat psychiatra. Přitom ale svou permanentní adresu mám stále stejnou — totéž bydlo, téhož zaměstnavatele, kdežto Američan se v průměru stěhuje aspoň jednou za pět let. Mnohdy mu nic jiného nezbyvá. V našem městě odvětví kolosu IBM náhle oznámilo přesun k jihu a tedy se stěhovalo několik set rodin do vzdálenosti jako z Prahy někam za Stalingrad.

Vzdálenosti! Ty tedy překvapí — zpravidla nepříjemně překvapí — každého dorazivšího Evropana, jak jsme tady rozcouraní, jak je všude daleko. Vzdálenos-

ti se neměří na kilometry či míle, ale časem stráveným za volantem. „Objevili jsme novou restauraci, kousek tady od nás, něco přes hodinku,“ slyším. A tedy se jede na večeři 100 kilometrů tam, 100 kilometrů zpátky. Naštěstí benzín je u nás třikrát i vickrát lacinější než v Evropě.

Naprostá většina Američanů v centrech měst nebydlí. Tzv. *downtown* je místem, kde jsou úřady, tam se pracuje, tam se tedy dojíždí. Denně, hodně dlouho, většinou po vlastní ose. Proto to mé desetiminutové docházení do školy zelevnou přírodou je příjemnost, ba luxus, který mi leckdo právem závidí.

Čerstvé statistiky o „typickém Američanovi“ tvrdí: je to Američanka, běloška, věk 32,7 let, provdaná, matka, náboženstvím v některé protestantské verzi, a má nejspíš německé (tedy nikoliv anglické či irské) předky.

Mnohé končiny se těmto průměrům značně vymykají, jako například floridská metropole Miami s početnou obcí kubánských uprchlíků, s nápisy dvoujazyčnými a kde se místy lze domluvit jen jednojazyčně — španělsky. Leckterý zájemce o příjezd dočasný či trvalý si dělá starosti kvůli své chatrné, případně žádné angličtině. Potíže by nejspíš vznikly někde v rurálním zapadákově, ale ne třeba v New Yorku, kde žijí dva milióny osob někde jinde ve světě narozených. V Los Angeles takových je 1,3 miliónu,

... ale každý je odněkud

čili téměř 40 procent obyvatelstva, a to pořád není americký rekord. Ten drží floridské město s podivným jménem Hialeah City: 70 procent jeho 188 000 obyvatel jsou zinci. Miami: 60 procent. Nejnižší procento (pouhých 0,8 % včetně jednoho českého sexuologa) je v primitivním státě Mississippi.

V New York City, této Sodomě a Gomoře, pouze jedna šestina domácností se skládá z toho, čemu se říká *traditional family*, čili otec, matka, děti pohromadě. (Ještě míň je jich v San Francisku, tomto světovém centru nekonformistů a homosexuálů.) Téměř třetina žije ve vlastním domě nebo tzv. *condominiu*, bytě vlastněném, nikoliv nájemním. Čtyřikrát víc černochů žije v kriminálech než ve studentských kolejích. V městě se potuluje a polehává 10 tisíc lidí bez přístřeší, z nichž polovina jsou černoši a třetina oni *Hispanics*, španělsky mluvící, zejména z Portorika. Sčítatelé obyvatelstva v r. 1990 mezi těmito bezdomovci objevili též tři Japonce.

V USA průměrná délka života ženy je 78,6 roku a muže 71,6 roku. Měsíčně se 5 dní v roce a výdaje na zdravotnictví pozřou 14 procent rodinného rozpočtu. Kuřáků je v zemi 28 procent a ubývají. Pije se hlavně pivo (47 %), pro náš vkus příliš slaboučké, vodnaté. Z ovoce nejčastěji kupují banány (72 %).

Dospělí Američané stráví spánkem 7 až 8 hodin a civěním na televizi 4 hodiny denně. Na duchy věří 55 procent a na čarodějnice nevěří 71 procent typických Američanů.

New York Times nyní, již v době Clintonově (15. listopadu 1992), uveřejnily statistiku průměrných týdenních platů v roce 1991 v rozpětí od číšnic (218 dolarů — několiknásobek ale získán zpro-pitným) po lékaře (984) a právníky (1 008). V abecedním pořádku statistika začíná architektem (623), automobilovým mechanikem (385), bankovním úředníkem (281), barmanem (249) a pak dlouze dále. Měřeno-li českým metrem, špatně na tom nejsou třeba pošťáci (580) či ošetřovatelky (634). Vydělají si víc než učitel základní školy (537) nebo řidič nákladního vozu (429).

Ač se v této zemi cítím být doma, zcela asimilován tu ovšem nejsem. Jako většina našinců jsem neopustil metrický systém a odmítám počítat na zdejší archaické stopy a coule. Stejně tak jsem se nikdy nezajímal o baseball, ba ani se neobtěžoval pochopit jeho pravidla. Do stravovny McDonald's jsem vstoupil všeho všudy jen jednou. To nejčestější, co ve mě zůstalo, je patrně naše nevy-mýtelné mrzoutství. Zatímco Američan o sobě tvrdí, že je O. K., i když mu je co nejmizerněji, my bez pesimistického nadávání bychom se necítili být ve vlastní kůži. Když zvednu telefon a tam slyším „How are you?“, aniž dotyčný má zbla zájmu, jak se cítím, s chutí ho popletu odpovědí, že dneska se cítím hůř než včera a líp, než se budu cítit zítra.

Jenže pozor: móda mění moresy. Velkou *politically correct* módou se stává už pomalu univerzální přisuzování si statusu jakési minority a pocitu ukřivdnosti. A k tomu svádět vlastní vinu, nedostatky na někoho jiného. Charles J. Sykes, autor knihy *A Nation of Victims: The Decay of the American Character* („Národ obětí: úpadek amerického národního charakteru“) uvádí příklady tendence vymazat jakoukoliv osobní odpovědnost tím, že se z ní udělá medicínská záležitost, lékařský problém. Čilí jestliže někdo chodí pravidelně pozdě do práce, není to proto, že by byl lajdák, ale protože trpí syndromem *compulsive lateness* — nemůže si pomoci, propadl neduhu. Jestliže zanáším manželce, rovněž jsem z obliga, neboť trpím syndromem zanášení. Organizace se jménem *The National Association of Sexual Addiction Problems* tvrdí, že 15 procent všech Američanů jsou *sex addicted* — pohlavním hříchům propadlí, bez sebekontroly a tedy i odpovědnosti. Dokonce se najdou mnozí ultraliberální interpreti, dokazující, že vlastně neexistuje odpovědnost za spáchaný, jakkoliv vážný zločin. Vždy to lze svést na stát, prostředí, na rodičovskou výchovu. Těchto údajných obětí se již napočítalo na 230 miliónů — čilí víc než všech obyvatel v dospělém věku.

Pokládat se za příslušníka jen jedné utlačované menšiny nestačí. Na popularitě získávají pocitu ukřivdnění aspoň na kvadrát: nejenom že jsem majitelem tře-

ba tmavé pokožky, ale i analfabet a navíc plešatec — trojnásobné utrpení. Významný politolog Aaron Wildawsky nás informuje, že když sečteme všechny na utrpení si nárok dělající menšiny, vyjde nám to na 374 procent celického amerického národa — tolik tady teď máme trpitelů.

Obdivuji jednu americkou vlastnost, nikdy to nebudu umět: zdejší fantastickou paměť na jména. Potkám se s někým jednou a on za deset let si mě bude pamatovat, kdežto mně při představování ten který Joe, John, Dick, Rick, Bob zpravidla zplyne a beznadějně se vytratí.

Kde se žije nejlépe? Podle posledních amerických průzkumů nejlepší to má být v Dánsku (asi proto hlasovali proti maastrichtské smlouvě, vstupu do Evropy). Následuje Nizozemsko, Belgie, Švýcarsko, Německo a Rakousko. Jako hodnotící kritéria se použil průměrný dosažitelný věk, zdraví, strava, možnosti vzdělání, čistota prostředí atd. Nejmi-zernější život je prý momentálně v Mozambiku. Ovšem Bangladeš, Somálsko, ba i bývalá Jugoslávie za moc nestojí.

Jakkoliv zcela neasimilován a netypický, s chutí nadále zůstávám v této své Americe.

Bratislavské štěnice

V prosinci oznámil tisk, že na konzulátu USA bylo odhaleno odposlouchávací zařízení moderní konstrukce. Bylo asi instalováno někdy po květnu 1991, kdy konzulát zahájil činnost. Konzulát USA se dověděl o odposlouchávacím zařízení od nejménovaného pracovníka slovenské bezpečnosti, a když mikrofon vypojovali, byl pod proudem. Po vypojení najednou přestaly jít v celé budově telefony, protože zřejmě byly napájeny ze stejného zdroje.

Slovenský premiér V. Mečiar okamžitě popřel jakoukoli účast slovenské bezpečnosti v této záležitosti a obvinil federální orgány. Po roce 1989, tvrdil Mečiar, toto zařízení nebylo v provozu. Toto sdělení nebylo pravdivé.

Podle Jána Čarnogurského mohlo být odposlouchávací zařízení v budově konzulátu USA v Bratislavě aktivováno jen za pomoci bývalých příslušníků StB. Čarnogurský ve svém prohlášení pokračoval: „Premiér Mečiar by měl říci, od koho měl informace, že toto zařízení nepracuje, když se tato informace ukázala jako nepravdivá.“

Premiér Mečiar tuto informaci neposkytl. Okamžitě se však rozjela

či to bylo zvědavé ucho?

kampaň dohadů a vzájemného obviňování. Jedním z těch, kteří mohli být zodpovědny za štěnice, je i český ministr vnitra Jan Ruml. Jako bývalý náměstek federálního ministra vnitra měl prý přehled o odposlouchávacích zařízeních.

Mečiar 12. prosince pravil, že americká strana odmítá se slovenskou vládou spolupracovat. „Nevím, kdo s námi hraje špinavou hru na naše tričko.“ Podle Mečiarových poznatků jsou podobná zařízení i v Praze, ale, jak řekl, slovenská strana to nezveřejňuje. Americký konzulát odmítl

prý předložit důkazy o činnosti zařízení ještě v listopadu t. r.

Při televizní besedě dne 12. prosince dal bývalý ministr vnitra Langoš tento fakt odposlouchávání do spojitosti s výrokem ministra slovenské vlády L. Dolgose, který prohlásil, že po oddělení bude Slovensko potřebovat půjčky ze zahraničí a bude přijímat půjčky od kohokoliv včetně peněz za drogy.

Ministr Dolgos to rezolutně popřel, ale autentický televizní záznam ukázal, že ministr řekl: „Nás — a to jsme říkali od začátku — nezajímá natolik původ peněz, že je někdo vydělal prodejem kokainu — nechci uvádět jiné příklady —, jako spíše to, kudy vedou kapitálové vazby...“ Výrok tedy dosti nemoudrý.

Nato, v úterý 15. prosince, obvinil Mečiar soukromou bezpečnostní službu Group 4, která vykonává službu u vchodu do budovy konzulátu, z instalování odposlouchávacího zařízení. Důkazy pro to nevedl.

Několik dní nato Mečiar prohlásil, že jej po jistou dobu také sledovala informační služba FBIS a že měl dokonce být zavražděn.

Pražský časopis Respekt, který zpravidla mívá velmi informované zprávy, zjistil, že dráty od mikrofonů vedly do nedaleké budovy patřící slovenskému ministerstvu kultury. Podle domněnky Respektu bylo zařízení nyní určeno hlavně k odposlouchávání představitelů dnešní slovenské opozice, kteří se na konzulátu často setkávají s americkými diplomaty. Odhalené „ucho“ mohlo však stejně dobře sloužit tajným službám Ruska, Ukrajiny či některé arabské země.

Mečiar o této zprávě Respektu řekl, že to jsou „pohádky nezodpovědných pracovníků“, že již jednal s americkým velvyslancem a že výsledky jednání nebudou zveřejněny. Vše již je vysvětleno, řekl. Rovněž všechno to, co bylo ve zprávě Slovenské národní rady, je lež, dodal. Zpráva federálního ministerstva vnitra dosud nebyla vydána.

-vR-

Kdo s koho?

ZDENĚK LEINER, Francie

Bývalé Československo patřilo k dosti významným účastníkům světové hospodářské soutěže, avšak sféra jeho činnosti měla ve značné míře spíše politické a ideologické rysy. V bývalém „světovém komunistickém hospodářském systému“ byla výměna zboží motivována především geopolitickými cíli bývalého Sovětského svazu. Výsledkem je smutné dědictví desítek miliard dolarů nedobytných pohledávek.

Dnes, kdy do arény vstoupili dva noví borci: Česká republika a Slovenská republika, je ovšem situace značně odlišná: obchodní kritéria jsou výlučně ekonomická. „Business is business“ říkají Američané. U nás se kdysi říkalo: „V kšeftu neznám bratra“ a bude to platit i mezi našimi novopečenými republikami.

Západní novináři a politikové dávají více šanci Česku než Slovensku. Je nesporné, že Slovensko má několik velkých handicapů: zbytnělý zbrojní průmysl, exportní zkušenosti převážně získané ve styku s komunistickou zónou a rozvojovými zeměmi, pošramocenou pověst u obránců lidských práv, kteří pozorně naslouchají maďarským hlasům a stížnostem liberálních slovenských novinářů, nemluvě o přehrazené Dunaji. Český tisk zdůrazňuje, že Česká republika bude s to vstoupit do Západoevropské unie, která vznikne po ratifikaci Maastrichtu, mnohem dříve, a škodolibě přetiskuje zahraniční noviny, mezi kterými vynikl francouzský *Le Fig-Eco*, když koncem prosince uveřejnil článek s titulkem „Češi se zbavují slovenské koule na své noze“.

Jedni i druzí srovnávají milióny dolarů investované zahraničními firmami v českých zemích a na Slovensku a konstatují, jak málo dostává země za Karpaty.

Mohou tedy čeští průmysloví kapitáni klidně spát na vavřínech a chlubit se například vstupem Volkswagenu do mladoboleslavské Škodovky? Věci nejsou tak růžové, jak by se zdálo. Ředitelský štáb koncernu ohlásil 13. ledna, že program investic v příštích čtyřech letech bude snížen z 82 miliard marek na 75,8 a že v letech 1993 a 1994 bude stav zaměstnanců snížen přibližně o 30 000. Mluvčí koncernu zdůraznil, že toto snížení se týká celé organizace Volkswagenu, tedy i Škody. Zdá se, že při volbě mezi VW a Renaultem Češi nevsadili na dobrého koně. Renault v roce 1992 vykázal vysoké zisky a zvýšil vývoz, mezi jiným i do Spolkové republiky Vleklá jednání mezi Škodou Plzeň a Siemensem, který se notně zdráhá investovat v České republice, jsou též náznakem, že ve vlastech českých po hospodářské stránce vše nejde jako na másle.

Silnější hospodářská infrastruktura v českých zemích a starší tradice nejsou vše. Tak jako ve válce není rozhodující jen výzbroj, ale i bojová morálka vojáků a schopní a motivovaní velitelé, v hospodářské soutěži rozhodují lidé a jejich dynamičnost, průbojnost a — odvážím se říci — mazanost. A v tomto ohledu mají Slováci náskok.

Prožil jsem část komunistické totality v Čechách a část na Slovensku a musím konstatovat, že Slováci se nechali mnohem méně ohnout komunistickým systémem a rozvinuli dokonale paralelní hospodářství s kapitalistickými prvky, které korigovalo zkosnatělé, ideologii zatížené ekonomické vztahy a podstatně přispělo ke zvýšení životní úrovně, vymykající se zcela oficiálním statistikám. Slovenští straničtí i vládní činitelé uměli přivítat oči a řídit se heslem „Nezáleží na tom, zda kočka je černá nebo bílá, hlavně když chytá myši“ — aniž tento výrok Teng Xiao Pinga znali.

V současnosti Vladimír Mečiar a jeho team nečekali na oficiální datum rozdělení federace a již dlouho předtím začali jednat bez ohledu na právní řád. Připomeňme například vytvoření slovenského ministerstva zahraničních vztahů, kamuflovaného ministerstva zahraničního obchodu, obnovení vývozu zbraní, Mečiarovy a Kňažkovy cesty do zahraničí a jejich „překvapivá“ interview. Po prvním lednu 1993 Slováci ještě zintenzivnili svoji zahraniční obchodní a politickou aktivitu. V polovině ledna jim mezinárodní konference o zákazu chemických zbraní v Paříži poskytla příležitost zaměřit se na Francii. Nejvýznamnější deník „Le Figaro“, který jinak Československu věnoval spíše malou pozornost, uveřejnil v rozmezí tří dnů hned dva obsáhlé rozhovory, 15. 1. s Milanem Kňažkem, ministrem zahraničí, a 17. 1. s předsedou vlády Vladimírem Mečiarem.

Je velice poučné srovnat je s interview s Václavem KLAUSEM, které týž velký deník uveřejnil 8. ledna 1993. Zatímco Milan Kňažko poskytl redaktorovi ekonomické rubriky Figara velice věcné a přesné odpovědi na otázky týkající se ekonomiky Slovenska, konkrétními čísly zdůraznil svázanost s hospodářstvím České republiky a neváhal prohlásit, že „nezávislost (slovenské) ekonomiky je fikce“, jeho šéf Mečiar a český premiér zaměřili své rozhovory spíše politicky. Oba se shodli v tvrzení — podle minky mnohých domácích i zahraničních pozoratelů zcela nepravdivém —, že rozdělení Československa bylo uskutečněno z vůle obou národů. Pan Mečiar dokonce na otázku, zda Slováci opravdu chtěli nezávislost, odpověděl: „Strany, jejichž program žádal rozdělení, obdržely

ly tři pětiny hlasů ve volbách v minulém červnu. Toto vítězství je výsledkem vůle lidu.“ Víme dobře, že jediná slovenská politická strana (SNS), která měla v programu úplnou nezávislost a tudíž rozdělení, obdržela kolem 15% hlasů a že Mečiarova strana (HZDS) hlásala zachování Československa s „funkční federací“, čili konfederací, zatímco ostatní strany byly více méně pro status quo, čili pro ČSFR. Milan Kňažko ostatně na obdobnou otázku odpověděl, že de facto Československo se nerozdělilo nýbrž „rekonstruovalo“ a že „ekonomická integrace našich dvou zemí se prakticky nezměnila“. Další shodu v odpovědích obou premiérů konstatujeme — což bylo třeba očekávat — v otázce vůle obou republik začlenit se do Evropského hospodářského společenství, respektive rodící se Západoevropské unie. Zatímco ale pan Klaus hovořil velice sebevědomě a sebestjistě, pan Mečiar byl mnohem realističtější a skromnější, což samozřejmě u francouzského čtenáře vzbudilo pozitivnější dojem. Podobně je tomu též u ostatních obdobných otázek. Mečiarovy odpovědi byly serióznější a obratnější než Klausova negace všech námitek. Jeho opakované tvrzení, vyslovené v novoročním projevu, že zrod České republiky a rozdělení Československa je historický zvrat stejného významu jako pád komunismu v roce 1989, vyznívá zcela přehnaně. A odpověď na otázku: „Jaký je váš postoj vůči cizím investicím?“ vyznívá

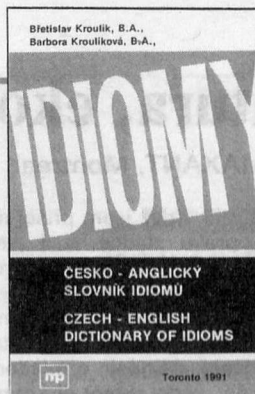
v obchode sa bratia stratia

dokonce trochu nafoukaně: „Naše vláda nemá zapotřebí poskytovat privilegia, aby přilákala zahraniční investory. Přijdou do Čech a na Moravu sami, když tam najdou hospodářskou stabilitu.“ O co obratnější je Mečiar, když hovoří o plánu postupného snížení zbrojní výroby, se zachováním jejího nejmmodernějšího a nejefektivnějšího sektoru. Jeho slova, že Slovensko počítá s pomocí Francie v rekonverzi zbrojního průmyslu, a jeho návrh, aby Francie pomohla Slovensku organizovat jeho národní obranu, vzbudila zájem a jistě zapůsobila velmi příznivě v patřičných francouzských kruzích.

V žádném ze tří rozhovorů pochopitelně nebyla zmínka o hospodářském významu české a slovenské diaspory ve Francii nebo Americe. Ve své analýze jej však nemohu pominout. V době, kdy sametová revoluce budila nadšení, mnozí krajané v zahraničí byli rozhodnutí pomoci svými znalostmi a zkušenostmi získanými v emigraci a nebylo málo těch, mezi nimi též autor těchto řádků, kteří měli v úmyslu investovat v Československu. Jejich nadšení zchladlo, když zjistili, že tehdejší režim znemožňoval českým a slovenským občanům ČSFR, žijícím v zahraničí daleko od vlasti, uplatnit své volební právo na půdě diplomatických zastupitelství nebo korespondenčně, že

jím upírá restituci zkonfiskovaného (lépe řečeno uloupeného) majetku a odmítá je přijmout do diplomatických služeb nebo je postavit na vedoucí místa v ekonomice. Naproti tomu Mečiar, Prokeš a jiní slovenští politici si dovedli získat přízeň zahraničních Slováků a lze očekávat, že ti nyní skutečně své sliby, že budou finančně pomáhat mladé Slovenské republice, tak jako to již dávno činí zahraniční Poláci a Maďaři svým mateřským zemím.

Slova Václava Klause v jeho novoročním projevu: „Musíme se vyrovnat s dědictvím totalitní minulosti, ale i s nedořešenými problémy polistopadového období,“ dávají naději, že i Česká republika zaujme racionálnější postoj ke své diaspoře a že ta zapomene na svoji hořkost a přiloží též „ruce“ a mozky k dílu. Pod slovem „ruce“ míním ruce podepisující šeky a převodní příkazy na dolary, franky a marky...

Česko-anglický SLOVNÍK IDIOMŮ

a ustálených rčení metaforických, obrazných a lidových

Po Anglicko-českém slovníku idiomů vychází česko-anglická verze, která je určena především potřebám a požadavkům uživatelů aktivních, kteří anglicky nejen mluví, překládají, ale i píšou, popř. vyučují.

Oba tyto slovníky jsou unikátní tím, že jsou to vůbec první slovníky tohoto druhu a nemají je ani země s mnohem příznivějšími vydavatelskými možnostmi. Česko-anglický slovník je zároveň podrobným rejstříkem slovníku anglicko-českého.

Cena činí 41 kanadských dolarů včetně poštovného. Do USA a jiných zemí činí cena 40 US dolarů, rovněž včetně poštovného. Knihu obdržíte obratem po zaslání peněžní poukázky (money order) na adresu:

Břetislav Kroulík, 30 Teesdale Place #2008, Scarborough, Ont., Canada, M1L 1L2

Rozhovor před odjezdem

Rozdělením Československa na dva samostatné suverenní státy bylo nutné uzavřít množství dvoustranných smluv a nakonec i diplomatické styky. Prvním velvyslancem České republiky na Slovensku se stal JUDr. FILIP ŠEDIVÝ, bývalý místopředseda Federálního shromáždění. Před odjezdem jsme mu položili několik otázek.

Kdybyste si mohl vybrat zemi, ve které byste působil v roli velvyslance, která by to byla a proč?

Nešlo mi v žádném případě o funkci velvyslance jako takovou, ale pouze a výhradně o funkci velvyslance na Slovensku. Tato funkce má pro mne mimořádně lákavou příchuť čehosi nového a neopakovatelného.

Bratislava není daleko, ale přece jen to není doma. Pojede rodina s vámi?

Doufám, že ano. Budou mne však moci následovat nejdříve až v létě. V současné době není pro nás v Bratislavě připraveno ubytování. Chtěl bych také, aby dcery dokončily školní rok ve svých školách. Situace je komplikovaná i u manželky. Je dětskou lékařkou a snaží se o privatizaci svého dětského střediska. Odjezdem do Bratislavy její situace bude podstatně těžší, protože může přijít o svou klientelu.

Všichni máme hluboko pod kůží vryto Československo. Jaký pocit máte z toho, že budete prvním velvyslancem ČR v SR?

I já mám smíšené pocity z toho, že společný stát musel skončit. Právě proto je pro mne neobyčejně lákavé být prvním velvyslancem na Slovensku. Je to mimořádná příležitost dokázat, že je více věcí, které máme společné, že máme společné zájmy. Mým cílem je snažit se o to, aby obě země procházely pokud možno paralelním vývojem.

Jak důvěrně znáte z dřívějšíka Slovensko, pobýval jste tam například

na dovolené? Kterou jeho část chcete v nové funkci navštívit jako první?

Slovensko jsem projel od Košic po Bratislavu. Částečně stopem, částečně pěšky. Několikrát jsem byl také v Tatrách. To jsou hory, které v Čechách nemáme. Mně učarovaly. Doufám, že budu mít čas k tomu, abych poznal v co nejkratší době Slovensko, zejména Bratislavu.

Kterého politika domácího či světového, třeba i z historie, si vážíte a proč?

Váším si mnoha politiků, ale skutečně rád mám jednoho a tím je Winston Churchill. Byl to politik, který podstatně dřív než všichni ostatní dokázal rozpoznat a pojmenovat hrozící nebezpečí. Ať už nebezpečí hrozící z Německa ve 30. letech, nebo z Východu v závěru 40. let.

co v Bratislavě dosud nebylo

Děni na Slovensku se bude vždy dotýkat děni v ČR. Myslíte si, že bude mít Česká republika určité právo dané historickým soužitím v okamžiku, když by to bylo potřeba, promluvit do děni v SR? A jakým způsobem?

Není možné se vměšovat do vnitřních záležitostí jiného státu. Přesto se domní-

vám, že obě republiky budou brát mimořádné ohledy na děni v druhé republice. Bude vyžadovat mimořádného taktu skloubit prosazování vlastních zájmů se zájmy druhé země.

Myslíte si, že některé politické síly na Moravě budou chtít dosáhnout samostatnosti po vzoru Slovenska? Jak by se tomu dalo předejít?

Politické síly, které by snad chtěly dosáhnout samostatnosti Moravy, jsou našťastí velmi málo významné a přesvědčivé. Nevěřím tomu, že by získaly významnější podporu a tím se staly pozoruhodnou silou v parlamentu.

Jak si myslíte, že budete vycházet s premiérem Mečiarom?

Velmi dobře.

Domníváte se, že rozdělení republiky je opravdu „na věky“ či, jak občas leckdo naznačuje, jen dočasné?

Rozdělení republiky ve smyslu rozdělení ČSFR na dva státy je samozřejmě trvalé. Přesto jsem přesvědčen, že se poměrně brzy dožijeme stavu, kdy bude zcela jedno, jestli žijeme ve dvou republikách nebo v jedné. Budeme totiž především občany jedné Evropy.

Připravila ŠÁRKA HELMICOVÁ
Foto PRÁCE ● VLADIMÍR MOUCHA

Klaus, západní kultura, ekonomika a blaf

JOSEF MAXANT, Montreal

KLAUS

Asi před rokem jsem četl v českých novinách, že snad ekonom Klaus (nynější český premiér) říkal o ekonomovi Komárkovi, že viděl tu ekonomiku z rychlíku. Podle mého mínění tu ekonomiku viděli z rychlíku oba. Pan Klaus byl prý někde na jedné či dvou stážích v zahraničí, aby se se západní ekonomikou lépe seznámil. Žádná několikaměsíční stáž ani studium knih z něj však neudělají znalce západní ekonomiky, honosně nazývané „tržní“. Při takové stáži se nanejvýše naučí říkat dobře anglicky dobrý den. Věci, o kterých se záměrně nepíše, může člověka naučit jenom život. K tomu, aby pan Klaus pochopil tržní ekonomiku, mu chybí dvacetiletý pobyt v zahraničí.

Pokusím se s pomocí několika konkrétních příkladů demonstrovat to podstatné o tržní ekonomice, o čem se nepíše, tak jak jsem to vyzoroval během svého dlouhodobého pobytu na severoamerickém kontinentě.

PŘÍKLADY ZE ŽIVOTA

Příklad č. 1 (o autu)

Když jsem v roce 1969 přijel na vědeckou stáž do Kanady, byl jsem zdejším systémem okouzlen, tak jako mnozí jiní. Po roce jsem si koupil nové malé auto. Tenkrát stálo jen asi 1 750 \$. V prodejně

aut byli velice milí. Když jsem přišel na první záruční opravu, sladce říkali „yes Sir“ (= ano pane). Při následujících reklamacích stále úslužně opakovali „yes Sir“. Když během 9 měsíců utratili na opravách asi 70 % z původní ceny auta, napsal jsem článek do novin o mladém československém vědci, který si koupil auto, aby mohl poznávat krásy Kanady, a teď má obavy, co si počne, až auto vyjde ze záruční doby a on nebude mít peníze na opravy. Majitel prodejny pružně zareagoval a slíbil dát auto do perfektní kondice během jednoho týdne a navíc mi dal velkoryse zdarma k dispozici americký bourák. Byl jsem tržní ekonomikou nadšen. Při odjezdu ze servisu po této týdenní opravě mi pak na první křižovatce při řazení zůstala v ruce rychlostní páka. Páni mechanici zase rychle přijeli v bílých pláštích a znovu začali říkat „yes Sir“. Má důvěra v západní supersystém se však již začala viklat. Nakonec se to vyřešilo tím, že do mého auta naboural jeden podnapilý motorista a ono šlo do šrotu.

Příklad č. 2 (o léku)

Deprenyl je lék na léčení Parkinsonovy choroby. Tento lék je v Kanadě prodáván firmou Deprenyl Research Ltd. Její majitel dr. Shulman vydělal milióny dolarů na prodeji tohoto léku, který nakupuje v Maďarsku. Za každou pilulku platí pouhých 6 centů (0,06 \$), zatímco v obchodech se prodává asi za 2,31 \$. Dr. Shulman tvrdí, že se nejedná o šmelinaření, protože výzkum nových léků je velice drahý. Výroční daňové zprávy však ukazují, že na takovýto výzkum vydává pouhých 5 % z obrátu. Dr. Shulman také říká, že jeho firma existuje jen proto, aby pomáhala nemocným, a ne aby vydělávala peníze. Faktem však je, že když byl tento lék v Kanadě v roce 1990 schválen k lékařskému používání, doktor Schulman okamžitě zvýšil prozatímní cenu o 52 %. Když konkurent uvedl na trh podobnou, ale lacinější pilulku, dr. Shulman se obrátil na soud, aby byl tento prodej zakázán. Dr. Shulman uznává, že velký rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou tohoto léku vyvolává dojem, že se jedná o šmelinaření, zarputile však tvrdí, že je to pouhé zdání, které klame.

Příklad č. 3 (o radaru)

Jeden plukovník mi říkal, že když po sametové revoluci přijeli američtí experti do Československa, okamžitě nařizovali: „Všechno odtajnit! Studená válka skončila.“ Potom prý odkoupili československý systém Tamara za pouhých asi 2 1/2 miliónu dolarů. Tento systém byl prý po mnoho let používán na lokalizování amerických letadel Stealth, o kterých si Američani mysleli, že nejsou zjištělná. Cena těchto letadel se pohybuje od několika set miliónů do jedné miliardy dolarů. Československý systém prý

efektivně zlikvidoval „neviditelnost“ těchto letadel a znehodnotil miliardové výdaje na jejich vyvinutí. Je-li tomu tak, správná cena tohoto systému by byla třeba stokrát větší než jeho prodejní cena.

Příklad č. 4 (o prezidentském kandidátovi)

Během prezidentských voleb v USA v roce 1992 se miliardář Ross Perot umístil s téměř 20 % hlasů třetí za Billem Clintonem a Georgem Bushem. Pan Perot původně z kampaně odstoupil, a když se do ní asi měsíc před volbami vrátil, odůvodňoval svoje původní odstoupení tím, že se chtěl vyhnout výtržnostem, které republikáni s Bushem plánovali vyvolat při svatbě jeho dcery. Jestli má pravdu, tak by ti republikáni s prezidentem Bushem byli pěkní lumpové. Jestli nemá pravdu, tak by to znamenalo, že i kandidát s potenciálem stát se prezidentem nejmocnější země na světě může být lhářem. Připomeňme si, že před ním, při aféře „Watergate“, prezident Nixon ještě den před svou rezignací popíral, že by republikáni odposlouchávali demokraty, s odůvodněním, že přece není žádný darebák.

hloupí a nezkušení?

ZÁPADNÍ KULTURA A TRŽNÍ EKONOMIKA

Tzv. tržní ekonomika, tak jak ji v současné době známe, je fáze kapitalistického systému, který může existovat pouze na určitém stupni technického vývoje. Tržní ekonomika je úzce spjata se západní evropsko-americkou kulturou, která se liší např. od kultury socialistické.

Jeden misionář mi vyprávěl, jak domorodcům v Africe zařídili obchod potravinami, aby nemuseli chodit nakupovat do vzdáleného města. Obchod dali dvěma bratrům. Když se však o tom rozvětvené příbuzenstvo dozvědělo, okamžitě se k nim nastěhovalo, protože bylo kmenovou zvyklostí, že se všichni příbuzní musejí hostit. Bratři je tedy hostili tak dlouho, dokud v jejich obchodu zbývaly nějaké potraviny. Pak obchod zavřeli. Je tedy zřejmé, že tržní ekonomika v této kultuře nemohla fungovat.

Jednomu mému známému architektovi se stalo, že po několikaletém pobytu v emigraci mu jeho vedoucí oznámil, že mu zvýší plat. Můj známý mu odvětil, zčásti žertem, zčásti ze skromnosti nám vštepované, že si to zvýšení platu nezaslouží. Vedoucí nevěda, že hoch tuto pošetilost řekl z neznalosti místní kultury, okamžitě usoudil, že můj přítel je buď

PRAŽSKÉ UZENÁŘSTVÍ

364- 1787
638 QUEEN ST. W
TORONTO M6J 1E4

PRAŽSKÁ ŠUNKA
PRAŽSKÉ UZENINY
MASO Ia JAKOSTI
DENNĚ ČERSTVÁ
CHUTNÁ JÍDLA
A CUKRÁŘSKÉ VÝROBKY

hlupák, anebo pitomec, a plat mu tedy nezvyšil. Můj kamarád byl obětí faktu, že přišel ze světa s rozdílnou kulturou.

Zjednodušeně se dá říci, že se zdejší ekonomika skládá z výroby a z prodeje. Tyto dvě složky mají v ekonomice stejnou důležitost jako víra a láska v křesťanské nauce. Sv. Pavel v prvním listu ke Korintským (13, 2) říká: „... kdybych měl všechnu víru, takže bych hory přenášel, lásky kdybych však neměl, ničím bych nebyl.“ Jinými slovy, výroba je sice důležitá, ale bez úspěšného prodeje nemá žádný význam. Prodej je tedy láskou tržní ekonomiky. Základem prodeje je vychvalování produktů, vlastní firmy a sebe samého. Vždy se zdůrazňují pouze pozitivní vlastnosti a vědomě se zamlčují nedostatky. Každý předstírá, že všechno umí a všemu rozumí. Proto jsou také západní recepty na ozdravení naší ekonomiky ty „nejlepší“, i když oni nemají s přechodem od socialismu ke kapitalismu žádné zkušenosti stejně jako my.

BLAF

Z analýzy výše uvedených příkladů západní kultury a mentality stejně jako na základě mnoha dalších zde neuvedených osobních zkušeností docházíme k tomuto závěru: Je-li základem tržní ekonomiky prodej čehokoliv s co možno největším ziskem, pak základním prostředkem k úspěšnému obchodu a k úspěšné existenci v této společnosti vůbec je *BLAF*.

K ekonomickému přežití a k tomu, aby konkurent neměl tzv. „competitive edge“, což ve volném překladu znamená „rozhodující mírnou převahu“, se tedy všichni musejí nepřetržitě přetvářovat a pokrytectví dosahuje ve všech sférách společenského života maxima. Pokud se nejedná o pouhé přetvářování, tak se jedná o lhaní. Všichni lžou podle potřeby. Často lžou tak dokonale, že sami věří tomu, co říkají. Tak jako za socialismu platilo, že „kdo nekrade, okrádá svou rodinu“, tak tady platí, že „kdo ne-lže, obelhává svou rodinu“. Základním nástrojem tržní ekonomiky, o kterém se nepíše, je tedy *blaf*. Niže uvádím dva příklady.

Blaf o neefektivnosti státních podniků

Blaf, že státní podnik prý nemůže být tak dobrý jako soukromý, se objevil nedávno z tohoto důvodu: Když je podnik státní, všechen eventuální zisk jde státu a tím patří celé společnosti. Když ale tento podnik patří mně, tak zisk jde do mé kapsy. Pochopitelně tato varianta je pro mne výhodnější. Proto nahecovali prezidenta Reagana, aby začal s privatizací. Při tom se úmyslně zamlčuje fakt, že majitelé velkých podniků či akcionáři sami ve svých podnicích nepracují ani je neřídí, ale najímají si k tomu ředitele. Je-li ředitel ve státním podniku stejně kvalitní jako v soukromém podniku a jsou-li pravidla hry stejná, pak samozřejmě oba podniky mohou prosperovat stejně.

VYDAVATELSTVÍ

COMET

ŽEROTÍNOVA 59, 130 00 PRAHA 2, TEL./FAX: 27 66 15

VYDÁVÁ KAŽDÝCH 14 DNÍ MAGAZÍN PRO KŘÍŽOVKÁŘE
HARLEKÝN

SEŠIT JE BAREVNÝ, MÁ 16 STRAN, 10 KŘÍŽOVEK, 3 STRANY
HÁDANEK PRO DOSPĚLÉ, 1 STRANU PRO DĚTI A BOHATÉ
DOTOVANÉ SOUTĚŽE O CENY

●
CELOROČNÍ PŘEDPLATNÉ 163 Kč
(Pro zájemce ze zahraničí plus 13 Kč za číslo)
CENA 5,80 Kč + poštovné 1 Kč

Blaf o obchodní důvěře

Bylo 10 zlatokopů a každý z nich měl jen pár zlatých nuggetů — nic moc. Jeden z nich navrhl, že s takovou troškou zlata nestojí za to žít a že o ně budou mezi sebou bojovat, a ten, kdo zbude poslední naživu, že bude mít dost peněz, aby si založil nějaký obchod a vedl slušný život. Tento zlatokop také hlásal, že však musejí mít k sobě důvěru a že musejí bojovat čestně (jakási obdoba čestného konkurenčního boje) a že ze zadu se na nikoho střílet nesmí. Vždy prý jen zepředu. Devět ostatních tomu věřilo, on sám však věděl, že je to jenom blaf. Samozřejmě byl jediný, který z těch deseti přežil.

Jedním z největších blafů, který „západákům“ dává velikou výhodu před nezkušenými hospodáři z bývalých socialistických zemí, je blaf, že „v obchodu a podnikání je třeba mít vzájemnou důvěru“. Ti, kteří tomu věří, skončí špatně — nezbude jim nic. Ti, kteří vědí, že je to jenom blaf, pak na tomto principu zbohatnou. Ne pro nic za nic je v Americe asi jeden právník na každých 300 obyvatel. Já sám jsem na základě tohoto blafu přišel o několik set tisíc dolarů. Komunisti razili heslo: „*Soudruhu, důvěřuj, ale prověřuj.*“ Tady je však třeba se řídit heslem: „*Nikdy nedůvěřuj a neustále prověřuj.*“

PROČ MAJÍ ZAHRANIČNÍ FIRMY NE- OBYČEJNÝ ZÁJEM O SKUPOVÁNÍ NAŠICH PODNIKŮ

Zahraniční firmy se zajímají o koupi našich podniků z několika důvodů. Jednak jsou neuvěřitelně laciné. Dále, dají se snadno zmodernizovat, tj. koupit a instalovat nové stroje. Při tom se dá využít laciné a zároveň kvalitní pracovní síly, která stojí jen asi desetinu ceny, která se musí platit ve vyspělých průmyslových zemích. Vědí dobře, že lidé jsou zruční a vzdělaní. S průmyslovým podnikem také koupí zároveň jeho trhy, které jsou mnohdy důležitější než samotný podnik. Někde jsem četl, že Němci investují daleko více do Španělska než do Československa, takže není třeba se jejich investic obávat. Rozdíl však spočívá v tom, že za stejné peníze, za které ve

Španělsku koupí nějaký malý exotický podnik, u nás dostanou půl republiky.

Cizí firmy záměrně rozšiřují mýtus, že se bez zahraničního kapitálu nemůžeme obejít. Zpravidla při tom zamlčují fakt, že si samy musí od banky půjčit peníze, aby nějaký podnik mohly koupit a modernizovat. Půjčit peníze by si mohl náš podnik často také. Dále záměrně rozšiřují blaf, že nikdo nemá o naše podniky zájem anebo že po odstranění ochrany státu prostě v konkurenci nemůžeme přežít. Samozřejmě, že všichni zahraniční lovci laciných podniků tvrdí, že čestnost v jakémkoliv jednání je základním předpokladem k úspěchu. Pokud však je nutné někoho podmazat, rádi to v zájmu obchodu udělají.

V praxi to vypadá tak, že ze Západu k nám přijedou vyškolení „blafouni“ v bílých naškrobených košilkách, s kravatami a koženými kufříky. Tváří se strašně důležitě a sebevědomě. Všichni před nimi padají na zadečky a pod tlakem oficiální Klausovy ekonomické linie jim hned ukazují všechna výrobní tajemství a s ochotou vyklápějí všechno, co vědí. Oni pak skupují za babku vše, co se jim hodí. Řekl bych, že úmysl západních firem pěkně obnažili zástupci firmy Mercedes, jejíž finanční situace není v současné době nijak růžová. Ti chtěli koupit pražskou Avii v lednu 1992 za předpokladu, že nebudou muset platit 10 let žádné daně státu, a naopak, že stát jim navíc bude platit 10 % z ceny každého vyvezeného mercedesa, který by tam vyráběli. Za podobných podmínek v Německu by Avie mohla klidně koupit firmu Mercedes. V tomto případě to ti němečtí vyjednaváci vyloženo „přepískli“.

Američané vzhledem k geografické vzdálenosti jsou hůře informováni o situaci u nás. Proto k nám museli vyslat průmyslové špióny převlečené za nezávislé konzultanty. Tito konzultanti dostávají tučné honoráře z tzv. americké pomoci. Pěkná pomoc! Nikde jsem žádnou takovouto tragikomickou situaci neviděl. Zahraniční poradci a konzultanti u nás přímo rejdí. Sami jsou udiveni navitou místních politiků a ekonomů. Je to asi,

jako kdybych potřeboval konzultanta na to, aby mi poradil, jestli a s kým se mám oženit. Pokud si to nedovedu sám rozhodnout, tak je lépe, abych se neženil. Pokud tedy zástupci našich podniků nevědí sami, co mají dělat, ať raději nic nedělají. Největší pitomost, kterou mohou udělat, je spoléhat se na rady cizích konzultantů. V praxi to vypadá např. takto: Zástupci nějaké zahraniční firmy nabídnou za nějaký podnik např. 100 milionů korun. Cizí a „nezávislí“ konzultanti za tučný bakšiš „objektivně“ vyhodnotí, že podnik má cenu např. 150 milionů. Zástupci národního podniku, pokud nejsou podmazáni, s pýchou potom podnik prodají za 160 milionů. Skutečná hodnota podniku však je 250 milionů korun.

ZNOVU KLAUS

Doufám, že si pan Klaus tento článek přečte, aby se poučil o tom, že blaf je základním principem tržní ekonomiky. Západní kapitalisté by v žádném případě nedovolili rozprodej klíčového průmyslu cizincům. Protože však v Československu žádní kapitalisté velkého formátu neexistují, chybějí tam potřebné tlaky tomuto rozprodeji zabránit a nezkušený Klaus v tom nevidí žádný problém. Lidé si pak říkají, ať to patří komukoliv, hlavně, že se máme dobře a že máme práci.

Myslím si však, že člověk nepotřebuje být žádným velkým ekonomem, aby viděl, že je lepší dům vlastnit než v něm být nájemníkem a platit činži. Někdo může namítnout, že bez opravy, na kterou nemáme peníze, by barák stejně spadl. Na to mu odpovím, že stále je výhodnější si na opravu půjčit sám než barák prodát a platit pak nájem. Zahraniční kupci si také musejí vypůjčit. Dále je nutno si uvědomit, že trhy, o které se přijde, jsou ztraceny provždy. Jestli všechno důležitý průmysl bude patřit cizincům, budou to oni, kdo nám bude poroučet.

CO ALE DĚLAT?

Neodvažuji se moc radit, doporučoval bych však kromě jiného toto:

1. S ekonomickou reformou nespíchat

Nespíchat, aby se udělalo méně chyb. Situace není kritická. Stále je co říct. Kapitalistický systém se nedá nastolit přes noc. Klíčový průmysl bych klidně ponechal státní. Socialistická minulost se musí vzít v úvahu. Ne úplně všechno bylo za socialismu špatné. Lidé nebudou akceptovat nic jiného než „kapitalismus s lidskou tváří“. Rozhodně bych podniky netlačil k tomu, aby se pod cenou rozprodávaly zahraničním firmám. Zahraniční firmy hledají pouze svůj prospěch a mají stejně zájem jenom o perspektivní podniky, které mohou ve většině případů existovat i bez nich. S výjimkou beznadějných případů bych dal prodělečným podnikům, v závislosti na jejich charakteru, 3 až 6 let na to, aby se staly rentabilní. Během přechodné doby (například 5 let) je nutné omezit kapitálo-

vou účast zahraničních firem v podnicích s více než 100 či 200 zaměstnanci na 49 %.

2. Podporovat konkrétnější export

Zahraniční obchod a export je třeba podporovat daleko agresivněji. Např. v kanadské provincii Quebec vláda platí mladým podnikům účast na průmyslové výstavě kdekoli na světě (tj. cenu za vystavovací plochu, letenky a ubytování a stravování pro dva lidi) za účelem exportu nějakého zboží. Naproti tomu já, když moje firma zaplatila v roce 1992 několik tisíc dolarů za účast na průmyslové výstavě v Montrealu, kde jsem reprezentoval výlučně československé podniky, mám potíže s tím, aby mi československé firmy proplatily manipulační poplatky za celní odbavení jejich brožurek, které jsem za ně musel zaplatit. Jedna známá strojařská firma mi dokonce odmítla takové poplatky zaplatit, dokud se mi nepodaří prodat nějaký jejich výrobek.

3. Chovat se zodpovědněji

Je třeba být serióznější. Např. bývalá Československá obchodní komora mi neodpověděla ani na jeden z několika dopisů včetně posledního, zasláného tehdejšímu prezidentovi. Ve svých dopisech jsem se zoufale dožadoval určitých informací, týkajících se importu kávy do Prahy.

4. Soudnictví

Velice důležité je dát do pořádku soudnictví. Je třeba mít přísné zákony proti korupci státních činitelů, úředníků a vedoucích podniků.

5. Co s korunou?

Musí se aspoň částečně napravit chyba pana Klause, který vědomě připustil tzv. „praní špinavých peněz“. Při měnové reformě se podchytil zbytek peněz nakradených a našmelených ještě za socialismu. I teď by se mělo ověřovat, odkud pocházejí milióny, které jsou lidí připravěny investovat. Peníze pocházející z prodeje drog, zbrani apod. by se neměly akceptovat. Jakmile se situace po měnové reformě trochu ustálí, je třeba revalvovat českou korunu o 15 % až 20 %. Před rokem jsem totiž četl v Hospodářských novinách, že příjem valut z turistického ruchu je větší než kombinovaný příjem z exportu všech našich výrobků. I když export revalvací koruny poněkud utrpí, západní turisté k nám budou dál jezdit, protože to bude stále exotické a mnohem lacinější než u nich. Celkově se na zvýšené hodnotě koruny vydělá. Až se všechno rozprodá za laciné peníze, bude už pozdě.

ZÁVĚR

Hlavním účelem tohoto článku bylo vyburcovat lidi proti rozprodeji našich podniků cizím firmám. Doufám, že se mi podařilo demonstrovat důležitost blafu v západní společnosti a nezbytnost řídit se heslem „Nikdy nedůvěřuj a neustále prověřuj“. Doporučoval bych také přidat další heslo a jím se stále řídit: „Myslit, myslet, myslet.“

Ad . . .

ODPOVĚĎ

JOSEFA

ŠKVORECKÉHO

dr. ing. JOSEFU

MAXANTOVI

Článek dr. Maxanta je jistě podnětný, nutí k přemýšlení. Jenom se mi zdá, že v lecčems se dr. Maxant dopouští neoprávněných generalizací, jež ho logicky vedou k apokalyptickému vylíčení systému tržního hospodářství. Pokusím se probrat jeho příklady popořádku.

Za prvé: Nejsem si jist, že k tomu, aby byl člověk znalcem ekonomiky nebo jiných aspektů života v cizině, „nestačí studium knih“. Jan Zábřana nebyl v životě na Západě, a přesto se stal předním znalcem americké poezie a jejím vynikajícím překladatelem, k čemuž bylo zapotřebí značných znalostí o kultuře amerického života. Taky se mi nezdá, že by se o záporných stránkách kapitalistického systému nepsalo. Existují přece všemožné instituce, které zcela otevřeně a systematicky píšou o nedostacích zboží na trhu, jsou k dostání časopisy, které čtenáři zcela bezohledně řeknou, co kupovat a čemu se radši vyhnout. Ralph Nader např. sotva všechno chválí, a co nelze chválit, zamlčuje, a i tak nesofistikovaná instituce jako Better Business Bureau se blafujícím obchodníkům kouká na prsty. Pan Klaus, který, pokud vím, ve Spojených státech studoval, jistě o takových zdrojích ví a v pozici předsedy vlády k nim má přístup.

Příklady ze života:

Protože dr. Maxant už dvacet let žije v Kanadě, jistě ví, že trampoty s laciným autem, které uvádí, se v hantýrce označují slovem „lemon“. S tím laciným autem měl prostě smůlu a neví, jak lze z takového příkladu soudit na celkový stav průmyslového odvětví. Mohl bych proti němu uvést příklad auta značky Dodge, silničního bouráku, které jsme za 500 \$ koupili v roce 1969 od obchodníka s ojetými vozidly a přejeli s ním křížem krážem Ameriku. Z příkladu dr. Maxanta nelze soudit, že všechna jsou lemona, neboli český zmetky. O stavu průmyslového odvětví, řekl bych, se dá usuzovat jenom na základě statistik, nikoli s použitím příkladů, jež jsou něco na způsob starých kazatelských **exempla**. Ostatně když veřejnost objeví na nějakém modelu závažné vady, firmy auto stáhnou, což se nezamlčuje, nýbrž se o tom veřejně píše. Kdyby americká auta měla převážně kvalitní páne doktorova lemona, nemuselo by se čekat na japonskou konkurenci, aby hrdý americký autoprůmysl byl v hluboké krizi.

Příklad č. 2 (o léku). K tomu jen tolik: nikdo netvrdí, že ve farmakologickém průmyslu pracují jen samí idealisté. Podvodníci a chamtivci se tam najdou jako všude. Ale kdyby americký a vůbec západní farmakologický průmysl vynakládal na výzkum pouze 5 % z obrátu jako dr. Shulman, jak potom vysvětlit obrovskou převahu západní farmakologie nad farmakologií „socialistickou“? Psal jsem kdysi pro jednu americkou farmakologickou firmu článek o svých zkušenostech se „socialistickou“ medicinou a při té příležitosti jsem se dostal k zajímavým statistikám. Vypracovalo je UNESCO, nikoli nějaká soukromá firma, která by mohla blafovat. Podle této statistiky asi 90 % všech nově vyvinutých léků od konce druhé světové války pocházelo z výzkumných laboratoří západních firem. Přesné číslo si nepamatuju, ale bylo to něco kolem těch 90 %. A dr. Shulman má pravdu — třebaže na jeho vlastní příklad ta pravda možná neplatí —, že náklady na výzkum a rozvoj nových léků jsou obrovské a firma je musí dostat zpátky. Proto se prosadily zákony, podle nichž firma, která vyvine nový lék, má na něj jistý počet let monopolní právo a teprve potom jej mohou firmy, které samy do výzkumu neinvestovaly, obšléhnout. V tomto oboru bych chtěl uvést příklad československé farmakologie. Existoval bohatě dotovaný státní výzkumný ústav farmakologie (titul si nepamatuju přesně). Za čtyřicet let své existence nevyvinul, pokud vím, žádný skutečně významný nový lék. Kdyby byl můj osud v rukou výzkumníků z tohoto institutu, byl bych dávno po smrti.

Příklad č. 3 (o radaru). V článku dr. Maxanta mi taky vadí, že zdroje, jež cituje, jsou příliš často neurčité. „Jeden plukovník“ mu vyprávěl o systému Tamara, „jeden misionář“ mu vyprávěl o Africe (o kterém státě v Africe?). Celá historka o systému Tamara, který byl „po mnoho let užíván na lokalizování amerických letadel Stealth“ (pokud vím, poprvé je Američané použili v operaci Pouštní bouře, ale možná že čs. experti z Prahy lokalizovali stealthy při cvičných letech v Nevadě), je založena na povídání „jednoho plukovníka“. To, nezlobte se, připomíná zdroje zpráv označované kdysi JPP. Ale i je-li pravda, že čs. odborníci vyvinuli systém na ničení amerických bombardérů, mě to hrdostí na zlaté české ruce nenaplnuje. Je to možná můj předsudek, ale systém Tamara (už to ruské jméno) měl přece chránit „tábor míru“ v případě konfliktu se Západem a to mi nepřipadá jako důvod k hrdosti. Zaplat Pán Bůh, že se toho Američané zmocnili, právě tak jako zaplat Bůh, že Wernhera von Brauna odvezli do Spojených států a ne do Sovětského svazu. Ze slov dr. Maxanta mám však dojem, jako by měl škodolibou radost, že Češi Jankeje převezli. Jestli se mylím, omlouvám se.

Příklad 4. (o prezidentském kandidátovi). Inu, nikdo jistě není tak naivní, aby si idealizoval politiky kdekoli na světě.

Pro mě je rozhodující, že v Americe Nixonů, Reaganů, Bushů a Clintonů se politika neproměnila v nástroj ničení drobných občanů a vůbec otravování života, v jaký se proměnila v „socialistickém“ systému. Ocitovat bych ještě Chandlera z **Dámy v jezeře**. Kapt. Webber tam říká Marlowovi: „Policejní služba je zatracený problém. To máte podobné jako s politikou. Vyžaduje to nejskvělejší lidi, ale není v tom nic, co by nejskvělejší lidi přitahovalo. Tak musíme pracovat s tím, co dostaneme.“ Ostatně Nixon musel rezignovat a Bush prohrál volby.

Příklad, který má názorně demonstrovat kulturní rozdíly mezi zeměmi, mi připadá problematický. Srovnává kulturu tržní ekonomiky s kulturou jakéhosi vágně lokalizovaného primitivního kmene a z toho srovnání vyplývá co? Že mezi českou ekonomikou a ekonomikou západní je stejně propastný rozdíl jako mezi tržní ekonomikou západní a poměry v kmenovém hospodářství? Něco se mi tu nezdá.

Příklad architektky, jenž nedostal přidáno, protože řekl, že si to nezaslouží. To je zajímavější a jistě to poukazuje ke kulturním rozdílům spíš než afričtí vyukové, kteří bráchům snědli krám. Jenomže dále v článku se mluví o přetvářce jakožto základním rysu mezilidských vztahů v kapitalistické společnosti. Ruku na srdce: myslel to ten český architekt upřímně, že si prachy navíc nezasloužil? Nebo se taky jen přetvařoval? Tohle ovšem patří do oblasti psychologicko-kulturních jevů, jež by si vyžadovaly zevrubnějšího pojednání.

BLAF.

Zde se v argumentech dr. Maxanta rovněž moc nevyznám. „Výroba je sice důležitá,“ píše a srovnává svou tezi s Prvním listem ke Korintským, „ale bez úspěšného prodeje nemá žádný význam.“ To mi připadá jako truismus: kdyby se výrobky neprodávaly, přestala by ekonomika fungovat. Marx tomu říkal „cyklické krize“. Srovnávat tehle commonsensový poznatek s teologickou mystikou — já nevím. Jde to?

A jaká je logika tvrzení: „Každý předstírá, že všechno umí a všemu rozumí (chytrý postřeh o kapitalistické společnosti, který naše zkušenost jistě potvrdí). Proto jsou taky západní recepty na ozdravení naší ekonomiky ty „nejlepší“, i když oni nemají s přechodem od socialismu ke kapitalismu žádné zkušenosti, stejně jako my.“ Závěr souvěti je nesporná pravda, ale začátek? Existují snad lepší recepty na ozdravení naší ekonomiky? Že by „Třetí cesta“ Oty Šika? Dám se poučit.

Blaf o neefektivnosti státních podniků. Dr. Maxant píše: „Je-li ředitel ve státním podniku stejně kvalitní jako v soukromém podniku a **jsou-li pravidla hry stejná, pak samozřejmě** oba podniky mohou prosperovat stejně,“ (zdůrazněno mnou). Zdá se to být něco na způsob Pythagorovy věty, ale proč tedy většinou stejně neprosperují, jak to vypadá podle stavu českého průmyslu, myslíme státního? Nepředstírám že to

mu rozumím. „Jeden pán“, abych napodobil dr. Maxanta, mi kdysi říkal, že to neví nikdo, proč velké americké společnosti, které mají všechny charakteristiky státních podniků, nicméně fungují líp a vyvíjejí např. neustále nové a složité výrobky, kdežto státní podniky většinou stagnují. „Je to záhada,“ řekl mi ten pán, „ale je to tak.“ Zase: dám se poučit.

Vtip je asi v tom, že „pravidla hry musejí být stejná“. Skutečně: italská státní automobilka Fiat nebo francouzský Renault úspěšně konkurují soukromým firmám. Znamenají snad „pravidla hry“ celkový environment? Že státní podnik nucený soukromou konkurencí k napnutí všech sil se díky tomu vyrovná soukromému průmyslu, kdežto týž státní podnik v soustavě totálně znárodněného průmyslu vadne, vadne, až uvadne? Na tom snad něco je. I když, zdá se mi, Anglie se zvedla z letitého marasmu za socialistických vlád hlavně díky energické privatizaci za Margarety Thatcherové. Ale nevím o tom dost a možná že se mi to jen zdá.

Blaf o obchodní důvěře: jiný příklad kazatelského exempla. Jsou skutečně poměry v businessu tak „cutthroatovní“? Zde se, promiňte, psaní dr. Maxanta trochu blíží marx-leninským vizím o kapitalistické džungli. Zase: samozřejmě, že je všude dost švindlů. Ale jednak funguje kontrola konkurencí, jednak kontrola svobodného tisku, a konečně i různé soukromé i vládní instituce typu Ralpa Nadera nebo třeba vládního výnosu o „pravdivosti v reklamě“. Kdyby, opakuju, reklama byla jenom samý blaf a obchod se podobal úspěchu vychytralého hrdlořeza z Maxantova podobství o jeho mírně debilních partnerech, mohlo by vůbec něco fungovat? Mohl by trh být přesycen spoustou spolehlivě a dlouhou dobu fungujících soukromých počítačů, ledniček, holicích strojků, televizorů atd. atd.?

Řekl bych, že tu na jedné straně je **vi-ze** společnosti, kde je každý každému vlkem, a na druhé straně **skutečnost** společnosti, jež je poněkud složitější a kde vedle vlků žijí i lidé. Lidé, zdá se mi, je přece jenom víc.

Jak je to s možností českých podniků půjčit si peníze na Západě, nevím. Asi to někdy jde. Ale víme přece, že když si chce člověk půjčit od banky, musí mít „collateral“, nebo, jak se v českých bankách tuším říká, „jistinu“. Máte-li dobře udržovaný pěkný dům, banka vám půjčí. Nevím, jak se zachová, máte-li chatrč na spadnutí.

Divná mi připadá rovněž věta „Západní kapitalisté by v žádném případě nedovolili rozprodej klíčového průmyslu cizincům“. Jednak je zde pojem „západní kapitalisté“ použit v tom smyslu, v jakém jej používal stranovládní tisk a ten k takovému úsudku došel podle zásady „podle sebe soudím tebe“. Stranováka skutečně mohla „nedovolit“: jednak to byla snadno definovatelná politická entita, jednak měla neomezenou moc. Ale „západní kapitalisté“? To se snad sje-

dou a něco nedovolí? O takových krociích jsem nikdy neslyšel. Zato člověk pořád čte o rozprodeji všemožných amerických podniků, nemovitostí, artefaktů atd. japonským, německým a jiným firmám. Opět se dám poučit, ale takhle se mi to jeví.

Článek dr. Maxanta je po jedné stránce pozoruhodný: lidé jsou většinou konkrétní a přesní v kritice a vágní a mlhavi v návrzích, jak z toho ven. U dr. Maxanta je to do jisté míry naopak. I já mám někdy dojem, že by se naše ekonomická reforma měla víc přidržovat klasického **festina lente**, i já jsem viděl reprezentanty našeho průmyslu vyslané na Západ bez halíře v kapse. To jsou dva aspekty současného života doma, s nimiž by se mělo a mohlo něco udělat. Se soudnictvím je to horší. Je v nepořádku z důvodů celkem jasných: byla to oblast naprosto partajní nadvlády, a najít bezpartijního nebo jinak nenamočeného soudce mezi předlistopadovými sudími je věru obtížné. Úprk právníků ze státní služby do soukromé praxe je bohužel prvním příznakem vlivu těch tendencí na Západě, jež rozhodně není dobře napodobovat. Snad se to spraví, ale snadné to nebude.

Konečně: návrh na revaluaci koruny v závěru článku mi připadá rozumný.

Tolik o textu, který člověku věru dá námět pro přemýšlení.

I BRITOVÉ MAJÍ SEX

Edith Cressonová, bývalá ministerská předsedkyně Francie, prohlásila před dvěma lety, že většina Britů jsou homosexuálové nebo se aspoň tak chovají. Časopis Nature celou záležitost prozkoumal a zjistil, že britští muži, podobně jako Francouzi, mají v průměru 1,2 sexuálního partnera za rok. Jen 3,6 % britských mužů mělo kdy sex s mužem, zatímco ve Francii je tato hodnota 4,1 %. Paní Cressonová tedy neměla pravdu.

St

„Tohle je, chlapče, mozek. Ten dělá s lidmi hrozné věci.“

Kresba PAVLA KANTORKA

CLINTONŮV PRAGMATICKÝ EKONOM

Clintonovo jmenování Laury d'Andrey Tysonové, profesorky ekonomie z Berkeley, na místo předsedkyně Rady ekonomických poradců (Chairman of the Council of Economic Advisors) vyvolalo kritiku z řad akademických makroekonomů, kteří očekávali, že bude jmenován jeden z nich, někdo, kdo se proslavil v oboru, kde se cení obratně manipulování komplikovaných rovnic esoterických národohospodářských modelů. Liberální publicisté naopak vychvalují její pragmatický přístup k průmyslové politice a její studie o výhodách státní pomoci podnikům.

Prof. Tysonová se ve svých dílech „Jugoslávský ekonomický systém v letech sedmdesátých“ (1980), „Ekonomické reformy ve východní Evropě“ (1984) a „Moc, účel a kolektivní rozhodování: ekonomická strategie v socialistických zemích“ (1986, spoluredigované s Ellen Comissovou) zabývala i socialismem ve východní Evropě a rozhodla, že nebyl tak špatný.

„Rumunské vedení,“ napsala prof. Tysonová, dosáhlo „závratného hospodářského růstu“ částečně díky „rychlému převodu rezerv pracovních sil do průmyslu“. Ceaušeskovy „restriktivní opatření“ byla „pozoruhodně úspěšná“. O Jugoslávii soudila, že „v roce 1977 Tito mohl oprávněně tvrdit, že ‚jednota našeho pracujícího lidu nikdy nebyla pevnější než dnes‘.“ Fronty a nedostatek i podřadného zboží považuje v těchto studiích za pouhé „dojmy“. Chudoba zřejmě neexistovala, neboť východoevropské režimy byly „ochotné a schopné zajistit socialistickou záchrannou síť“.

Jestli je toto pragmatismus, tak by snad byly lepší esoterické rovnice.

Volně upraveno podle Washington Post, 18. 1. 1993

Olga Jonasová
Washington, D. C.

PROČ TOLIK JÍME?

Sarah Leibowitzová, profesorka farmakologie na Rockefellerově univerzitě v New Yorku, shrnula výsledky práce stovek vědců a zjistila, že to, co jíme, od snídaně do večere, kolik toho jíme, jak často, a dokonce jak rychle jíme, závisí na hormonech a nervových peptidech, které jsou syntetizovány v mozku. Cholecystokinin, jeden z hormonů vytvářených v mozku, je jednou z nejdůležitějších látek v tomto ohledu a jeho koncentrace v mozku je desetkrát vyšší než koncentrace jakéhokoliv jiného mozkového hormonu.

Mozkové peptidy ovlivňují také naši náladu, hladinu stresu, fyzickou energii a dokonce kvalitu sexuálního života. S mozkovými hormony souvisí také tendence k přejídání a obezitě.

Re

ZÁCHOD NEJNOBLESNĚJŠÍ

Za 23 miliónů dolarů si už člověk může dopřát pohodlí. Za tuto sumu vybudovala NASA nový záchod na raketoplánu Endeavour. Při minulých letech občas někdo zapomněl záchod zavřít, což vydalo automatický signál na zem, odkud přišel za chvíli vzkaz „Zavřete si záchod“, ale už bylo zpravidla pozdě. Nemůžete si představit, co takový letící výkal v beztlakovém stavu udělá. Kosmonauti podle zprávy časopisu Time je museli zahánět zpátky lopatkou, forehandem nebo backhandem.

Kromě toho není veřejnosti příliš známo, že při delších letech trpí až polovina kosmonautů vesmírnou nemocí, podobnou nemocí předškové. Už několik letů muselo skončit předčasně, protože kosmonauté zvraceli.

Nová konstrukce toalety těmto příhodám zabrání.

V raketoplánu byl zamontován i nový držák na zubní kartáčky, také za pouhých 200 000 dolarů.

-IŠ-

PROBLÉM OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO

Skupina počítačových vědců a matematiků ve Spojených státech dosáhla nového světového rekordu v řešení ma-

Kresba archiv

tematického problému, který se v počítačové literatuře nazývá problémem obchodního cestujícího. Problém spočívá v tom, že obchodní cestující má navštívit řadu měst, a jde o to, seřadit je tak, aby jeho cesta byla co nejkratší. V týmu, který sestavil za pomoci počítače túru po 3 038 městech, byli čtyři vědci, z nichž jeden byl americký matematik Vašek Chvátal z Rutgers University. Počítač řešil tento problém asi jeden a půl roku.

Tento problém není tak triviální, jak se na první pohled laikovi zdá. Patří do skupiny nejobtížnějších optimalizačních problémů, řešitelných počítačem, a jeho řešení pomáhá nalézt optimalizační algoritmy používané v průmyslu, dopravě a obchodu.

-SR-

... A ještě jeden seznam

STANISLAV REINIŠ, Kanada

Od torontského časopisu Nový domov jsme dostali kopii přísně tajného dokumentu z archivu ústředního výboru KSČ. Dne 19. září 1956 předložil soudruh Barák politbyru „Plán práce I. správy ministerstva vnitra proti čs. reakční imigraci“.

Plán to byl podivuhodný. V úvodu Barák, tehdejší ministr vnitra, popsal, ze svého hlediska optimisticky, pokračující rozklad československé emigrace. Většina pouňorových emigrantů žila podle tohoto dokumentu ve špatném sociálním postavení a řadoví emigranti projevovali značnou, prý, politickou pasivitu. Přes tuto pasivitu to však nemělo ministerstvo vnitra lehké, protože emigranti se stali pokračovateli neoficiální „studené války“, byli „bázi pro špionáž a nositeli nepřátelské propagandy“.

Na jejich podporu existovaly dobře fungující organizace, Rada svobodného Československa, Americký fond pro československé uprchlíky, Sokol, Rádio Svobodná Evropa a jiné.

Barák navrhol, že se musí proti těmto snahám něco dělat. Dosavadní agenturu je nutné využít lépe než dosud, musí se aktivně uveřejňovat různé články v tisku, musí se ovlivňovat prominenty k návratu a navrhovat rozkladné akce. Je třeba verbovat výhradně kvalitní agenty, vést je k pronikání do různých politických a hospodářských institucí, získávat od nich časopisy, seznamy a knihy, prohlubovat rozpory, kompromitovat vedoucí funkcionáře a zavést dokumentaci osobní i věcnou. Tato dokumentace by ještě dnes měla někde být a bylo by to zajímavé čtení.

Pak dodal ještě Barák zprávy o jednotlivých zemích s návrhy, co by se mělo dělat. Tyto návrhy poskytují dost neutěšený obraz duševní úrovně jeho tehdejšího ministerstva. Politbyro se dozvědělo o připravovaných akcích, že se lidem budou posílat anonymní dopisy a bude se jim anonymně telefonovat o tom, kdo je nemrava a kdo prohlásil, že by se rád vrátil domů, o podvržených letácích, o tom, že rozvědčící získali kompletní telefonní seznam Svobodné Evropy, že se budou rozesílat články redaktora Josteina, ve kterých se po roce 1945 pochvalně vyjadřoval o Československu, že se Josefu Netíkovi ze Svobodné Evropy pošle dopis, že jeho doklady pro návrat do Československa jsou připraveny na vyslanectví v Berlíně, a dopis se podstrčí Američanům.

Také chtěl Barák objednat nějaké zboží jménem Svobodné Evropy u nějaké západoněmecké firmy, a pak že vzniknou s touto firmou rozpory a výlohy pro Svobodnou Evropu. Nebo že vyzvědači dají do novin inzerát, že Svobodná Evropa hledá pomocné síly a aby se uchazeči osobně dostavili. Ti tam přijdou, nikdo o nich nic nebude vědět a uchazeči za-

čnou nenávidět Svobodnou Evropu. Nebo tři zaměstnanci dostanou anonymní telefonáty, aby neobtěžovali ten den v jídelně Svobodné Evropy, aby si zachránili život. V ten den pak dojde k hromadnému odmítnutí oběda. Tím vznikne škoda. Nebo že do Svobodné Evropy pozvou hasiče a tam jim budou muset říct, že nehoří. Taky že v nějaký významný den bude objednána hostina v některé restauraci mimo Mnichov, na kterou budou pozváni jednotliví emigranti, a účet bude pak poslán Svobodné Evropě. Celkem se z uvedených návrhů dá usoudit, že si Barák svůj pozdější osud zasloužil právem.

nepřítel nespal

Zajímavé pro nás je naopak to, co Barák napsal o činnosti československého ministerstva vnitra v zahraničí. Tak kupř. popsal, že v USA má ministerstvo vnitra pět agentů a pracuje na deseti titech, které chce získat. Protože nejhorším nepřítelem ČSR v USA byl tehdy Ferdinand Peroutka, „byla prozkoumávána možnost jeho likvidace“. Což se nikdy nestalo, Peroutka zemřel poklidnou smrtí o mnoho let později, ale toto byl náznak toho, že by se agenti MV eventuálně mohli pokusit o něco víc.

V Kanadě, kde existovali čtyři špióni, se MV zaměřilo na Otu Horu, Fraštáckého a Františka Němce, a to hlavně anonymními dopisy. Ostouzení Oty Hory v exilovém tisku přišlo až mnohem později.

V Argentině, kde žilo asi 500 000 Slováků, byli tři tajní agenti. Barák navrhl, aby se tyto agenti pokusili prohloubit rozpory mezi argentinskou vládou a Slovenskou národní radou v zahraničí. A zde jsme u jádra věci. Zdá se, že by bylo možné ještě teď po letech aspoň dva z těchto tří agentů identifikovat, protože Barák je nejen jmenoval krycími jmény, ale i popisoval, co dělali. Agent JANUŠÍK se zúčastňoval zasedání SNR v zahraničí, zatímco DRAGO byl majitelem a vydavatelem jediného českého časopisu v Argentině. Oba by se dali ještě dnes najít. Z Argentiny na zasedání Slovenské národní rady moc lidí nejezdilo, protože měla sídlo v USA, a českých časopisů v Argentině také moc nebylo.

Také v Anglii by bylo možné, při troše detektivní námahy, některé agenty rozoznat. Tak kupř. agent VANĚK byl v září roku 1956 ilegálně vyslán z ČSR do zahraničí s cílem proniknout do vedení emigrantských skupin bývalých příslušníků RAF v Londýně. NELSON byl britský novinář, redaktor a pracovník v labouristickém týdeníku New Statesman and Nation a v populárním obrázkovém

časopise Picture Post. KNĚZ vlastnil tiskovou agenturu, která zásobovala tiskovým materiálem nejen britské, ale i řadu zahraničních časopisů. Agent s krycím jménem SPISOVATEL měl teprve být pro spolupráci získán, byl redaktorem a měl v Anglii dva bratry, kteří byli aktivními funkcionáři SNR v zahraničí.

Ve Švýcarsku působil agent s krycím jménem HYNALIS, který byl v té době tajemníkem krajanských organizací.

V západním Německu byl agent JÁCHYM zaměstnan ve Svobodné Evropě jako písař. Také DOJŠA dostal v té době ve Svobodné Evropě příslibené místo písaře. Bohužel ne každý je takto identifikován. O dvojici TONDA a MARYNA se tam pouze říká, že „mají možnost ovlivňovat a vyvolávat rozpory mezi jednotlivými emigračními skupinami“. Ale i tento popis, patrně funkcionářské dvojice v československých spolicích v padesátých letech, by mohl naznačit, o koho jde. Na jiném místě se říká, že agent TONDA vedl časopis. Spolupracovník Richard Průcha, s krycím jménem RÍŠA, je tam jmenován plným jménem. Byl to bývalý redaktor „Stráže západu“, navázal písemný kontakt a bylo mu slíbeno místo ve Svobodné Evropě. Měl být v té době přepraven z Československa na Západ.

V Rakousku udánlivě tehdy pracovalo osm agentů. Kromě nich jezdil tehdy do Rakouska agent ADAMEC, který pracoval jinak jako ošetřovatel v nemocnici v Brně a navázal styk s redaktorem Vídeňských svobodných listů. V roce 1956 byl připravován na vyslání do zahraničí natrvalo. ZÁVIŠ, 33 let starý, pracoval jako šéfredaktor časopisu rakouské armády „Der Soldat“. Ten ale teprve měl být získán. Na vyslání se v té době připravoval agent ZAHRADNÍK, synovec bývalého ministra vnitra, agrárníka Černého, který v zahraničí působil jako místopředseda Zelené internacionály. Vyslán měl být ve druhém čtvrtletí 1957.

V Itálii byla tehdy emigrace soustředěna kolem Vatikánu, ale v té době tam neměl Barák žádného agenta a k „verbovce“, jak Barák říká, teprve mělo dojít. Zatím byly pouze posílány dopisy ukazující, jak jeden emigrant intrikuje proti druhému.

Tehdy byly akce proti emigraci ještě v počátcích. Teprve později, s přílivem osmašedesátníků, se dělo víc. Ale i to se časem dovíme.

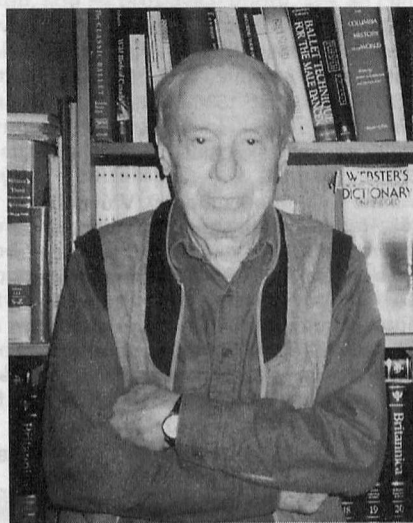
Zatím se ptám čtenářů: nepamatuje se někdo na typy, které jsem tu popsal? Možná že by někdo mohl někoho z nich identifikovat. Vše musíme brát samozřejmě s rezervou. Barák se mohl vychloubat agenty, kteří neexistovali. Mohl o určitých lidech pomlčet. Estébáckým materiálům se dá věřit pouze, jestli je někdo nezávisle ověřil, jak už víme z jiných podobných dokumentů.

Rozhovor s dr. Vilémem Brzorádem

HALINA BŘEŇOVÁ, New York

Na Long Island se snášel zlatavý říjnový večer, v příjemném domě v Port Washingtonu voněla káva, vedle ležel svazáček dopisů od Václava Havla. Ve dveřích mne už vítala vysoká, vzpřímená postava osmdesátiletého mladíka dr. Viléma Brzoráda. Známe se ze Společnosti pro vědy a umění a přišla jsem se původně vyptat na jeho styky s naším prvním velvyslancem u OSN, dr. Janem Papánkem, jehož pozůstalost se právě probírám. Věděla jsem o činnosti dr. Viléma Brzoráda v Radě svobodného Československa a po „sametové revoluci“ jsem se konečně dověděla něco i o jeho jiné práci. Zajímala mne všeobecně politická činnost exilové vlny z roku 1948.

Jako dítě jsem s otcem poslouchávala Svobodnou Evropu; připadala jsem si velice spiklenecky. Bylo to však jako vysílání z jiného světa. Po roce 1968, když jsem poznala tíži emigrace na vlastní kůži, se mně zdáli ti Češi a Slováci, co přišli do exilu před námi a nikdy nežili v komunistickém režimu, jiní. Nerozuměli nám a my jim. Mluvili o Československu, jaké jsme nikdy my nepoznali, a neznali to naše. Snili o demokracii a my ještě nějakou dobu o socialismu s lidskou tváří. Měli jsme se co učit. Postupně se rozdílly stíraly a dnes žasnou, jak jsme vlastně stejní. Teď nás zase ti doma vidí často jako cizince, kteří je nemohou chápat. Nám venku zase připadá, že je chápeme až moc, protože do jisté míry teď procházejí tím, čím jsme už my prošli, ale sami se cítíme odstrčení a nepochopeni. Jak nás mohou pochopit, když o nás vědí tak málo. Musíme jim říci, jaké to bylo žít v cizině, o co se exil snažil. Pak třeba uvěří i tomu, že jsme úplně stejní, ale že ti, co žijí v cizině, mají třeba užitečné zkušenosti. Snad k tomu přispěje i tento rozhovor.

HB: Začneme dr. Papánkem. Kde jste se seznámili a jakým dojmem na vás působil, když jste sem přijel jako mladý člověk?

VB: S dr. Janem Papánkem a jeho ženou, paní Bětkou, jsem se poprvé setkal v Paříži roku 1948 na svatbě syna Ivana Herbena. Bral si dceru lidovecké poslankyně Koželuhové a ministra Adolfa Procházky. Myslím, že dr. Papánek byl v Paříži u příležitosti Valného shromáždění OSN. Již před tím rezignoval z pozice československého velvyslance u Spojených národů, kde protestoval proti komunistickému puči v Praze. Podruhé jsem se s dr. Papánkem setkal v únoru 1949 ve Washingtonu při zakládání Rady svobodného Československa.

HB: Co je Rada svobodného Československa? Co je jejím cílem?

VB: RSČ měla být exilovou reprezentací československých osobností v exilu, těch, kteří měli doma veřejné funkce, zejména poslanců, ministrů, diplomatů a podobně. Jan Papánek byl jedním ze zakladatelů Rady.

HB: Byl aktivní v Radě?

VB: Pokud se pamatuji, dr. Papánek se více věnoval zakládání AFRC (American Fund for Czechoslovak Refugees).

HB: Kdy jste přijel do USA? Na jaře 1949?

VB: Před pučem jsem byl osobním tajemníkem ministra zahraničního obchodu dr. Huberta Ripky. Začátkem února 1948 jsem odletěl s vládní delegací na Blízký východ, do Pákistánu a Indie za účelem navázání obchodních a jiných styků. V delegaci byli zástupci ministerstva zahraničních věcí, pošt, dopravy a zahraničního obchodu. Byli jsme v Bagdádu, na Bahrajnských ostrovech, v Karáči a v Bombaji. Tam nás dostihla

zpráva o rezignaci nekomunistických ministrů v Praze. Na zpáteční cestě jsme byli dva dny v Tel Avivu. Izrael jako stát ještě nebyl ustaven a v Palestině řádila občanská válka. Na letiště jsme jeli obrněným vozem.

HB: Proč jste tam vůbec jeli za takových okolností?

VB: Tel Aviv byl na naší maršrutě. U našeho konzula, jehož jméno si nepamatuji, jsme poslouchali Gottwaldův projev na Staroměstském náměstí, slyšeli jsme výzvy k zřizování akčních výborů, jak vyhazují ministry a jiné nekomunistické funkcionáře, mezi nimi i mého představeného ministra Ripku. Tam jsme se rozhodli se sociálně demokratickým poslancem Novotným, předsedou dopravního výboru v parlamentě, že se nevrátíme. Zůstali jsme v Římě, to byla poslední zastávka před Prahou — tehdy se ještě nelétalo v noci. V Itálii, kde jsem byl přes měsíc, byly právě volby. Novináři se o nás dozvěděli a psalo se o nás v protikomunistickém tisku. S mým přítelem, dr. Františkem Schwarzenbergem, který rezignoval jako první rada našeho vatikánského velvyslanectví, jsme měli tiskové konference. Přes Švýcarsko jsem konečně dorazil do Paříže, kde jsem bydlel v bytě přátel naší rodiny, Francouzů ze severní Francie. V Paříži jsem se setkal s Ripkou, kterého francouzská tajná služba vyzve z Československa letadlem. (V tom bytě jsme se scházeli s různými osobnostmi z československé emigrace včetně dr. Ripky. Brzy vznikly pomluvy, že je to Ripkův byt, že si jej pořídil za peníze, co si dovezl z Československa.) Rok nato, v únoru 1949, jsem přijel do USA.

HB: Bylo to kvůli Ripkovi, že jste se rozhodl odjet do Ameriky, nebo tehdy vůbec nepřipadalo v úvahu zůstat v Evropě?

VB: V roce 1948 byla situace v Evropě těžká pro emigranty. Bylo po válce. V Paříži byly ještě potravinové lístky. Najít zaměstnání bylo téměř nemožné. V té době jediné možnosti byly v Americe, v Austrálii, v Kanadě. Někteří šli do Brazílie, ale málokdo chtěl nebo mohl zůstat v Evropě. Když přišel Ripka, už jsme se začali politicky organizovat. Do Paříže přijelo mnoho politických emigrantů, např. František Kovárna, prof. V. Bušek, Ivan Herben a redaktor Luděk Stránský, který začal vydávat Svobodný zítřek. Přijel Zenkl a reprezentant agrárníků dr. Černý. Založili jsme výbor na pomoc uprchlíkům s pomocí Mme Charles-Roux, ženy bývalého francouzského velvyslance v Praze, a již rezignovaného velvyslance dr. Jindřicha Noska. Poslanec Antonín Bartoš si zřídil hotel, který pokřtil „Maryša“. Tehdy totiž zrušili v Paříži vykřičené domy a „Maryša“ byla v jednom z nich. Ten hotel měl sloužit k lacinému ubytování uprchlíků a jako místo, kde by se pořádaly schůzky. Pamatuji se, jak v budoiru, potaženém červeným plyšem a se zrcadly v pozlacených rámech, jsme se sešli se Zenklem brzy po jeho útěku přes Švýcarsko do Paříže. V té době už nová komunistická vláda za námi posílala agenty, kteří se vydávali za politické uprchlíky, jako např. bývalou sekretářku z ústředního sekretariátu národně socialistické strany v Praze, kde už zřejmě pro komunisty pracovala.

HB: Když jste se rozhodli, že budete pokračovat v politické aktivitě v Americe, někdo to musel financovat. Předpokládám, že to byla americká vláda.

VB: Byl to začátek studené války a Washington měl zájem na podpoře protikomunistického odboje jak politicky, tak i finančně. Tak byl umožněn příjezd našich poslanců a jiných veřejných činitelů z Londýna a odjinud, aby se

mohli zúčastnit založení Rady svobodného Československa, která měla mít sídlo ve Washingtonu.

HB: Když jste sem přijel, jaký dojem jste měl z emigrace? Z toho, co vidím, se mi zdá, že ani tehdy nebylo snadné něco rozběhnout, že emigrace byla rozdělena politicky podle starých stran. Pak tu byl problém sociální, lidé se museli především postarat o živobytí. A pak tu byl zřejmě i problém generační, jak se mi jeví z vašeho dopisu, který jste tehdy psal Janu Papánkovi, když jste zároveň s Poláky vydával Central European Federalist? Mimo chodem, kdy vlastně vycházel?

VB: Mám ve své knihovně všechna čísla CEF — vycházel od roku 1953 do roku 1972.

HB: Z dopisu, který jste psal dr. Papánkovi někdy počátkem 50. let, vyplývá dost jasně, že jste zde viděl nějaký generační problém, že starší generace neměla zájem na aktivní spolupráci s tou mladší.

VB: Generační problémy byly a budou. Je to normální zjev, ale myslím, že v té době se to tak nepocíťovalo jako dnes. Když se organizovala RSC, účelem bylo seskupit v ní veřejně, zejména doma volené, činitele a ti přirozeně nebyli ta nejmladší generace — mluvím o politické emigraci. Ti mladší, většinou studenti, do této kategorie nespádali. Ale mezi mladými byla značná skupina těch, kteří doma pracovali v různých politických a mládežnických organizacích. Ti po svém příchodu do emigrace hned navázali styky se starší politickou emigrací. K té patřili např. Mojmir Povolný a Vlastimil Chalupa, zakladatel Zahraničního ústavu v exilu, nebo Emil Ransdorf, odvažný vůdce skupiny vysokoškoláků, kteří jediní demonstrovali v Praze proti puči. Ransdorf později zemřel na rakovinu, Povolný je nyní předsedou RSC a Chalupa je vedoucím činitelem Československé národní rady americké v Chicagu. Mládežnický pracovník sociální demokracie, Jiří Horák, byl do letoška předsedou Sociální demokracie v Českoslovenku. Tehdejší mladá emigrace se většinou snažila vystudovat na amerických univerzitách. Např. prof. Tříška, do nedávna předseda SVU (československé Společnosti bytě se pořádaly pravidelné debaty schůzky s mladými, politicky aktivními emigranty. Sešlo se tam vždy tak patnáct dvacet lidí.

Nemyslím, že tihle lidé měli „generační problém“, ten — jak se zdá — má až posrpnové emigrace. Ripka byl jeden z těch, kdo mladé lidi podporovali. V jeho newyorském bytě se pořádaly pravidelné debaty schůzky s mladými, politicky aktivními emigranty. Sešlo se tam vždy tak patnáct dvacet lidí.

HB: A vy jste tedy stále pracoval pro Ripku?

VB: S Ripkou jsem spolupracoval až do jeho smrti, ale již v roce 1949 jsem byl přijat do Mid-European Studies Center, což byla součást Committee for a Free Europe, v tom roce ustaveném. Jinou součástí Committee bylo Radio Free Europe (rozhlásová stanice Svobodná Evropa), Mid-European Studies Center bylo studijní oddělení, kde se připravovaly různé studie o zemích střední a východní Evropy pod komunistickým režimem.

HB: Kde se Centrum nacházelo a jak dlouho vlastně existovalo?

VB: Committee for a Free Europe, jehož částí bylo Radio Free Europe a Mid-European Studies Centre, původně sídlilo v Empire State Building na Páté avenue v New Yorku. Později přesídlilo na 57. ulici nedaleko Carnegie Hall a Mid-European Studies Center mělo místnosti na rohu Páté avenue a 57. ulice. Asi o pět let později bylo Centrum při reorganizaci zrušeno a studijní oddělení přeneseno do Mnichova. Tak jsem byl po nějaký čas bez pořádného zaměstnání a asi půl roku jsem pracoval jako noční uklízeč ve Spojených národech. Po nocích jsem vysával koberec ve Valném shromáždění pod lavicemi, na kterých zasedali českoslovenští reprezentanti komunistické moci. Bylo nás tam Čechů více. Říkali jsme si „noční delegáti“ a o půlnoci jsme se scházeli v kavárně, kde jsme dělali politiku. Potom jsem dostal z Washingtonu smlouvu na sepsání práce o hospodářství v ČSR a později jsem pracoval v Library of Congress. (East European Accession List) ve Washingtonu (Poznámka: pro Mid. E. S. C. VB napsal dvě kapitoly — „Mining and Fuel Power“ a „Producer Good Industries“ v knize Czechoslovakia, editor

Jak to vlastně bylo?

Vratislav Bušek a Nicolas Spulber. Vydal Frederick A. Praeger v New Yorku, 1957 a v rámci kontraktu ve Washingtonu napsal *The Economy of Czechoslovakia* o dvou dílech. Ve Washingtonu vydal Council for Economic and Industrial Research, 1955)

HB: Vy jste však původem právník.

VB: Mám doktorát práv z Karlovy univerzity a studoval jsem ekonomii na kolumbijské univerzitě v New Yorku. Po dvou a půl letech ve Washingtonu jsem se vrátil na žádost Petra Zenkla do New Yorku, kde jsem byl rok v organizaci Assembly of Captive European Nations (ACEN).

HB: Co to bylo za instituci?

VB: To byla myšlenka vytvořit jakýsi protějšek Spojených národů, kde — na rozdíl od OSN — by byli exilové, nekomunističtí zástupci „captive nations“

(ujařmených národů). Formálně tato organizace trvala až do roku 1989. Za Československo byli zpočátku velmi aktivní dr. Zenkl a Lettrich. V pozdější době to byl Martin Kvetko, místopředseda Rady svobodného Československa, dnes představitel Demokratické strany v Bratislavě.

HB: Mám takový dojem, že různé dobré ideje se tak víceméně vypařily. Čím to je? No, mně se to lehkou posuzuje...

VB: Těch důvodů bude hodně. Celková mezinárodní situace se změnila, už nebylo tolik finančních prostředků a pak hodně lidí, kteří ze začátku byli v těchto organizacích aktivní, prostě zestárlí a zemřeli. A noví lidé se tam nedostali. Já myslím, že už nebyla nálada. Když jsme ve 48. roce budovali ty různé organizace, tak jsme se domnívali, že budeme venku několik let a že se to změní. Někteří se domnívali, že bude válka, a kdyby nám tehdy někdo řekl, že na změnu budeme čekat čtyřicet let, tak bychom tomu nevěřili. Já si vzpomínám, že když jsem byl v Paříži, tak se tam objevil jeden úředník ministerstva zahraničního obchodu, který — jak říkal — utekl, ještě „než začne válka“. Zde bych chtěl dodat, že púnorová emigrace to měla daleko horší než posrpnová, která emigrovala už na prosperující Západ.

HB: Jaký je to rozdíl. Když jsme my odcházeli, tak už jsme ani nevěřili, že se dožijeme změny. I když nám bylo jasné, že to je jen otázka času. Ale dlouhého. Možná to bylo důvodem, že generace, co přišla po vás, už nebyla politicky tak aktivní, protože nevěřila, že by to mohlo k něčemu vést.

VB: Určitě to byl jeden z důvodů. Ta mladší generace, ta spíš měla zájem na tom, a snad to bylo správné, aby se uchýtila, aby vystudovali a našli slušné uplatnění. A potom později někteří z nich se vrátili k politické práci.

HB: To se týká té mé generace ještě do vyšší míry. My jsme politicky méně aktivní, protože jsme nebyli zvyklí politicky žít ani doma a naopak jsme cítili zášť ke všemu organizovanému a následky vidíte do dneška. Vy však jste se vrátil do New Yorku, do tzv. ACEN.

VB: V roce 1959 jsem byl požádán, abych převzal československou část oddělení v Committee for a Free Europe, kterou dosud vedl Pavel Tigríd. Odjížděl totiž natrvalo do Paříže. Zásobovali jsme západními publikacemi Československa a ostatní země za „železnou oponou“.

HB: Jak jste znal Pavla Tigrída?

VB: Z Prahy a s jeho ženou jsme se znali ještě před tím, než se vzali. S ním a s Ivankou jsem se setkal v emigraci poprvé v Paříži někdy v létě 1948.

HB: On žil také v Americe?

VB: Přijel sem po tom, co se nepohodl s Peroutkou a odešel ze Svobodné Evropy v Mnichově. Vrátil se do Ameriky

a nějaký čas pracoval jako číšník, já jsem v té době pracoval v OSN. Tehdy jsme začali vydávat **Svědectví**, které až do nedávna mělo svou newyorskou adresu. Pavel Tigríd se vrátil do Free Europe Committee, na oddělení, kterému se říkalo „poštovní“. Mělo za úkol zasílat publikace do východní Evropy. Když se Pavel vrátil do Evropy, do Paříže, převzal jsem jeho místo v C. F. E. To oddělení prodělalo více organizačních změn. Rozšířilo se i na Sovětský svaz a od letošního roku se stalo součástí United States Information Agency pod jménem International Exchange Fund, Inc. Po léta jsme zásobovali literaturou, hlavně v humanitních oborech, a časopisy disidentskou obec doma. Jak poštou, tak i jinými kanály, např. tzv. akcemi person-to-person. To na různých místech v evropských městech byly publikace k dispozici návštěvníkům ze země za železnou oponou zdarma. Např. v Londýně to byl Interpress Zdeňka Mastníka, pracovníka BBC. Takových organizací bylo hodně. Lidé doma si to řekli navzájem, když se dostali na Západ. Měli jsme závazek neuvádět podrobnosti a chci jej dodržet. Výsledek ovšem je, že za mnoho věcí, které jsme podporovali, dostávají kredit jiní.

HB: Jak jste posílali knihy a časopisy? Taký přes Kavana?

VB: Taký přes Kavana.

HB: Posílali jste je na určité adresy?

VB: Hlavně na organizace. Např. na Čs.-sovětský ústav a na vysokou školu politickou KSČ. Tam cenzura pustila všechno. Po roce 1968, když mnoho nových lidí přišlo do emigrace, potvrdili nám, že jinak zakázané publikace, zasílané na oficiální místa (také na uzavřená oddělení knihoven), se nakonec dostaly do rukou dalších lidí a pomáhaly „podvracet“ i oficiální čtenáře.

HB: Však to bylo známo, že právě tyto organizace jsou jedině informované, že odtamtud se šířila informace. Ještě když jsem byla studentka, tak jsem tušila, že oni mají přístup k literatuře, kterou nám nedají do ruky.

VB: Podporovali jsme různými cestami disidenty, např. přes Dokumentační středisko dr. Viléma Prečana na zámku Schwarzenberg v severním Bavorsku. Tuto činnost jsme podporovali „pluralisticky“, od skupiny kolem Listů a fondu Charty 77 až ke Křesťanské akademii v Římě a konzervativním Rozmlouvám Alexandra Tomského. Jak víte, vydávalo se mnoho českých knih u Škvoreckých v Torontu, v Indexu v Kolíně n. R. a jinde. Podporovali jsme české a slovenské časopisy vydávané na Západě (včetně časopisu Západ), ale nikdy takové, které se vulgárním způsobem snažily rozestřávat exil i domov. Bohužel se stávaly nehody. Nedávno se v souvislosti s Kavanem psalo o aféře kolem francouzského auta, které bylo na hranicích zadrženo a mnoho lidí z disidentské obce na to

doplatilo, včetně Jiřiny Siklové. Ta byla potom také první, kdo přijel k dr. Prečanovi, a odvezla do Prahy nákladním autem knihy a časopisy českých exilových nakladatelství. To byl jakýsi vrchol, ale také konec naší činnosti.

HB: A když jste posílali do Československa různé tiskoviny, tak to pošta nikdy nezabavila?

VB: Ale ano, někdy. Češi jsou přece jenom velcí byrokrati, tak to nezahodili, ale poslali zpátky. To jsme někdy dostali zpátky s tím, že je to nepřípustné atd.

HB: A že si to nenechali?

VB: Někdy si to nechali.

HB: Dostávali jste feedback? Věděli jste, jestli to dochází a jaký to má ohlas?

VB: Většinou jsme věděli. Václav Havel si např. telefonoval s Tigrídem a jinými. Vaculík posílal Prečanovi potvrzení různými cestami. Někteří disidenti v poslední době hodně telefonovali. Bylo jim už jedno, jestli je někdo odposlouchává. Všechna exilová nakladatelství měla své cesty domů a západní studenti pomáhali dopravovat nejen publikace, ale i rozmnožovací stroje a jiná zařízení. Pamatuji se, jak v šedesátých letech se dostal do Ameriky Zdeněk Urbánek a na Tigrídovo doporučení mne vyhledal. Sešli jsme se tajně v čínské restauraci. Co bylo ironické — lidé telefonovali do ciziny z oficiálních míst, z prázdných kanceláří za vládní či partajní peníze.

HB: Měli jste tady v New Yorku mimo tyto náhodné návštěvy nějaké přímé styky?

VB: Ony ty kontakty nebyly nikdy přerušeny. Po šedesátém osmém roce byla úplně jiná situace. V jistém směru lepší, v jistém směru horší. Začala se organizovat Charta 77, hledaly se — a našly — nové kanály. Politicky jsme byli neutrální, pluralističtí, protikomunističtí. Tehdy se v New Yorku po roce 1968 objevil Ivan Sviták.

HB: Já jsem ho jednou dvakrát viděla. Jaký na vás dělal dojem?

VB: Tehdy úplně jiný, než jaký dělá dnes. Nedávno jsem četl nějaký jeho politický článek. Připadá mně jako šile nec.

HB: Chce být vždy středem pozornosti. Mám pocit, že mu nejde o myšlenku, ale o to, aby on byl ztělesněním té myšlenky. A to jakékoliv. Dělal na vás takový dojem už předtím? Na mne ne.

VB: Ne, já jsem se s ním hodně stýkal a osobně jsem ho měl rád. Byl to takový jemný člověk. Napsal knihu Děvčátko s červenou mašlí, hezké povídky. A tady u Kolumbie měl být plný hraček, sbíral hračky.

HB: Já jsem ráda četla jeho články. Vždycky byly namířené proti establishmentu, ale vždycky v tom něco bylo, viděl věci jinak. Ale od okamžiku, kdy

se vrátil do Československa, nechápu, o co mu jde. Vy jste měl příležitost potkat spoustu osobností za poslední tři generace.

VB: Za pražského jara, v květnu 1968, přijel do New Yorku Václav Havel. Znal jsem jeho maminku, roz. Vavrečkovou, ještě před tím, než se vdala. Byl u mne v kanceláři a můj šéf potom chtěl vědět, jestli se mohu za Havla zaručit, že není špión. Bylo to trochu komické v té euforické době. Zaručil jsem se za budoucího prezidenta republiky... Večeřel u nás v Port Washingtonu. Mé děti Nina a Jenda se teď chlubí, že „u nás večeřel pan prezident“. V SVU jsme s ním uspořádali setkání. Na můj dotaz, zda se neobává Moskvy, řekl: „Na to my nemyslíme.“ Po svém návratu do Prahy mi psal a žádal mne, abych urgoval od několika lidí, např. od Jana Stránského, interview. Chtěl v Lidových novinách uveřejnit rozhovory s předními emigranty. Už k tomu nedošlo, ale v tom dopise Havel také psal: „Snad Vás bude zajímat, že jsem se sešel s Dubčekem a přes dvě hodiny si s ním přátelsky a velmi otevřeně povídal. Působil na mne docela dobrým dojmem. Vyprávěl jsem mu samozřejmě i o emigraci, o jejich názorech atd. Moc ho to zajímalo, byl upřímně překvapen, že exulanti jeho úsilí vesměs fandí — čekal zřejmě spíš odpor. Zdá se, že kdyby záleželo jen na něm, udělal by pro usmíření s emigrací hodně.“ To bylo v předsrpnovém létě 1968. Dopis skončil tím, že dostal roční stipendium na univerzitu v lowě a že váhá jet „ted“, když „mám takový pocit, že bych tu měl být a dělat některé věci, do nichž jsem zapojen“. Přišli Rusové a z lowy nebylo nic.

HB: V emigraci bylo a je hodně zajímavých lidí. Vy jste mně jednou představil paní Radimskou...

VB: Je to vdova po Ladislavu Radimském, diplomatu a spisovateli, který psal pod jménem Petr Den. Dnes se jejich zásluhy začínají uznávat. Loňského 28. října byl Radimskému udělen Řád TGM za zásluhy o demokracii a lidská práva in memoriam. Také můj tchán, spisovatel Zdeněk Němeček, dostal řád TGM. Mezi dalšími vyznamenanými se vztahem k New Yorku byli dr. Karel Steinbach a hrabě Bořek Dohalský, popravený Němci krátce před koncem války. Jeho vdova žije v New Yorku. Dr. Jan Papánek byl odměněn Masarykovým řádem již v roce 1991.

HB: Vraťme se k dr. Papánkovi

VB: Papánka bych nekvalifikoval jako politika. Byl to diplomat a za druhé světové války vedl v USA úspěšně informační službu naší londýnské vlády. Byl plně oddán Benešovi, a proto odpůrce Osuského. Tehdejší spory patří už do historie. Přenesly se i do ustavení RSC v roce 1949. Bohužel tyto spory, založené především na osobních záležitostech, nepřidaly k prestiži politické emigrace v očích Američanů. Ti jednou zavdali podnět k tomu, aby Peroutka vytvořila

řil novou politickou organizaci. Jiný problém byl ten, že RSC byla obviňována, že stále lpí na základně Národní fronty a nedává zastoupení agrárníkům a jiným. Dnes to vidím jako chybu. Do emigrace přišel, mimo jiné, dr. Černý, zeť Švehlův. Jeho vdova, Švehlova dcera, pracovala léta v obchodě v OSN, kde prodávají suvenýry. Také slovenské problémy nebyly vyřešeny. Papánek (ale svým způsobem i Osuský) stál za myšlenkou „čechoslovakismu“. Lettrich, Kvetko a další chtěli federaci dvou rovnoprávných národů. Další skupina byli slovenští emigranti, kteří se angažovali ve Slovenském státě a na konci války uprchli. Usadili se většinou v Kanadě, ale také — jako Durčanský — v Jižní Americe, kde našli útulek mnozí nacisté.

HB: Jak jste se dívali zde na Beneše — někteří z těch, co s ním byli už za války v Londýně, např. Julius Firt, ho viděli velice kriticky. Myslím, že to byl Firt, kdo tvrdil, že po puči dostávali z domova prosby, aby nekritizovali Beneše, že je to jediné pojitko s demokratickou tradicí.

VB: Myslím, že Firt měl pravdu. Byli jsme si vědomi toho, že se Beneš dopustil mnoha chyb. Byl pracovitý, houževnatý. Nebyl ale vůdčí osobnost jako TGM. Byl to suchý profesorský patron. Ripka a další předúnoroví politici byli kritičtí k jeho chování během osudných únorových dnů. Mnozí Beneše omlouvali, že byl už nemocný a nebyl ve stavu, aby rozhodoval. Rovněž tak to platí o Janu Masarykovi.

HB: Z dokumentů, kterými se právě probírám, mám dojem, že Masaryk byl velmi společenský, každý si ho hned až příliš zamiloval, ale v mnoha směrech padlo jablko příliš daleko od stromu. Dokonce mám dojem, že se dal po puči nevědomky využít. Co se týče jeho osobního života a chystaného odjezdu do emigrace, myslíte, že vzpomínky Marcie Davenportové odpovídají pravdě, nebo spíš jejímu přání?

VB: Steinbach byl ke knížce Marcie Davenportové kritický. Masaryk byl v podstatě člověk smutný, humorem zakrýval komplexy syna velkého otce. To byl právě jeho problém v kritických únorových dnech, kdy mu Gottwald naznačoval, že by se mohl stát prezidentem, což by byla bývala pro komunisty výhodná zástěrka jejich pravých úmyslů. Jan Masaryk si to racionalizoval, že by přece jen šel po stopách svého otce a že by aspoň něco mohl zachránit. Když si uvědomil tragiku události, bylo pozdě. Našli ho mrtvého na dvoře Černínského paláce. Snad nyní, když se otvírají archívy v Moskvě, mohla by záhada kolem jeho smrti být konečně rozřešena. Poslední dny života Jan Masaryk proležel hodně času v ložnici a s několika přáteli mluvil o sebevraždě. Mně to potvrdil jeho tajemník dr. Špaček, s kterým jsem se tajně setkal v Bernu na jaře 1948, na cestě z Říma do Paříže. Špaček byl jmenován na naše švýcarské vyslanectví, ale mu-

sel se vrátit pro rodinu a už ho znovu nepustili za hranice. Rozhovor se Špačkem jsem si později konfrontoval ve Washingtonu s Arnoštem Heidrichem, který měl s Janem Masarykem podobnou zkušenost. Motiv pro sebevraždu tu byl: uvědomil si, že Gottwaldovi naletěl. Motiv pro vraždu je tu také: KGB měla zájem na odstranění symbolu naší samostatnosti. Mohlo to být i bez vědomí československých komunistů, samozřejmě vyjímaje takové stvůry, jako byl Fierlinger. To byl také názor dr. Steinbacha.

HB: Připadá mi z útržků informací, které mám k dispozici, že to byl slabý člověk, nestabilní, velice příjemný, veselý, společenský, ale tím možná zakrýval depresi. Myslím, že žádné z dětí TGM si dost nevěřilo.

VB: To bylo spojeno s protestantskou, puritánskou výchovou americké matky. Jaroslav Stránský vyprávěl o přítelkyni TGM, poštmirové odněkud z Moravy, autorce a ilustrátorce dětských knížek. Alice Masaryková se prý nad tím velice pohoršovala. Pokud jde o Beneše, Beneš měl tendenci k profesorskému, didaktickému poučování. Lidi ho vyslechli a on byl přesvědčen, že je přesvědčil. To se také stalo při setkání Beneše se Stalinem a Molotovem za války v Moskvě. Myslím, že stať o tom vyšla v jednom čísle Svědectví. Beneš odešel uspokojen, že Stalina přesvědčil o nutnosti ponechat Československu svobodnou vůli v zájmu dobrých vztahů mezi Západem a Východem. Stalin a Molotov mlčeli. Na obranu Beneše proti jeho kritikům bych chtěl jen říci, že Poláci z Londýna do Moskvy nejeli, jak jim radila britská vláda. Když přišel konec války, Rusové si prostě zřídili svou loutkovou lublinskou vládu a londýnští se už nemohli vrátit. Beneš do Moskvy jel a Československo si udrželo jakous takous suverenitu ještě 3 roky. Kdyby byl do Moskvy nejel, Gottwald by byl seděl na Hradě už v roce 1945 tak jako lublinská vláda.

HB: Ještě o Radě svobodného Československa. Máte pocit, že se podařilo Radě dosáhnout něčeho, co mělo konkrétní dopad, nebo byl její vliv jen iluzorní? Zde mluvím jako příslušník jiné generace. Sama jsem v emigraci byla už pěkně dlouho, než jsem se dozvěděla o její existenci. Tedy napřed jsem žila v Anglii, to je fakt. Ale pak v Americe jsem se o její existenci dověděla spíš náhodou, protože jsem znala člena Rady, dr. Bunzu. Říkala jsem si, ko-ho vlastně reprezentuje, protože není správné, aby reprezentovala jenom emigraci před námi, protože my jsme o ni moc ani nevěděli.

VB: RSC nebyla myšlena jako americká emigrantská organizace. K tomu sloužila tradiční Československá národní rada americká se sídlem v Chicagu. RSC měla být mluvčím domova, který mluvit nemohl. Trvala na tom, že je organizací politických exulantů po celém světě. Jejími členy jsou jednotlivci, nikoliv politické strany a exilové organizace, s kterými

ovšem udržuje činnou spolupráci. Mnoho let vydávala měsíčník **Czechoslovak Newsletter**, který jsem psal a redigoval. Stal se vyhledávaným pramenem informací o Československu v západních politických a akademických kruzích. Měli jsme předplatitele až z Japonska. RSC byla spíše jakýmsi diplomatickým zastoupením umlčeného národa. Proto navázala styk s Chartou 77 a ve spolupráci s členem Rady Ivanem Medkem ve Vídni **Newsletter** informoval své čtenáře o činnosti Charty a Vonsu (Výbor na Obranu Nespravedlivě Stíhaných). Ivan Medek jako mluvčí Charty vydával na západě „Infoc“ (informace o Chartě). Vedení Rady — zejména v padesátých a šedesátých letech — úzce spolupracovalo s představiteli naší předkomunistické zpravodajské služby, generály Moravcem a Ingrem ve Washingtonu, plukovníkem Procházkou v Londýně a generálem Kudláčkem v Paříži.

HB: Takže ji můžeme přirovnat k polské vládě v Londýně.

VB: Ano. S tím rozdílem, že se nikdy nepokládala za vládu, že nechtěla přijet domů na bílém koni. Vždy zastávala názor, že pokomunistické uspořádání bude věcí občanů doma. Bylo to poučení z toho, co se stalo po válce.

HB: A jak teď vidíte úlohu Rady?

VB: To je otevřený problém. Někteří se domnívají, že RSC už nemá důvod k existenci. Jiní myslí, že dokud domácí situace nebude plně stabilizována, jsou důvody k pokračování. Rada, která je československá, prodělala určitý vývoj. Když se roku 1949 zakládala, byla nekompromisně československá. Dr. Papánek byl jedním z protagonistů „čechoslovakismu“. Následkem smrti starších členů — Zenkla, Majera, Lettricha atd. — Rada přestala být na nějakou dobu činná. V sedmdesátých letech se omladila příslušníky z mladší generace, jako dr. Mojím. Povolný, Emil Ransdorf, dr. Horák a další, už jasně na základě myšlenky dvou samostatných národů, českého a slovenského, ve skutečně federaci. Velmi aktivním mezi Slováky se stal Martin Kvetko. Jan Papánek tuto změnu nechtěl přijmout. Podle mého názoru to byla chyba. Dnes stojíme před situací dvou nových suverénních států. Osobně se domnívám, že „rozvod“ by se neměl stát překážkou kulturních, hospodářských i politických vztahů mezi dvěma státy, které i v duboucnu budou mít mnoho společného. Je v zájmu obou si navzájem pomáhat. Odmítám postoj těch, kteří by se chtěli škodolibě radovat, že „Slováci na to doplatí“. I když se domnívám, že rozvod je nutný, doplatí na to Češi i Slováci.

HB: Tak to je věc, která snad nikoho nenechává lhostejným. Ale bez ohledu na emoce musíme přijmout realitu, a jak říkáte, snažit se udržet co nejlepší vzájemné styky. Možná že právě v tom může pomoci Rada i jiné exilové organizace.

Reggie Hostovská, moje sestra v trable

ZDENA SALIVAROVÁ-ŠKVORECKÁ, Toronto

Ne, nechci se samozvaně adoptovat do rodiny, aniž se ukazovat s tím, jak velice důvěrná přítelkyně či známá jsem s Reggieí byla. Ani bych se neodvážila náš vztah podobně charakterizovat. Bylo to jedno z těch přátelství, typických pro velký kontinent. Spíš po telefonu a korespondencí než častým osobním stykem. A trvalo jednadvacet let. Zapřičinili je naši manželé spisovatelé ocitnuvší se v exilu, jeden už o dvacet let bohatší na trpké zkušenosti českého spisovatele bez domova, druhý v této životní situaci začátečník. Moc dobře si rozuměli.

i trocha vzpomínání na Egona H.

Pokud se týká manželek, nevím, která z nich na tom byla lépe nebo hůř. Reggieí byl Američanka, třetí Egonova manželka, vychovaná stranou od Evropy a jejich předválečných, válečných i poválečných problémů, koncentráků a únorových pučů a kotrmelců. Byla ostatně ještě dítě, když to všechno začínalo, stejně jako já, ale na rozdíl od ní jsem v tom vyrostla. Zdálo by se, že propast mezi dvěma tak pronikavě rozdílnými životními zkušenostmi přece nemůže spojit žádný most hlubšího přátelství. Most se však objevil, znenadání, rázem. Jednoduše řečeno, padly jsme si s Reggieí do oka. Víš, řekla mi jednou, když jsme si notovaly na téma „Těžký život spisovatelovy ženy“, my jsme vlastně jako rodné sestry. Tu zkušenost jsme měly vskutku společnou. Podobala se jedna druhé jako vejce vejci. Zkušenost s našimi muži, českými spisovateli vyhnány ze země. Jeden skeptik, druhý pesimista, jeden bolestín, druhý citlivce. Oba s nepřekonatelnou posedlostí psát, protože měli o čem. Neměli však pro koho, pomíneme-li cizojazyčná vydání, která, ať jakkoli příjemná a úspěšná, nemohou uspokojit spisovatele, který se obrací především ke svým lidem, svým rodným jazykem. Oba navíc z kraje tajemného oparu, nevysvětlitelných vibrací, kraje úrodného na spisovatele a jiné čaroděje. Jeden z Hronova, druhý z Náchoda.

Tak nás ti naši manželé svedli. Ano, svedli. Jednak k tomu, abychom žily jejich psaním, dodávaly jim sebedůvěry a naděje a prožívaly s nimi rub spisovatelského věhlasu, a jednak nás dvě svedli dohromady. Notovaly jsme si. Za těch jednadvacet let jsme se vzájemně navštívily mnohokrát. Zejména po Egonově smrti přijížděla Reggie za námi do Toronta a setrvala několik dní. Jako by si chtěla přivolat jeho bytost skrze nás, kteří jsme znali kraj jeho dětství a mládí tak důvěrně. Přivázela jeho poznámky a rukopisy, které objevila po zásuvkách, a toužila vědět, co je v nich. Mluvit česky se nikdy nenaučila, ale česky dovedla cítit. Četla všechny překlady jeho knih v angličtině i francouzštině (byla profesorkou francouzštiny na High School), četla všecko, co o něm kdo kdy v těchto řečech napsal. Obdivovala ho a milovala, smím-li to tak říci, až za hrob. Při jedné cestě z New Yorku, kam pro mě přijela, aby mě odvezla k nim do New Jersey, jsme si vypověděly vlastně víc, než kdy s leckterou letitou kamarádkou. Bylo to na jaře, pás dálnice lemovala květnová zeleň, hájky a lesíky, v dálce kopečky a doliny, červeně natřené farmy, na pastvinách koně a ovečky a kravky s telátky. Reggie se nepříznala, ale dnes, když už jsem protřelá cestovatelka, vím, že z New Yorku se tudy nejedí. Bere se to hopem přečpaným Holandským tunelem na Newark, špinavými předměstími, směr Millburn. Reggie chtěla mít víc času na popovídání. Byla velmi zvědavá, znala kdekoho

Reggie, Egon a já

z české komunity kolem New Yorku, znala českou literaturu dosažitelnou v překladech, znala českou historii, znala i Hronov a Náchodsko, kam se jela sama podívat. Vyprávěla mi, jak se s Egonom seznámila, jak se do něj strašlivě zamilovala, jak jí rodiče bránili, protože Egon byl o mnoho starší a nebohatý, navíc nějaký spisovatel bůhvídkud, jak se užíváte, říkali, přece ne z tvého platu učitelky francouzštiny. Uživilí se. I syna vychovali. Egon pracoval pro Svobodnou Evropu, psal články, měl malou penzi, Reggie učila. Byla to velice hezká žena. Štíhlá, vysoká, okatá. Disciplinovaná a dobře zorganizovaná. Vždycky v dobré náladě, i když, jak jsem si často uvědomovala, s Egonom to nebylo jen tak. Míval záchvaty depresí a melancholie, záchvaty beznaděje a pocitů marnosti. V roce 1973 jsme mu vydali **Všeobecné spiknutí**. Dočkal se ho doslova na smrtelné posteli. Reggie ho nechtěla nechat v nemocnici, a tak Egon ležel doma a ona ho ošetřovala. V posledních týdnech si vzala volno ze školy a seděla u něj dnem i nocí. Uprosila jsem tiskárnu, aby mi vyrobili alespoň signál jeho knihy, a spěchali jsme do New Jersey s Egonom se rozloučit. Byl už velmi slabý, sotva knížku udržel v rukou. „To je krásná obálka,“ řekl tónem tak vděčným a pokorným, že jsem se začervenala.

Po Egonově smrti se Reggie rozhodla, že pojedou do Hronova podívat se na Egonův rodný dům. Věděla, že v době tání pozdních šedesátých let tam hronovští občané zasadili tehdy ještě žijícímu spisovateli, který se už chystal k návratu domů, pamětní desku. Nejenže k návratu nedošlo, ale i desku po invazi vytrhli. Slavný neslavný, emigranti a zrádci pamětní desky v normalizované vlasti mít nesměli. Reggie přivezla smutnou fotografii vybledlého obdélníku a čtyři děr v jeho rozích. Místo desky uctila tedy Egonovu památku Cenou Egona Hostovského za nejlepší ineditní českou prózu, na niž rok co rok dotovala tisíc amerických dolarů. Cena byla udělena celkem sedmkrát autorům exilovým i domácím. A desku na rodném domě v Hronově přece jen po sametové revoluci zasadila.

Odešla znenadání 28. ledna 1993.

práce

ČESKÝ DENÍK SE ČTVRTMILIÓNOVÝM NÁKLADEM
Vydává De Pra, Václavské nám. 17, 112 58 Praha 1, ČR
Telefon: (02)236 63 00, Fax: (02)236 94 62

Nesplacený dluh

ČESTMÍR SLÁDEK, Praha

Nápadně hezké blondýnky s delšími, mírně zvlněnými vlasy si ve štábu čs. povstalecké armády na Hronském nábreží v B. Bystrici všiml snad každý. Málokdo však věděl, co mladá dívka v tomto městě plném vzruchu dělá. Ve velení jí ale znali dobře. Kapitán Milan Polák ji ještě předtím, než se ozval svobodný banskobystričský vysílač, jednoho dne představil podplukovníku Jánovi Golianovi. Osobně ji znal už dlouho. Věděl o ní,

děla. Byl to Američan a patřil k misi Úřadu strategických služeb (OSS). Snědý černovlasý chlapec, o pár let starší než ona. Jeho příjmení zprvu zapoměla. Zapamatovala si jen, že se jmenoval Tibor. Poručík Tibor Keszthely tehdy mluvil maďarsky, protože major ani Mária anglicky neuměli. Rozhovor s majorem

přesně kudy. Platila jen jediná zásada: rychle ustupovat!

Márii Američané dali teplou nepromokavou větrovku, nějaké ponožky, šněrovací boty, tilko a svetr. V roli jakéhosi anděla strážného se s nimi vydala cestou kalvárie: Prašivá, Solisko, Chabenec, Krpáčovo, Mýto pod Ďumbierom, Polomka, Veľký Bok. Během tohoto strastiplného putování přišla o svého nejlepšího a nejbližšího přítele Tibora. Zmocnili se ho Němci. Co se jen naplakala. To vše střídavě s gangrénou v noze, v horečkách, v zimě, ve vánicích a ve vichřici až do 26. prosince. Tehdy zrána posledního vánočního svátku nacisté většinu lidí z mise poručíka J. H. Greena pozatýkali ve srubu nad Polomkou. Odvezli je potom do koncentračního tábora Mauttshausen a tam je do jednoho do měsíce postříleli.

Mária se zachránila zcela náhodou: den před tím šla zapalovat na Veľký Bok signální ohně pro americké letouny se zásobami, které přiletěly bohužel už pozdě. Pak jí čekala jen cesta štvanců zavátým pohořím k ruským liniím. Mimo jiné i se dvěma zbývajícími členy americké mise radisty Stevem Catlosem a Kennethem Dunlevym. Dostali se do osvobozené Bukurešti, odtud se přesunuli do jižní Itálie, do Bari. Po pádu hitlerovského Německa se vrátila do rodné obce, kde čekala na stipendium do USA. Tam se odebrala z jara 1946. Přišel únor 1948. Mária, která se původně po studiích chtěla vrátit domů a žít zase mezi svými, měla dveře do vlasti zavřené. V červenci v roce 1949 jí za vojenských poct zakladatel CIA generál W. Donovan, jinak známý jako „Divoký Bill“, ve světoznámé akademii ve West Pointu z rozhodnutí amerického prezidenta předal jako první ženě druhé světové války bronzovou hvězdu za statečnost. V gottwaldovském Československu se tato událost zaznamenat neschopila.

Od té doby její jméno upadlo do zapomnění i mezi účastníky SNP. Zůstalo tam až do roku 1990. V dopisech, které posílala občas do republiky, si nikdy nestěžovala. Sama totiž nejlépe ví, co všechno dokázala. Netoužila ani po nějakém ocenění. Přála si pouze jedno: aby se o tom, co vykonala a co všechno prožila a vytrpěla její rodina, alespoň vědělo. Nic víc. Aby mladí lidé v Československu poznali, že v SNP bojovali se spojenci takoví lidé jako ona. A právě dnes je přitom toto poselství v naší zemi aktuálnější víc než kdy jindy.

Mária Gulovičová, žena, která by si svým hrdinstvím, odvahou a statečností zasloužila od nás pocty nejvyšší, dala nakonec přednost životu v zemi, jejíž synové za nové Československo neváhali v SNP položit život. A za to jí patří navždycky náš dík i neskonala úcta.

ze SNP do USA

Studenským překládala z maďarštiny do ruštiny. Keszthely potřeboval od Rusů pomoc k cestě frontou do Budapešti. Za pár dní sem přišel znovu a to už s Márií prohodil několik vět.

Tehdy si samozřejmě neuvědomila, že tato první setkání s americkým poručíkem ovlivní celý její život. Chvilí, kdy ho spatřila poprvé, si pamatovala velmi dobře. Bylo to několik dní před jejími 23. narozeninami, před 19. říjnem.

„Jestliže jsme my, Slováci, chtěli po válce zaujmout čestné místo v historii, považovala jsem za svoji povinnost napomáhat porážce nacistů a Tisovy vlády,“ svěřila se mi jednou v Praze.

Díky tomu, že poznala Tibora, se dostala k americkým vojákům z mise OSS, kterým velel poručík J. H. Green. Ještě před odchodem z Banské Bystrice, kde už byl absolutní chaos a bezvládní, jim pomáhala likvidovat jejich úřadovny na velitelské 1. čs. povstalecké armády.

Američanům z mise a skupině amerických letců sestřelených nad Slovenskem se v Banské Bystrici ještě 26. října večer podařilo na poslední chvíli sehnat školní autobus a pohonné hmoty. Naložili tam několik svých zavazadel a skrovných zásob, posadili Márii mezi sebe a vydali se na Donovaly. Byli na tom všichni stejně: nikdo z nich neměl sebe-menší tušení o tom, co je čeká.

Sám generál R. Viest se v té době ještě domníval, že s ním do hor odejde přinejmenším polovina povstalecké armády. Skutečnost byla ale mnohem otřesnější: víc než 10 000 jeho vojáků se rozhodlo zahodit zbraně a poschovávat se porůznu ve vesnicích a po salaších. Přes 15 000 se nechalo zajmout. Pouze necelých 7 000, mezi nimi i příslušníci 2. čs. parabrídy, chtělo pokračovat v boji, jít do hor a spojit se s partyzány. Velitelství povstalců ještě rozkázalo vyplatit každému vojákovi denní žold ve výši 4 slovenských korun, přidělit 40 patron, soupravu teplého spodního prádla, dvě konzervy s masem a jeden sýr. Pro vedení vleké partyzánské války před nástupem kruté zimy v obklíčeném prostoru v horách bez naděje na nějakou podporu zvenčí to bylo příliš málo.

I Američané stáli najednou před rozhodnutím k někomu se připojit a dostat se blíž k frontě. Nikdo však nevěděl

Na legitimaci Márii jméno poněkud popletli

že sama ukrývala ženu židovského původu s jejím malým chlapcem, aby je zachránila před transportem do koncentračního tábora. Tak jí to velela láska k bližnímu, kterou jí od mládí vštěpovali její rodiče.

„Pane plukovníku, to je Mária Gulovičová, učitelka z Litmanov. Nebojí se Němců, je statečná a chytrá. Hovoří plynule německy, maďarsky a rusky. Tři jazyky, které se nám tady ve štábu mohou hodit. Proto bych navrhoval pověřit ji úkoly kurýra a překladatelky.“

Podplukovník Golian sympatické mladé učitelce s milým úsměvem podal mlčky ruku. Jakoby na znamení, že jejich dohoda platí. Natrvalo. Zanedlouho již Mária odnášela poselství Jána Goliana do partyzánského štábu kapitána Jergorova. . . Ján Golian, mezitím povýšený prezidentem dr. Edvardem Benešem na brigádního generála, se setkal s Márií Gulovičovou několikrát. Stejně jako generál R. Viest. To už pomáhala sovětskému styčnému důstojníku majoru Studenskému-Skripkovi překládat do ruštiny zprávy z bojiště a informace o situaci povstalců.

Do kanceláře, kde s ním pracovala, jednoho dne vstoupil důstojník v uniformě, kterou do té doby nikdy ještě nevi-

Cestou zlatokopů

ANTONÍN ŠMUCLER, Kanada

YUKONSKÁ ZLATÁ HOREČKA

V historii lidstva se události opakují. Zlatá horečka se objevila i ve středověkých Čechách. Žádná však nechytila naši představivost tak jako nález zlata na Yukonu. V létě 1896 se zkušený kanadský zlatokop Bob Henderson dohodl s jistým Georgem Cormackem a jeho dvěma indiánskými druhy, že mu pomohou hledat zlato na Zaječím potoce, což je přítok řeky Yukonu, a když najdou větší množství, že mu dají vědět. On že zatím bude hledat na druhé straně hory. Cormack a jeho dva druzy o zlato neměli moc zájem. Chtěli kácet dobré dříví a nachytat lososy na prodej ke krmení psů. Nakonec se však také odhodlali rýžovat a našli značné zlato. Ihned vykolíkovali svoje pozemky, poznačili je záseky na stromech a odešli do osady je zaregistrovat.

Večer v salónu ukázali, kolik zlata našli. V tom okamžiku každý, kdo to slyšel, skočil do lodě a hnal se na Zaječí potok. Do rána byla osada prázdná. Během dvou měsíců bylo údolí potoka Bonanza, jak se nyní jmenoval, celé zabrané.

Smolař Bob Henderson mezitím na druhé straně hory promýval zcela neplodné písky a nic nenacházel. Jen náhodou se dozvěděl, co se stalo. Nic na něj však nezbylo. Pamětníci se dlouho dohadovali, proč jej vlastně Cormack takto převezl. Říkalo se, že Henderson hovořil urážlivě o místních Indiánech. Cormack naopak měl indiánskou ženu a několik dětí, žijících s Indiány, a tak se mu pomstil za rasismus.

PŘES CHILKOOTSKÝ PRŮSMYK

Na Yukon vede několik cest, jedna horší než druhá. Nejkratší cesta je přes Chilkootský průsmyk. Dnes se dá udělat asi za čtyři dny. Nejhorší úsek je těsně před vrcholem průsmyku. Tehdy, když tudy šli zlatokopové, se šlo velmi pomalu. Přes průsmyk nosili ti nejsilnější až 90 kg na zádech. Každý musel nést s sebou jídlo a vybavení na celý

rok a to bylo nanejvýš 900 kg. Lidé se tedy museli mnohokrát vracet.

Dnes je údolí prohlášeno za národní park a smí se tam jen chodit pěšky. Cesta končí u jezera Bennett. Kolem je krajina překrásná, ale sníh na některých místech leží celý rok.

V KANOI PO ŘECE YUKONU

Řeka Yukon je rychlá a široká hned od začátku.

Po několika hodinách za městem Whitehorse (50 000 ob.) jsme vjeli na své kanoi od jezera Labarge, dlouhého 50 km a širokého 5 km. Máme větší kanoi, aby uvezla 4 osoby, zásoby jídla na 14 dní a veškeré potřeby k stanování. Možnost přikoupení jídla je malá.

Naším cílem je Dawson City. Vzdálenost po řece z Whitehorse do Dawson City je 750 km. Cesta trvá obvykle 14 dní. Řeka

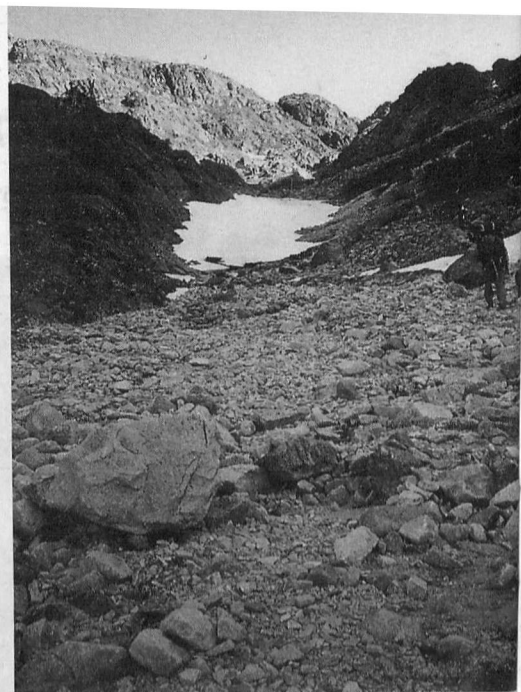
prázdniny po kanadsku

se postupně rozšiřuje přítoky několika velkých řek. Jednou z nich je Bílá řeka (White River) 150 km nad Dawsonem, která skutečně úplně zbarví Yukon v kalnou bílou řeku, asi jako hodně bílou kávu.

Zpět k našemu jezeru Labarge. Mysleli jsme, že těch 50 km jezera přepádlujeme za jeden den. Ale chyba, trvalo to tři dny. Jakmile totiž zafouká sebemenší větříček, zvednou se během pěti minut velké vlny a rychle se musí přistát, aby se kanoje nepotopila.

SAMOTÁŘI

Při řece Yukonu žijí lidé. Asi tak každých 100–150 km jeden dům. Jsou to většinou lidé, kteří chtějí žít stranou a nechtějí být nikým obtěžováni. Řeka je jejich jediným spojením. V létě je to loď a v zimě, dlouhé zimě, kdy řeka zamrzne, je to psí spřežení

Chilkootský průsmyk

nebo sněžný skútr. Většina těchto lidí má raději psy. Pes je přítel, nerozbije se a doveze tě vždy domů.

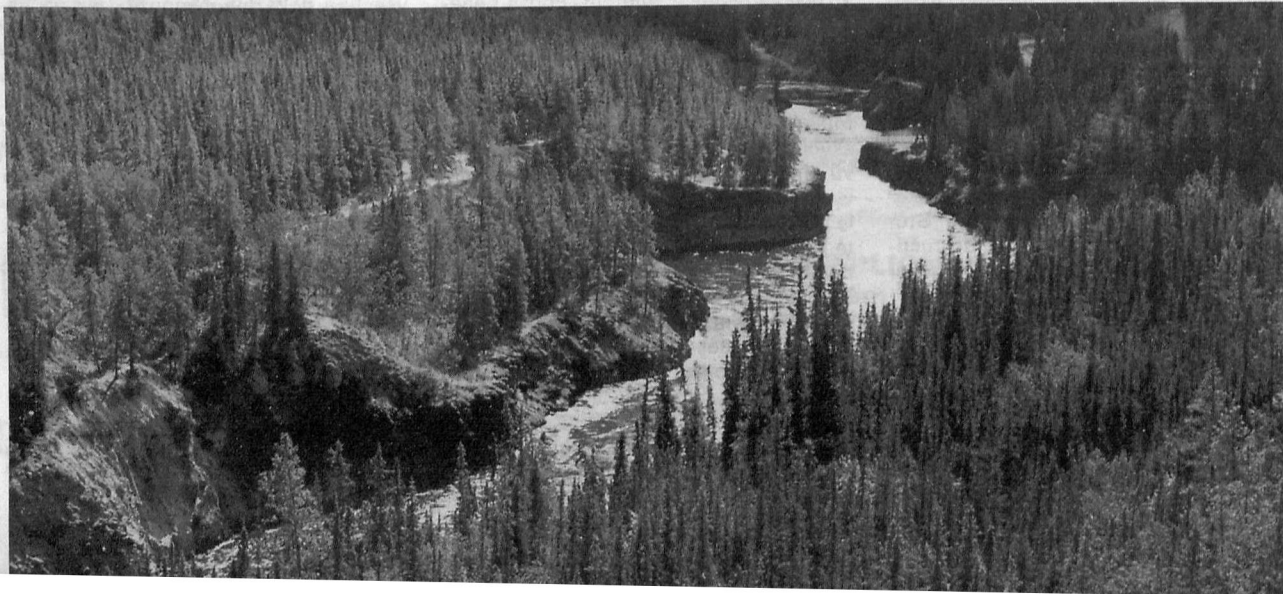
Seznámili jsme se s jedněmi usedlíky. Strávili jsme s nimi několik dní. Žijí 180 km od nejbližšího místa nákupu. Jejich děti se mají dobře, máma je nemůže poslat do obchodu pro kvasnice a táta pro pivo. A děti mají celkem sedm. Nejmenší holčička se narodila tak rychle, že nebyl čas jet, nebo krátkovlnnou vysílačkou zavolat o pomoc. Otec vše zvládl sám s pomocí příručky, kterou měl chytře připravenou. Žijí zde několik let, a než sem přišli, byli úspěšnými obchodníky se dřevem. Zde žijí spokojeně. To, co chtěli materiálně dokázat v životě, dokázali před přestěhováním. Jak by řekl Jan Werich — „Jednou z nejtěžších věcí v životě je vědět, co chtít.“ A tato rodina to ví.

Paní vyučuje děti sama, podle učebnic a osnov, které dostanou. Co se týče chování dětí, mohu říci, že poslouchají líp než naše, a my máme jenom dvě.

Než začne zima, trávající sedm měsíců, musí lodí přivést zásoby.

Žijí na úrodné půdě nanesené řekou. Pěstují si svoji zeleninu, která jim musí vydržet až do příští úrody. Je tu velmi krátká

Řeka Yukon před Whitehorse

letní sezóna, ledy uvolní řeku až koncem května. Krátké léto je kombinací tří ročních období. Kratší roční doba, kdy rostlinstvo může růst, je částečně nahrazena dny s delším denním světlem. V červnu zajde sluníčko za horu pouze na 4 až 5 hodin. Tím vše roste intenzivněji a rychle.

Záhony mají vyvýšené a po stranách prkna. Z jara je vzduch teplejší než zmrzlá zem, a tak pomáhá rozmrazit záhon ze tří stran. Koncem srpna jsme viděli zeleninu velmi velikou. Rostou zde i různé druhy dýní, o kterých jsem si myslel, že je možné je pěstovat pouze na jihu.

Celá jejich zahrada je obehnaná elektrickým plotem. I když je vše hned za srubem, los by ze všeho mohl udělat paseku. Plot je napájen z baterií, které dobíjí malý sluneční panel.

Loni se dětem nechtělo příliš pracovat na zahradě. Koncem zimy, která byla tentokrát delší, neměli k jídlu po tři týdny nic jiného než chléb, který si sami pečou. Nebylo možné pro nic dojet, neboť ledy na řece tou dobou povolují a praskají. Byla to pro jejich děti „lecke názorná“, jak by snad Komenský pravil. Letos zahrada vypadá krásně, je dobře vypletá.

Překvapilo mě, že psi do spřežení jsou přes léto stále uvázaní. Každý u své boudy. Zdá se mi, že jim to vůbec nevadí. Prý je to s nimi jako s tažnými koňmi, jsou na práci. Když se zapráhnou, běží prý jako čerti.

Dobrý pes vedoucí spřežení pozná cestu, po které již šel, i v jednotvárném zasneženém lese.

Psi mají velmi rádi uzené lososí jikry. Jsou velmi výživné, jakási „psi čokoláda“. Dá-li se jim kousek, dodá jim to energii na dalších šest hodin tažení. Jikry se jim dávají hlavně na cestách, neboť zabírají na sáních málo místa.

Pošta sem není pochopitelně doručována. Strádá se jim v Dawsonu na poště, kde si ji musí vyzvednout. Obvykle když nějaký kamarád jede kolem řeky, poštu vyzvedne a doručí. Jednou známý pilot letěl kolem a v pytli zabalenou poštu shodil z letadla.

Vždy, když jdou do lesa nebo dále od srubu, mají s sebou pušku. Další puška visí v předsíni. Děti kolem ní chodí jakoby nic, ale i ty nejmenší dobře vědí, co s ní. Visí na trámku u dveří asi jako jinde obrázek s nápisem „Dej Bůh štěstí domu tomu“. Medvědu, který je chytré zvíře, netrvá dlouho uvědomit si, že psi jsou uvázaní a nic mu nemohou udělat. Když rodina opustí srub na několik dní, je možné, aby medvěd provalil dveře a vlezl dovnitř hospodařit.

Nakonec ještě pár informací z jejich života.

Topí a k vaření používají zásadně dřevo. Propan používají pouze k svícení. Během zimy rodina spotřebuje 500 kg mouky. V srpnu a září chytají lososy do sítí. Ryby pro svoji potřebu visí v malém dřevěném domku. Pro potřebu psů chytají lososy v září, kdy počasí začíná být chladné. Skládají je jako dřevo do „štosů“. Psmům nevadí, že ryba je trochu zkažená, naopak prý to dokonce mají raději. Na celý rok zastřelili tři losy. Yukonský los je největší z druhů, váží až 900 kg a masa je na něm přes 500 kg. Sbírají také různé druhy bobulí, šípků, brusinek jako další zdroj potravy a vitamínů.

Na jihu toku je jezero Teslin

MEDVĚD

Yukonská oblast má 30 000 obyvatel, z nichž 15 000 žije ve městě a 15 000 žije roztroušeno v kraji. Mimo město žije také přibližně 15 000 medvědů. Tedy poměr 1:1.

Od roku 1920, kdy se začala vést statistika, bylo zde na severu medvědy usmrceno třicet lidí. Je to snad číslo malé a nedůležité. Pouze však za jedné okolnosti, že nejste jeden z těch třiceti.

Jednou jsme postavili stan na plošince, obklopené hustým lesem. Na jedné straně stanu byl svah 12 m dolů k hluboké, rychle proudící řece. Těsně kolem řeky se táhlo husté nepropustné křoví jako živý plot. Jen nahoru směrem k našemu stanu byl v křoví průchod. Ve velkém tichu bylo slyšet jen slabé šumění řeky. Měsíc nesvítil a tma, jaká jen na severu dovede být.

Byli jsme všichni ve stanu, zalezli do spacích pytlů a jen 12letý syn meškal těsně před stanem u doutnajícího ohniště. Najednou jsem slyšel kousek dole u řeky nějaký hluk. Napadlo mne, že si chlapec seběhl k řece opláchnout ruce. Náhle však před stanem zakřičel napůl česky, napůl anglicky „Ty vole, bear!“

Medvěd dýchal zhluboka, unaven plaváním přes ledovou řeku, stál na zadních a díval se na kluka. Kluk stál také na zadních a díval se na medvěda. Okamžitě jsem vzal pušku a jen tak v ponožkách vyběhl ze sta-

nu. „Pumpnul“ jsem pušku, abych dostal náboj do hlavně. Medvěd nezná zvuk nabíjení, v nočním tichu velmi hlučně. Je pro něj zcela nezvyklý. Lehl se a začal běžet. A jak běžel. Přes roští, které se mi zdálo nepropustné, nebyl vidět, jen slyšet. Běžel jako tank, větve praskaly, až nakonec nebyl v dále slyšet.

Podobnou příhodu zažili i dva mladí Němci, kteří trávili svou dovolenou v Kanadě. Ti pak z lodě vůbec nevyšli. Dokonce tam i spali. Jeli až z Evropy za přírodou a najednou jí měli až příliš. Bez dobré pušky se zde skutečně nemá po lese chodit.

DROBNOSTI YUKONSKÉ PŘÍRODY

Les na Yukonu, tak jako les na severu Ontaria, je tichý. První dojem a otázka je, kde je zpěvavé ptactvo, kde je zvěř. Je zde jen šumění řeky a za větru šumění stromů. Ticho a ticho. Jako by se nic nehýbalo. To je však klamné, neboť každý z nás snad přichází ze světa hluku, který již ani nevnímáme. Zde je však třeba sledovat sebemenší pohyb, dívat se velmi pozorně a zaznamenat i ten nejméně slyšitelný zvuk. Teprve potom začneme vidět a zdejší panenská příroda k nám začne promlouvat svoji krásou. Pociťili jsme, jak je zde les plný akce, a začínáme mu pomalu rozumět.

Snímky autora

JAK SE BYDLÍ A TELEFONUJE V USA

Průměrná cena domů vypadala v roce 1992 v dolarech takto: San Antonio — 68 000; New Orleans — 68 400; Detroit — 77 500; Phoenix — 84 700; Atlanta — 85 800; Dallas — 90 500; Denver — 91 300; Portland — 92 300; Chicago — 131 000; Seattle — 141 300; Washington — 152 000; Boston — 168 200; New York — 169 300; Los Angeles — 218 000; San Francisco — 243 900; San Jose — 267 500. Nejdražší je tedy v Kalifornii. Výše ceny se však s výší kvality života nezrídka mine.

Naprostá většina bydlí ve vlastních domcích, z nichž dvě třetiny jsou zatížené hypotékou, což ale přináší daňové výhody. Pouze my přistěhovalci nesnášíme představu mít dluhy, platit z nich

úroky, a tudíž pak na daních tratíme. Skoro 40 procent obydlí má tři ložnice a skoro 60 procent má videorekordér. V domácnosti jsou aspoň dva telefony, jichž se bohatě používá — též k překonávání oněch vzdáleností: v průměru se ročně uskuteční 3 516 místních a meziměstských hovorů. Nejdále ovšem telefonují lidé se zámožnými kořeny. Existuje už přímé spojení s končinami, jako třeba Arménie, a poněvadž 800 tisíc Američanů je arménského původu, telefonní společnosti se předhánějí s poskytováním všelijakých slev pro tak značnou klientelu. Tyto služby porostou. Však se v dekádě devadesátých let očekává příliv dalších deseti miliónů přistěhovalců, zejména z Asie a Mexika. **OU**

Z DISKUSNÍCH PŘÍSPĚVKŮ

Neloučení 2

FRANTIŠEK CINGER, Praha

Psal se rok 1939, kdy se ještě před okupací Československa hitlerovským Němcem prohlásilo 14. března Slovensko za samostatný stát. Básník a novinář Laco Novomeský na tento fakt reagoval dnes již legendárním článkem pojmenovaným Neloučení. Kromě toho, že tím projevilo jedinečnou statečnost, když zcela zřetelně nesouhlasil s krokem slovenské vlády, měl hlavně Novomeský pravdu, která se časem jen a jen potvrdila.

Stojí za to ocitovat si úplný závěr jeho článku: „Český kulturní život dokud svým duchem bude český, bude blízký a nejbližší slovenskému kulturnímu životu, dokud i on svým duchem bude chtít být slovenský. Pro nás z tohoto našeho nezvratného přesvědčení plyne,“ psal tehdy Novomeský, „že i nadále budeme s touto pozorností sledovat české kulturní události jako doposud, informovat české kulturní publikum o významnostech naší kultury také tak, jak jsme to dělali až dodnes.“

I proto se v sále pražského Domu slovenské kultury nesoucí jméno Laca Novomeského sešli na sklonku existence společného československého státu čeští a slovenští spisovatelé, kritici, vědci.

„Věda je záležitost nadnárodní,“ pravil hned v úvodu **prof. Univerzity Karlovy historik Otto Urban**. „Vztahy českých a slovenských historiků byly vždy samozřejmou komunikací. Dělat slovenské nebo české dějiny bez vzájemné spjatosti, bez přihlídnutí k širším souvislostem dost dobře není možné.“

Slovenský literární vědec a politik Peter Zajac potom s lehkou ironií kontroval: „Cena spolupráce s Čechy, s českými časopisy na Slovensku poroste, protože všechny věci publikované v zahraničí budou mít větší bonitu.“

umění bez víza

„Vždycky jsem si myslel, že se Češi a Slováci v roce 1918 spojí ze dvou příčin: z příbuzenství a z rozumu. Příbuzenství nekončí, ani skončit nemůže, a důvod k tomu rozumovému spojení také ne,“ řekl slovenský prozaik Ladislav Ballek.

Český vědec světového renomé Jiří Kotalík pokračoval: „Patřím ke generaci, která se na výstavách pražské Umělecké besedy setkávala se slovenskými umělci, ke generaci, která 2. světovou válku prožívala po boku několika slovenských umělců, kteří zůstali v Praze. To spojení bylo vždy samozřejmé. Věděli jsme, že nejde o umění české nebo slovenské, ale že jde o umění, velké umění evropské, které nám je společné. Přinos slo-

venského malíře Ľudovíta Fully byl oceňován ne proto, že to byl malíř slovenský, ale že to byl malíř, který ukázal něco jiného než česká moderna, která trochu dogmaticky lpěla na východiscích kubismu. Kdežto u Fully jsme věděli, že přichází s novými prvky jinak citovanými. Nikdy jsme neuvažovali o poměrech 1:1 nebo 1:2, ale dobrý malíř byl dobrý malíř, dobrý sochař dobrý sochař.“

„Já jsem z rozchodu velice nešťasten,“ svěřil se český prozaik Ladislav Fuks. „Poznal jsem celé Slovensko, které jsem měl moc rád. Vždycky jsem se setkával jen s přátelstvím a obyčejným lidským zájmem u všech, s nimiž jsem se třeba i na úplné výspě u východních hranic naší společné republiky setkal. No a teď se loučíme. Věřím, že pouto lásky a bratrství mezi námi nezmizí.“

„Doufám, že se čeští intelektuálové od slovenských nakazí v tom, že budou svým politikům klást nepřijemné otázky, jako to dělají oni,“ řekl český básník Jiří Žáček.

„I toto neloučení, řekněme si pravdu, je fakticky loučení,“ řekl takřka na závěr slovenský politik a politolog Fedor Gál a ze sálu se ozvalo: „Ale dočasně!“

*

Snímek u titulku JOSEF STROUHAL

Účastníci besedy: zleva český prozaik Ladislav Fuks, čeští vědci Otto Urban a Jiří Kotalík, za nimi slovenští spisovatelé Ladislav Ballek a Peter Zajac

Blues vdaný ženský

JOSEF ŠKVORECKÝ,
Toronto

Nač to tajit, když v tom zdaleka nejsem sám. Patřím k těm (mnoha) spisovatelům, kteří píší prózy, kde autobiografie převažuje nad imaginací, ačkoliv i té je tam dost. Utrpení a dobrodružství mé kreatury zvané Danny Smiřický v románu a teď i ve filmu Tankový prapor jsou značně věrným záznamem ze skutečného života, ovšem nejen erotických eskapád, zařazující dílko do kategorie lehké a lechtivé četby, ale i závažných jevů společenských z raných let padesátých, což mnohým čtenářům a divákům na Západě (ale možná i doma) uniká, zastíněno, zejména ve filmu, vnadami hereček.

Takže to blues, které zahajuje a ukončuje příběh z Čepičkovy armády, jsem nenapsal až pro pana režiséra Víta Olmera, ale už dávno, před málem čtyřiceti lety pro vdanou ženu, kterou jsem ve svých mnoha opusech, jí věnovaných, nazýval Lizetka. Původně ve filmu vůbec nemělo být, ale když už byl film sestříhán a opatřen úvodními i závěrečnými titulky, pan režisér si vzpomněl, že tam chybí nějaká písnička, která by frašku zarámovala. A můj starý kamarád p. L. Dorůžka, který ve filmu dělal hudebního poradce, si vzpomněl, že jsem mu dávno a dávno zpíval takové blues, nazvané Blues vdaný ženský. Zřejmě se mu líbilo, protože si je z myslí vybavil. Tak ho tam dali, ale já jako autor textu jsem se do titulků už nedostal, protože by je museli předělat, a pokladna před uvedením filmu byla víc než prázdná (dnes, díky Bohu, už po skoro dvou letech promítání, není). Mě to mrzí, protože jako každý prozaik (viz co tomu řekl Faulkner) chtěl jsem být spíše básníkem, ale neuměl jsem to. Blues vdaný ženský patří k maličkému počtu mých básní, které snad nejsou zcela zatraceněhodné. No, ale hlavně, že v tom filmu je. Tady je máte.

*Láska je jako peníze, jeden jí má moc
a druhý jí nemá dost.
Jó, láska je jako peníze, jeden jí má moc
a druhý jí nemá dost.
Taková láska je pak pro zlost a ne pro
radost.*

*Je marný, marný, marný, marný je všechno
tvoje soužení.
Marný, marný, marný je marný tvoje
soužení.
A jen čas ti pomůže, protože ten všechno
mění a promění.*

*Promění ji ve starou ženskou, ta už frajery
nebude mít.
Bude stará, stará a vošklivá a frajery už
nebude mít.
Jenže ty zatím láskou umřeš, nebo se
uchlastáš a budeš dávno v chladném
hrobě hnit.*

Není nad pesimismus: je tak optimistickéj!

Jak se dělá „Garage sale“

VÁCLAV TÁBORSKÝ, Kanada

Garage sale (garáž sejl — výprodej starých krámů), je oblíbenou činností severoamerických rodin asi tak jednou za tři roky. Teoreticky se máte při té události zbavit přebytečných věcí, a ještě na tom něco vydělat. Kdybychom to chtěli popsat správně lingvisticky, tak bychom nazvali garage sale, jenom když se zboží prodává v garáži. Jelikož je však každá správná garáž skladištěm člnů, kanoí, starého potrubí, plechovek s barvami, starých lyží a klecí po zesnulých kanárech, tak by se tomu mělo říkat buď „driveway sale“, prodej na té vydlážděné cestičce k té garáži, anebo „yard sale“ (miní se tím backyard, čili zahrada a prostor za domem).

Napřed vás musíme varovat. Nedělejte to, pokud máte vcelku hezké manželství. V každé rodině totiž obvykle bývá jeden člověk, který chce vždy dělat pořádek a věci starší jednoho roku rozdat či vyhodit, a pak ten druhý, který všech-

nezapomeňte smlouvat!

no schraňuje pro strýčka Příhodu. Tak například u nás, ačkoliv nemáme vůbec žádného strýčka, schraňujeme v basementu (ve spodní části domu) 11 starých těles ústředního topení z minulého domu, je tam kompletní souprava ošklivých kuchyňských políček a skříněk, které jsme hned v prvních měsících nahradili moderní kuchyní, jsou tam staré stoly, židličky a zrcadla, která jsme zdědili s novým barákem.

Když se situace v domě stane prostоровě neudržitelnou, tak ta likvidátorská polovina rodiny obvykle převládne. Ano, máš pravdu, řekne ta druhá polovička, uděláme garáž sejl. Zatímco muž tahá věci na povrch a shání rozkládací stoly od sousedů, žena s jednou či dvěma přítelkyněmi připravuje takové ty praktické věci. Musí mít dost provázků a plastických pytlíků na zabalení, lepicí pásku a márkry na značení cen a kartonové krabice, ve kterých se to zboží bude ráno nosit na plac.

Problémy bývají s cenovkami. Když jsme při našem prvním sejlu chtěli dávat ceny lidové, zkušené přítelkyně včas zasáhly. At tam dáte jakkoli nízké ceny, zákazníci budou stejně smlouvat. Takže ceny označte realisticky: ani vysoko, ani nízko. I když se ve slušné anglosaské společnosti moc nesmouvá, na garage sale se s vámi budou handrkovat i dámy z nejlepších rodin. Pozdě v noci prodávací horečka zastihne i ty nejurputnější sběratelky. Jsou ochotny prodat desítky dalších krámů, za jejichž majetnictví ještě donedávna zuřivě bojovaly. Využijte příležitosti, vynáшеjte nahoru co nejvíce potencionálního zboží — a hlavně dá máám dolévejte. Připravte se na to, že

spát půjdete velice pozdě. A že vstávat budete daleko dřív, než jste plánovali.

Ačkoli jste dlouho do noci před prodejem objížděli rohy na hlavních ulicích v blízkosti svého domu a vylepovali cedulky s výraznými šipkami, že garage sejl se koná na té a té adrese v sobotu a v neděli od osmi do tří, budou vás různé dychtiví nadšenci budit už okolo sedmé, přestože jste si chtěli přispat a začít stěhovat věci do cestičky před garáží tak od půl osmé (plánujte si na to víc času, potřebujete postavit stoly, rozložit zboží, připravit židličky pro sebe i pro rodinu). Tato ranní ptáčata, čert aby je vzal, chtějí většinou zboží, které půjde na odbyt: nářadí a nábytek.

Nedejte se strhnout prodávací horečkou. Kdyby se vám znechutila broušená váza z Jablonce a omylem byste ji vynesli na světlo boží, nikdo vám nedá těch 40—59 dolarů, ale bude se to snažit urvat za bůra. Proto nechte doma ty Picassovy originály a soupravy míšeňského porcelánu, ty prodáte za odpovídající cenu jen zákazníkům, kteří rozumějí hodnotám věcí.

Nejvíc vás naštvoří lidi nabízející pět dolarů za dvě měděné turecké pánve v hodnotě nejmíň 30 dolarů. Nedejte se zblbnout, znalec přijde, hodnotu pozná a zakoupí bez handrkování. Příznivě vás zase překvapí kupci, kteří schramstnou ty nejhorší kýchče, kdysi vyhrané v tombole: veverky se sáčkem na párátko, plastické plameňáky a vycpanou plyšovou zebra. Kdysi jste ty věci chtěli hodit do popelnice. Jo, lidská povaha je záhadou i znalcům. Taky očekávejte zákaznice, pro něž je garage sale psychiatrickou terapií. Taková žena si nahrabe hromadu zbytečnosti, a jestli jí zbudou dva dolary, neodejde, dokud i ty neutratí. Představuji si ji tak, že ráno její manžel smutně vytáhne dvacku z peněženky a řekne s povzdechem: „Tu máš, Mary, vyběhni si něco koupit, třeba tě ta hlava přestane bolet.“ Jo, mít klid v rodině za pouhých 20 dolarů, to se mu patrně vyplatí. Pokud bylo hezky a pokud bydlíte na dostupném místě, budete překvapeni

Kresba CTIRADA SMOLIKA

úspěchem. Prodá se většina nabízeného zboží. Nám zůstaly v garáži jen staré lyže, bruslařské boty a tři roury, o kterých nikdo neví, k čemu by se hodily. Pokud máte zájem, napište do redakce, můžete to dostat se slevou! Několik týdnů po úspěšném prodeji si vyjedete jedné soboty s manželkou — a hle, uvidíte ceduli „garage sale“. Byť nenávidíte krámy, nedá vám to a zastavíte. To byste nevěřili, co tam uvidíte šikovných věcí. A tak se zisk z vašeho vlastního prodeje pomalu vytratí, protože přece jen žijete v konzumní společnosti — a chcete taky konzumovat. Proto se na tomto kontinentě říká: One man's junk is another man's treasure, čili krámy jednoho jsou pokladem druhého. A kdyby se vám ty nové nákupy nehodily, nelamte si s tím hlavu: prodáte je na příštím garážovém výprodeji.

CANADA CZECHOSLOVAKIA CHAMBER OF COMMERCE OBCHODNÍ KOMORA KANADA ČESKOSLOVENSKO

Vám nabízí příležitost seznámit se s možnostmi vývozu a dovozu mezi Kanadou, Českou republikou a Slovenskou republikou.

Možnost nabídky Vašich služeb či zboží prostřednictvím inzerce jak v kanadském, tak v českém vydání čtvrtletníku Věstník

Možnost účasti na burzách zkušeností, seminářích a konferencích

Státi se členy naší organizace jak v Kanadě, tak v České či Slovenské republice.

P. O. Box 198, Exchange Tower
2 First Canadian Place
Toronto, Ontario
M5X 1A6
Tel.: 416/376 — 3432
Fax: 416/367 — 3492

Kancelář č. 221/II. patro
Staroměstské nám. 6
110 00 Praha 1
Czech Republic
Tel.: 422/231 60 49
Fax: 422/231 88 95

VĚRNÝ TÓN aneb music unlimited

PETR ŽANTOVSKÝ,
Praha — REPORTÉR

Pokud máte pocit, že jste slogan z titulu už někde slyšeli, pak máte velmi dobrou paměť. Tak se totiž odjakživa prezentovala jedna z nejvýznamnějších

Menuhin, Ženatý, Warchal

gramofonových firem v naší zemi, Ultrapophon. Zvučnou prvorepublikovou značku na celá desetiletí vymazal z kontextu státně monopolní Supraphon. Teprve v posledních týdnech se jméno Ultrapophon opět objevuje na scéně. Požádali jsme tedy šéfkou produkce Ultrapophonu Světlanu Musilovou (jinak známou i jako jazzovou zpěvačku) o několik informací.

Jak vůbec došlo k obnovení firmy Ultrapophon?

„Nejde o obnovení firmy, nýbrž značky. Firma Ultrapophon se na českém gramofonovém trhu vyskytovala — a nutno říci úspěšně — od poloviny 20. let. Svěho času byla exkluzivním vydavatelem vážné hudby, ale i například celé produkce Voskovce a Wericha. Původem německo-holandská firma měla od roku 1933 stálého partnera pod tímž jménem — Ultrapophon — v Praze. Po druhé světové válce, v rámci znárodnění gramofonového průmyslu, převzala značku firma Supraphon, ale záhy ji uložila ‚k ledu‘, tedy na patentový úřad. Od té doby Supraphon jen jednou za čas obnovil svou registraci Ultrapophonu, aniž na značce cokoli vydával. Loni tuto povinnost zanedbal, čehož využila naše firma Logo Production — a značku Ultrapophon zaregistrovala pro sebe. Ne jako ‚uložený majetek‘, nýbrž proto, abychom obnovili ediční tradici Ultrapophonu.“

Pozorný diskofil mohl Ultrapophon zahlédnout už na předvánočním trhu. Jedním z vyloženě vánočních trháků byl záznam italských barokních koncertů (Locatelli—Torelli—Manfredini) v podání Slovenského komorního orchestru Bohdana Warchala — na značce Ultrapophon. Nebyl to ale jediný dosa-
vadní ediční počín vaší firmy . . .

„Zatím jsme odstartovali dvě samostatné ediční řady. První, k níž patří i zmíněné vánoční koncerty, přináší vybrané exkluzivní licenční nahrávky, převážně z katalogu slovenské fy Opus. Výběr licencí je velmi přísný. Připomeňme

jen některé tituly — Musorgského Písň a tance smrti, Vivaldiho a Haydnovy kytarové koncerty, Slovenskou instrumentální hudbu 17. a 18. století, Schubertovu skladbu Smrt a dívka či Franckovu vynikající Symfonii d moll. Druhá řada chce průběžně představovat výrazné interprety z oblasti vážné hudby. Nyní je na trhu portrét skvělé mezzosopranistky Virginie Walterové, kterou v duchu úsloví ‚nikdo není doma prorokem‘ — a díky objevitelskému úsilí Jarmily Novotné znají spíše na západoevropských a amerických pódiích. Věříme, že záhy bude patřit ke špičce českého operního zpěvu. A rovněž profil varhaníka Aleše Barty, kterého snad ani představovat nemusím.“

Co chystáte pro nejbližší ediční období?

„Opět unikátní tituly licenční i původní proveniencí. Za všechny chci jmenovat například Händlovu varhaní koncertu, Janáčkovu Sonátu Oct. 1. 1905 (Street Scene) a Glagolskou mši, Marzeniovy madrigaly, profil Čecho-Fran-

couze S. Hellera pod titulem Francouzští clavecinisté či Vivaldiho instrumentální koncerty. Produkujeme je v digitalizovaných verzích na CD, takže v nejvyšší možné zvukové kvalitě — vesměs poprvé.“

Čtenáře jistě bude zajímat, že Ultrapophon je první firma, která i po rozdělení bývalé ČSFR zahájila s federální působností. Má dvě centra, v Praze a Bratislavě . . .

„To je naprosto logické. Dobrá hudba nemá národnost, umělce nelze dělit na české, slovenské, romské, židovské a kdovíjaké ještě. Jen na dobré a špatné. To je základní filozofie Ultrapophonu. Ostatně — podívejte se na naši produkci: slovenskou barokní hudbu nahráli Pražští madrigalisté M. Venhody, české klasiky Bendu a Stamicce Slovenský komorní orchestr Bohdana Warchala. V nejbližší době chystáme natáčení barokních houslových koncertů, kde hlavními protagonisty budou Ivan Ženatý, Bohdan Warchal a — Yehudi Menuhin. Je třeba něco dodávat?“

Povídání s Janem Kristoforim

MICHAELA DOLINOVÁ, Praha

Sešla jsem dolů po schodech do pražského Euroclubu, bývalého Divadla hudby. V přízemí seděla na zemi jakási slečna a vystříhovala z papíru pěticípé hvězdy. Na můj údiv mi odpověděla, že jejich barva nebude temně rudá, ale třpytivě bílá, a že jeviště divadla má být plně bílých hvězd — nápad pana Kristoforiho. Na můj dotaz, kde bych ho mohla najít, mi ukázala šedovlasého pána v modrácích se zednickou lžící v ruce, jak spáruje výklenek. Jana Kristoforiho znám z premiér a recepce v divadle, v obleku, navoněného a šarmanatního. To byl i nyní, jen bez obleku. „Tak si půjdeme dát drink, ne?“ navrhl a šli jsme k baru. Ostychavě jsem poděkovala za slíbený rozhovor pro radio Collegium a zhruba řikala, na co se jej budu přisti večer ve studiu ptát.

Druhý den jsme si ve studiu radia Collegium povídali v živém vysílání. Klidně, prostě a zcela přirozeně. Vzpomínal, jak nesplnil představy svých rodičů o strojním inženýrovi. Jak si sám s podporou svého strýce vybojoval dráhu malíře. O prvních skutečných miliónech forintů, avšak zcela bezcenných, vydělaných v Miškolci za malování reklam a ceníků. O anabazi stěhování do českého pohraničí, o bezúspěšném hospodaření na gruntě, o útěku na keramickou školu do Bechyně a dále cestě do textilky v Semilech, vyprávěl s úsměvem a nadhledem. Věděla jsem, že se ho na léta strávená v pracovních táborech v Jáchymově a Příbrami nebudu ptát, pouze jestli se vzpomínky vracejí a usazují na jeho plátech. Usadily. Vznikly

už tehdy. Obrazy utrpení a nesvobody, cyklus nazvaný „Rezultáty“, tajně vynášený z tábora ven. Tento cyklus i další práce na téma lidských práv měly později varovat i lidi venku před pseudosocialismem a komunismem. A že si ona varování pak i kupovali a věšeli doma na zeď, jej překvapilo. Také hovořil o smutku a lítosti nad oběťmi táborů, kterým se odškodnění a rehabilitace už nedostalo.

Cesta do Prahy, léta soustavného úsilí a práce, tolik očekávaná výstava, která se z příkazu jiných neuskutečnila, odchod v roce 1968, pak ještě návrat a následně odloučení s domovem na celých 20 let.

„A kde se vlastně cítíte doma?“ ptám se. „V Norsku, Švýcarsku nebo u nás?“ „Všude, kde jsou dobří lidi, ale srdce mám tady, v Česku,“ odpovídá. A když jsem se ho zeptala, zda se považuje za úspěšného muže, zasmál se a řekl, že ne za takového, jak si mnozí úspěšného muže představují, a že mu stačí, když se jeho práce někomu líbí a uzná ji za dobrou. „Ne, pane Kristofori, určitě jste se, jak jste v radiu poznamenal, nezamotal a nezkazil celé to příjemné a skromné povídání, když jste se ke konci pokusil shrnout celé své konání slovy, že malování je poslání, a ten, kdo dar talentu do vinku dostane, by jej měl užívat s vědomím, že může něčím působit a něco jim ovlivnit. A Vy jste působil, ovlivňoval a ovlivňujete. Děkuji a ať se Vám to malování touhy, lásky, přátelství, bolesti, věrnosti a nadějí nejen pro nejnovější dětskou učebnici daří.“

Československý spisovatel potěšil zcela určitě ty čtenáře, na které se nedostalo z posledních vydání vzpomínek milovaného českého básníka Jaroslava Seiferta **Všechny krásy světa**. Po prvním vydání v r. 1981 v nakladatelství '68 Publishers vyšla dvakrát v letech 1983 a 1985 v ČS, ovšem ve značné úpravě z pera tehdejšího šéfredaktora nakladatelství Jana Pilaře, který „nevítaná“ jména škrtil, portréty „vítaných“ zlepšoval a význam těch méně milovaných snižoval; tato vydání se nevyhnula ani necitlivým redakčním úpravám a zkrácení některých kapitol. Záměr autorův — vzpomínání na přátele a dávná léta — je znám, nemá smysl přibližovat jednotlivosti.

Nakladatelství Torst vydalo pohotově **Dvanáct zastavení** břevnovského opata Anastáze Opaska, které převyprávěla Marie Jirásková. Tvoří 1. svazek řady Svědectví o době a lidech a je třeba říci, že jde o šťastné vykročení; svědectví osmdesátiletého příkladného vlastence

a zaniceného křesťana podává dobové zrcadlo lidské chamtivosti, zbabělosti až padoušství a současně zobrazí vysoké ideály a morální hodnoty nejen příslušníků církve, ale i řady neoprávněně pronásledovaných bezvěrců. Snad v žádné knize o utrpení příslušníků církve — před očima čtenářů plynou obrazy kněží nižšího svěcení i vysokého kléru — není v takové plnosti zachycen obraz doby, která z náboženství činila opium lidstva, a současně se na nevinných služebnících božích dopouštěla neslýchaných zvěrstev. Čte se jedním dechem.

Šťastnou ruku mělo i nakladatelství Svoboda — Libertas dvěma díly dnes už klasika Ericha Marii Remarqua. V románu **Nebe nezná vyvolených** poutavě přibližuje lásku profesionálního automobilového závodníka s dívkou, která se několik let — už beznadějně — léčí ve švýcarském sanatoriu na tuberkulózu. Tragický konec obou je — dalo by se říci — téměř logickým vyústěním. Román natočil v r. 1976 režisér Sydney Pollack s Al Pacinem a Marthou Kellerovou pod názvem Bobby Deerfield.

Poslední jeho román **Stíny v ráji** je hlubokou sondou do života Židů, kterým se podařilo uprchnout před Hitlerem do USA. Krátkodobé úspěchy i tragédie, vědomí dočasnosti a u mnohých i zoufalství nad morálním propadem národa, který přes všechny krutosti pokládali za svůj, je poutavým dobrodružstvím i poučením o tragické době.

SOKOL VINOHRADY OBNOVIL ČINNOST

Sokol Vinohrady obnovil svou činnost po více než 40leté nucené přestávce. Nahlédneme-li jen na okamžik do pohnuté historie vinohradského Sokola, ušaseme nad tím, co dokázala společná vůle, nadšení, obětavost a vytrvalost činovníků i řadových členů této jednoty. Zdá se neuvěřitelné, že původní hrstka 36 členů, kteří založili v r. 1887 vinohradský Sokol, vzrostla během 60 let vzdor dvěma světovým válkám na více než 12 000 členů a mládeže. Bez cizí pomoci vybudovala jedinečnou sokolovnu v Riegrových sadech. A z této budovy byl vinohradský Sokol vyhnán dvakrát. Poprvé nacisty v r. 1941. Podruhé po r. 1948.

Dnes má vinohradský Sokol na začátku své nově nastoupené cesty asi 2 200 členů a mládeže.

LUDEK JIRSAK,
starosta

Ako sme zakladali exilovú vládu

R. N. ROYKO, Calgary

V sobotu večer, v novembri, krátko po páde komunistov, prišiel nás pozrieť môj priateľ Ľudo so svojou ženou Lucou. Vonku bolo škaredo, sadli sme si teda u nás dole. Zapálil som oheň v kozube, vytiahol fľašu škótskej. Trocha sme odpili a začali sme politizovať. Najprv sme poohovárali všetkých mŕtvych politikov, potom živých, a nakoniec sme sa uzniesli, že súčasný stav je neudržateľný a je treba čosi ihneď urobiť. Boli sme asi v tretine fľašky, keď som navrhol, aby sme bez prieťahov vytvorili novú vládu v exile.

Ponúkol som Ľudovi miesto ministerského predsedu. Vedel som veľmi dobre, čo robím. Ľuda poznám už dlhú dobu. Je to priateľský, férový, ale pritom aj veľmi statočný a nebojácny človek. Už pred viac ako desať rokmi sme spolu stávali v dlhom rade čakajúc na jedlo v utečeneckom tábore v Taliansku. Jeho priateľskosť sa prejavovala v tom, že vždy za mnou rád podošiel, i keď som stál ďaleko vpredu; jeho pribojnosť a nebojácnosť sa testovala vždy, keď pritom predbiehal Poliakov a Rumunov. No a jeho férovosť a slušné vychovanie sa prejavilo, keď sme podošli k vydávaciemu okienku: nepamätám si prípad, že by mi tam nedal prednosť. Ľudo má, podľa mňa, na post predsedu vlády všetky predpoklady. Len ako niekoľko vyvolených, i on patrí do kategórie ľudí, ktorých ktosi tak výstižne charakterizoval ako „studnicu neužitých vedomostí“. Dokáže spamäti deklamovať dlhé pasáže nielen zo Sládkoviča, Bottu a Hviezdoslava, ale aj z Haška, Březinu alebo Villona.

Ľudo, z vďačnosti (alebo z dojatia), si nialal, a ponúkol mi miesto ministra kultúry. Zastával názor, že toto miesto ma zamestná dosť na to, aby som prestal písať tie moje táraniny, ktoré i tak nikto nechce čítať. Ja som ale mieril vyššie. Chcel som kreslo ministra zahraničných vecí. Ibaže na toto miesto

mal Ľubo už iného kandidáta. Nakoniec, tak ako každý z nás, on má tiež okruh svojich známych. Ponúkol som sa teda, že budem robiť podpredsedu vlády. Ľudo si uchlipol škótskej, zažmurkal, prehltnol a — súhlasil. Ostatné ministerské miesta sme obsadili v neprítomnosti navrhovaných. Čirou náhodou sme väčšinu ministrov vybrali z Calgary, päť kresiel sme rezervovali pre Edmontončanov a zopár miest sme nechali pre cezpoľných.

Keď sme konečne zostavili celú vládu, v miestnosti zavládla akási tiesnivá atmosféra. Obsah fľaše sa nebezpečne scvrkával. Urobili sme narychlo ešte niekoľko zmien v novoutvorenej vláde, pri ktorých sme sa už trochu pohádali. Potom mi Ľudo, ministerský predseda, ktorému sa zjavne začala (z toľkej slávy) krútiť hlava, začal nadávať, že sa húpem v kresle a že on sa v dôsledku toho nemôže sústrediť. Ja, s jazykom ťažkým ako dubové poleno, som mu zasa odsekol, že vo svojom kresle si ja, podpredseda vlády, môžem robiť čo chcem a že si do toho nenechám od nikoho kibicovať.

Fľašu sme dopili. Oheň v kozube vyhasol. Za oknami skuhrala fujavica. Nezhody v novej exilovej vláde už nebolo možno ďalej skrývať. Ľudo s Lucou sa zdvihli a chystali sa na odchod. Nezdržoval som ich. Chladne sme sa medzi dverami rozlúčili.

Po krátkom čase sa Ľudove ambície dostať sa do vládneho úradu, predsa len vyplnili. Vďaka svojmu šarmu (neodpovedajúcemu jeho novému miestu) to dotiahol až na post „Honorary Consul of CSFR in Alberta and Saskatchewan“. Už sa zasa zdravíme, ba občas aj medzi zubami precedíme zopár slov. Congratulation, Ľudo.

(Přetištěno s laskavým svolením redakce ČTENÍ Z PRÉRIE)

No comment

Postavy a problémy českých dějin

JOSEF PEKAŘ

Jsou národové v Evropě, kteří mají od dob středověkých svěťce podobného významu a kultu, jako my ve svatém Václavovi. Ale není, tuším, národa, jehož úcta by takovou měrou soustředila se k jediné postavě, takovou měrou plnila po všechny věky veškerenstvo národní společnosti, která by měla tak slavné středisko kultu, jako je hrad pražský s katedrálou svatého Víta a kaplí svatováclavskou nad hrobem světcovým ve víc než tisícileté metropoli země. A jistě

není národa, který by se mohl pochlubit tak starobylo a tak slavnou hymnou národní, jako je chorál svatováclavský, jež nese se k nám z hlubin minulosti, nasycena modlitbami věku, vždy znovu a znovu spojujíc v jedné prosbě a jedné myšlence nové pokolení národní s generacemi předků, s tou daleko větší a početnější obcí kmenovou, jež žije jen ve vzpomínce a paměti . . .

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRADEK
1990 VYDÁNÍ DRUHÉ

Česká republika by se mohla stát magnetem, který ze světa přitáhne obchod a investice, jakož i odrazovým můstkem pro vstup ekonomiky obou zemí na třetí trhy — jak na Východ do bývalého sovětského impéria, tak zpět na Západ.

O. JELÍNEK, kanadský ministr národních příjmů,
Lidové noviny (26. 1. 1993)

Jsem připraven dbát o politickou stabilitu v naší zemi, být nenápadným strážcem politické kultury a udělat vše pro dobré jméno České republiky doma i ve světě.

V. HAVEL, první český prezident, Lidové noviny
(27. 1. 1993)

Bez ohledu na to, zda přetrvá celní unie, měnová unie a volný pohyb obyvatel, zůstane pro nás Slovensko nesmírně důležitým politickým faktorem.

J. ZIELENIČEK, ministr zahraničí České republiky,
v rozhovoru pro časopis Respekt (č. 2)

Nemá smysl hovořit o plné svobodě církevního života a vyznání, pokud stát platí duchovní a rozhoduje o jejich platech a podobně.

J. KALVODA, předseda ODA, v rozhovoru pro Rudé právo
(14. 1. 1993)

Strana, která se nedrží svých zásad a nedůsledně plní volební program, je stranou na jedno použití.

J. MLČÁK, předseda bývalého poslaneckého klubu
ODS ve FS, Lidové noviny (22. 1. 1993)

Problémy Slovenska nejsou řešitelné jednou stranou, nesouhlasím s tvrzením, že jsme jediní schopní!

M. KŇAŽKO, ministr zahraničních věcí Slovenské republiky, Práce (8. 2. 1993)

Připravila DAGMAR SOUČKOVÁ, Praha — REPORTÉR

BUCHTY JAKO OD MAMINKY

Na Pankráci, na samém vršíčku, stojí hotel Panorama. Stojí stranou rušného centra, ale metrem, jehož stanice je necelých 100 m od vstupní haly hotelu, jste v samém srdci Prahy za 7 minut. V tomto roce slaví hotel 10 let své existence. Za tu dobu získal oblibu mezi klientelou a tak celoročně dosahuje 90% využití. Kromě komfortního ubytování, kde nechybí ani apartmá s vlastní saunou a soláriem, je hotel znám vybranou gastronomií. Pochopil, že nejen cizinci, ale i krajané jsou zvyklí na jinou stravu, než je klasická česká kuchyně. Vědí také, že většina krajanů přijíždí domů s touhou právě po kuchyni jejich maminky. Hotelová gastronomie si s na pohled neřešitelným problémem poradila. Nabízejí jednotlivé komponenty hlavně na švédském stole. Tam pak nechybí ani moučníky, jimž kralují ovocné

knedlíky. Takové, jaké dělávala babička.

Hotel Panorama si uvědomil včas, že klientům musí nabídnout ještě něco víc než perfektní služby. Proto 42 km od Prahy, tedy necelou půl hodinu jízdy, v klidném a tichém prostředí, uprostřed krásné přírody má svou dependenci motel Konopiště. Kromě moderně vybavených dvoulůžkových pokojů je magnetem stodola. Tedy česká rázovitá vesnická hospoda. Tam se pak podává i kulajda, bramboračka, všechny druhy knedlíků. Rožní se maso a selka zadělá, vyválí a upeče koláče i nenapodobitelné české buchty. Pak se můžeme projít parkem až k zámku Ferdinanda d'Este, projet na koni, horském kole či přijmout pozvání na projížďku brýčkou. V tomto pohádkovém koutku je krásně v každé roční době.

INTIMNÍ KOTLETY S DVOJÍ VARIANTOU

Tak na tohle musíte být dva, mít malý gril a už kotlety naklepávat s láskou.

Naklepané maso zasypete kořením podle vlastní chuti, pokapete sójovou omáčkou a bohatě zalijeme olejem. Necháte v ledničce jeden až dva dny.

Na stůl pak připravíte gril, očištěné žampióny, plátky eidamu a rokfóru, kečup, různé druhy majonéz, sůl a vůbec vše podle fantazie.

Do rozpáleného grilu vložíte dvě kotlety, za čtyři minuty otočíte a pokladete . . .

. . . buď žampióny, necháte dvě minuty v grilu a pokryjete plátky eidamu,

. . . nebo bohatě zasypete nasekaným česnekem, který hned schováte pod plátek rokfóru.

Vše necháte zapéci, až oba sýry tečou. Rokfóru to trvá déle.

K první variantě se hodí spíše bílé sladší víno, červené k druhé.

Příloha jsou hranolky, nebo lze maso v grilu položit na připravený hrášek či topinku, do které se všechny lahody vsáknou.

Máte-li ještě dvě malé misky, nasekejte do jedné okurky a zamíchejte do hořčice, do druhé majonézu s trochou kečupu a utřeným stroužkem česneku.

Toto jídlo je spíš na večer. A vyjde-li k tomu ještě měsíc, pak jedinou skladbou (pro vás dva) je Sonáta měsíčního svitu Ludvíka van Beethovena.

Škoda, že v Západu Today je tištěno tak málo poezie . . .

-KH-

„Czech Essential Services for Elderly“ nabízí své služby pro vaše příbuzné a blízké žijící v České republice a kteří již nejsou plně soběstační.

Naše služby provádíme podle severoamerických zvyklostí, nikoliv českých.

O bližší informace pište na adresu
CES for ELDERLY
P.o.box 209, Suite 101-1184 Denman str.
Vancouver B. C. VGG 2M9 Canada

V tichém bolu oznamujeme všem přátelům a známým bolestnou zprávu, že nás navždy opustil pan

JOSEF JAROSLAV STANĚK

Starosta města Světlá nad Sázavou, nositel královského řádu Oranje-Nassau, zemřel tiše v pátek 18. prosince ve věku 70 let v Haarlemu — Holandsko

PAN JOSEF PEJSKAR, CALIFORNIA

Vážený pane,

dovoluji si jménem výboru novinářské sekce Českého literárního fondu připojit se k řadě gratulantů a popřát Vám k významnému životnímu jubileu hodně zdraví a pěkné životní pohody.

Zároveň Vám chci poděkovat za dlouholetou novinářskou práci, za kterou Vám výbor novinářské sekce Českého literárního fondu udělil „Cenu růží“.

S pozdravem a přáním všeho dobrého

Ing. Michal Novotný,
ředitel ČLF

Redakce Západu Today se samozřejmě připojuje

MILÁ REDAKCE!

Založte časopis zbrusu nový! Mohl by se jmenovat např. „České srdce“ a měl by za úkol sjednotit čs. exil.

Představte si tu fantazii! **Sjednocený český — československý exil!** Ne sto pětadvacet různých vydavatelství, sto šest knihkupectví, tisíce a jedna malicherných, osobních averzí, zbarvených tažených vůči jednotlivcům ve stove exulantských periodik. Vaše předsevzetí „přiblížit“ český exil „lidem doma“ je předem odsouzeno k neúspěchu, pokud se Vám/vám nepodaří zbourat ten Masarykův „holubník“, podle kterého se i ti Češi (a zvláště ti Češi — a Slováci) žijící mimo území „rodné“ vlasti kastlíkují. Simplifikace není vždy negativní, jak jistě víte.

Češi v cizině versus Češi v Čechách (Slováci pro tentokrát v zájmu simplifikace vynechávám) si mají mnoho co říci, v tom s Vámi souhlasím. Otázka je: **kteří** Češi v cizině, a další otázka je: **proč ne Češi v cizině jako celek!** Pokud jsou Vaše úmysly „scelit“ Čechy „venku“ a „uvnitř“ miněny vážně, tak s Vámi mám soustrast. Předsevzali jste si něco, co se nepodařilo nikomu v celé historii českého národa, ani Svatoplukovi s jeho třemi pruty!

S (také) přátelským pozdravem

J. BLÁHOVÁ, Amsterdam

VÁŽENÁ PANÍ MICHAELO SWINKELSOVÁ:

(Poznámka k recenzi v posledním čísle Západu „Dvakrát o Dvořákově“)

Tentokrát má odpověď nebude poetická, protože se jedná o holou pravdu, a ta je prozaická. Jestliže jste navštívila Ameriku a viděla na cestě z pobřeží Atlantiku po Tichý oceán její nekonečné přerie a životem pulsující města, musila jste si uvědomit, kolik tu máme místa — pro Škvoreckého i pro Ivanova. Četla jsem je oba, a to dřív,

než jsem se setkala s Dvořákovou rodinou na Vysoké. Když tedy paní Věra Johnová a její manžel protestovali proti poetické kresbě Josefa Škvoreckého „Scherzo capriccioso“ (v angl. překladě „Dvořák in Love“, s podtitulkem „A Light-hearted Dream“), věděla jsem, oč se jedná, a tušila, proč se asi hněvají.

Potěšilo mě, když se mi paní Věra přiznala, jak miluje Ivanovu knížku, kterou má vedle svého křesla, a často si z ní čte a vzpomíná. Její protest, že by chtěli soudit J. Škvoreckého pro neopodstatněné pomluvy dědečka Dvořáka a pro urážku na cti jejich rodiny, jsem tenkrát nebrala vážně. Jako každý čtenář, natož pak skladatelova vnučka, má na svůj názor právo. Já za sebe mohu podotknout, že je v mé duši dost a dost místa pro oba autory, a přečetla jsem si jejich práce s rostoucím zájmem. Mám obě knížky o Dvořákově ráda, i když musím přiznat, že se Škvorecký čte lépe, když už máte za sebou Ivanova, protože si snadněji domyslíte a docítíte, kam vlastně každým svým detailem toho „lehkomyslného snu“ míří. Pro nezavěšeného čtenáře je to často sen mlhavý a nedokreslený. Knihy se nedají porovnávat, neboť každá je jiná, tak jako je rozlišná metodika obou autorů, a byly napsány nezávisle na sobě.

Lituji, paní Michaelo Swinkelová, že máte s mým překladem tolik starostí. Nebojte se, vydání už je na cestě, a brzy bude na americkém trhu. Spěcháme, protože má uctít sté výročí vzniku Dvořákovy „Novosvětské“. A tak, proč „mnoho povyku pro nic“?

ST. ŠLAHOROVÁ, USA

EŠTE SA NEVRAŽDÍME

Pro druhou operácií som v nemocnici bol veľmi rozrušený a chcel som čím skôr domov. Operujúci lekár ma odhovárал, ale nakoniec zariadil predčasné prepustenie na moju žiadosť a zodpovednosť. Aj ja už všelčo neznašam a som na všetko rozrušený. Samozrejme na všetko má vplyv terajšia situácia u nás a proti situácii, aká je, neviem si pomôcť. Toľko kľamstva, zloby, ohovárania, drzosti, šudierstva som nikdy nezažil a ani v knihách nečítal, že by tak mohlo niekedy a niekedy byť, ako je teraz u nás. Najvyšší predstavitelia v Prahe aj v Bratislave do očí národu nehanbia sa klamať a národy pre nich sú nič proti ich názoru. Ľudia sa nikto nič nepýta, ale v mene ľudu hovorí svoje predstavy a názory. Je smutné, že politici sa nehanbia prejavovať škodoradosť ako napr. Slováci: nebezpečie Nemcov zo Sudei, Češi: Gabčíkovo, maďar. menšina, slabá ekonomika, že česká koruna od V. noci bude v pomere: 1 Kč k 1,60 Ks a pod. To normálne beží v televízii, rozhlase, novinách. Musím však priznať, že Havel mlčí a v týchto nehoráznostiach nijako sa neprejavuje a myslím, že je mu z toho smutno a veru trapno! Ľudia sú nervózni, nemôžu v klude pracovať a politici svoje bludy pripisujú, že to tak chce ľud! A ešte sa dokážeme chváliť a pred svetom hodnotiť: však my sa ešte nebijeme, nevráždime, jeden druhého nezabíjame a pod. ako vraj v Jugoslávii a inde. A to sa ešte nehanbíme chváliť, že nás Európa preto dobre hodnotí, že sa ešte nevráždime!

Teraz Maďari kričia, že sú ukrivďovaní, čo nie je pravda — majú viac škôl a pod. na 1000 obyvateľov Maďarov v ČSR ako vo vlastnom Maďarsku! Čo urobili ale so Slovákami po 1000 rokov ich ovládania, o tom neradi hovoria a nepri-púšťajú! Však nebyť prvej ČSR, tak Slovákov by

už ani nebolo! Hanba nám všetkým, že sme sa nedokázali porozumieť a stali sme sa predmetom pozornosti celého sveta, ale v hodnej miere pre nás naozaj neželateľnej pozornosti! Však z toho budeme mať len my škodu a ostatní škodoradosť!

Ing. J. Š., Bratislava (80 let)

MILÁ REDAKCE,

po setkání s panem poslancem Paynem ve Washingtonu mě napadlo, že bychom jej, a mnohé jiné české politiky, měli upozornit na neslučitelnost přání, aby Česká republika měla v USA ze zahraničních Čechů lobby jako Izrael a aby na druhé straně v Československu o zahraničních Čechích nikdo, včetně zahraničního výboru parlamentu, nic nevěděl a vědět nechtěl. Jsme obětivi, ale nejsme mučedníci.

Co my vlastně od Československa chceme? Myslíme, že nic zvláštního, pouze rovnost před zákonem. To znamená změnu všech zákonů obsahujících nedůstojný sentiment a pozůstatek dlouhodobé propagandy Rudého práva: Opustí-li mne, zahyneš (případně ještě nevládněji: Pokud nezahyneš, tak tě aspoň okradem).

Většina z nás by byla zcela spokojena s tím, co např. mému manželovi poskytuje Nizozemí (které je v té Evropě, kam se chce Československo dostat), ač tam víc než 12 let nebydlí. Jmenovitě, za přestěhování (1) nebyl odsouzen; (2) nebyl potrestán ani on, ani jeho příbuzní; (3) nepozbyl občanství; (4) nepozbyl volební právo (poštou nebo na velvyslanectví); (5) nebyl mu konfiskován majetek; (6) jeho majetek nebyl přidělen členům komunistické nomenklatury, kteří jej nyní zuby nehty brání. Do Holandska se může kdykoliv na libovolnou dobu vrátit, aniž musí žádat o povolení k pobytu nebo hlásit, jaké má další občanství, a vysvětlovat, proč se v Holandsku nezdržoval. Já a děti bychom dostali občanství, kdybychom je chtěli.

Nikoliv nutně, ale milé: Při návštěvě královny v USA samozřejmě pozvání všech místních Holanďanů na setkání s ní, další společenské dy-chánky na velvyslanectví, manželka holandského velvyslance pořádá čaje pro místní Holanďany jednou za měsíc. Taky holandským úřadům naprosto nevádí, že tam manžel nebydlí, když mu každoročně udeľují stipendium na jeho spisovateľskou činnosť. A to tam jako nerezident ani nemusí platit daně.

Prostě normální přívětivý přístup od tamních úřadů. Na jiném základu v USA české lobby nemůže vzniknout.

O. B. JONASOVÁ, Washington, D. C.

POSTILION

ČASOPIS
PRO ČESKÉ
A SLOVENSKÉ
KRAJANY
V ZAHRAJNÍ

•

ADRESA REDAKCE
ČASLAVSKÁ 15
130 00 PRAHA 3
ČR

NENÍ NAD BULVÁR

JAROSLAV KULHAVÝ, Atlanta

Pokoušel jsem se najít v Čechách správný bulvární list, v kterém bych si mohl počítat bez nebezpečí, že by v něm bylo něco vážného a pravdivého. Dost našich tiskovin se tomuto ideálu blíží, ale nic se nevyrovná novinám, které si nosím domů ze samoobsluhy tady v Americe s mlékem a mrazenými hamburgry. To je čtení tak přitažlivé, že mi je mezi účtováním čte i slečna u pokladny. World Sun, Weekly World News, Enquirer jsou tituly, jejichž obdoba na našem trhu dosud chybí. V těch když se najde pravdivá zpráva, nikdo jí nevěří. Snad bychom jim občas mohli věnovat trochu pozornosti.

Tento týden byla na titulní straně Weekly World News fotografie dvouhlavé matky, které se narodilo dvouhlavé dítě. Nedávno to bylo ještě lepší — dvouhlavá prostitutka, na kterou v Bangkoku stojí zájemci fronty. Ale teď k dvouhlavé mamince. Jmenuje se Hannah Cordingová a je z Texasu. Když se jí narodil syn Andrew, měl také dva krčky a dvě hlavičky. Její manžel byl lékař, ale odešel od ní po porodu, protože tolik hlav už nemohl snášet. Zvláště když obě dětské hlavičky začaly plakat najednou a obě dospělé hlavy najednou začaly nadávat.

Další zpráva: sexuální maniák a pervert Charles Catalano si stěžuje, že nemůže svoje podivné touhy kontrolovat, protože utrpěl opakované úrazy hlavy baseballovým míčkem. Je z Lumbertonu ve státě New Jersey a od té doby, co jej udeřili do hlavy, ukazuje se malým holčičkám buď jen tak, nebo v bikinkách, které si půjčuje od přítelkyně. Při soudním líčení požádal o propuštění a soudce musel soud odročit do té doby, než jej vyšetří lékaři.

Maratonci zmizeli, praví další zpráva. V Belo Horizonte v Brazílii se konal maratonský běh, ale u dvanácté míle osm běžců vběhlo do husté mlhy a už z ní nevyšli. Diváci čekali, že se opět objeví, ale marně. Stalo se to 25. prosince 1992 a od té doby je brazilská policie hledá.

Tricetiletá sekretářka píše na dvou psacích strojích najednou. Jmenuje se Sally Ann Pharionová a pracuje v Chicagu. Začala psát na dvou strojích, když jí její šéf, známý advokát, začal dávat nezvládnutelné množství práce.

Poštovní doručovatel Antonio Nanzi, také tricetiletý, měl také moc práce, musel moc chodit a bolely jej nohy, ale vyřešil to tak, že si na chodidla dal přidělat podkovy z aluminia, které mu těsně seděly. „Už mi nohy neotékají a nebolí,“ prohlásil.

Změňte si svoje jméno — změni to okamžitě váš život, dozvídáme se dále. Říká to americký psycholog dr. Steven Calkins. Uvádí příklad ženy jménem Gertruda, která měla patnáct kilogramů nadváhu a seděla stále doma. Když se přejmenovala na Jenny, začala chodit mezi lidi, ztratila přebytečné kilogramy a nakonec se vdala. Na tomto návrhu by snad mohlo být trochu pravdy.

Ryby se opily — v Keni, v jezeře Kiogu, kam místní líhovar vypustil omylem 30 000 galonů surové whisky. Ryby se ničeho nebály a vesele vyskakovaly z vody.

Test na střízlivost — jsem zkoušel a doporučuji. V Miami jej rozeslala jedna dobrovolná organizace na 3 000 adres. Když prstem nestrefíte popořadě všech dvanáct čísel za deset vteřin, neříd'te.

Popelář se nechal pohřbít v kontejneru na odpadky. Jmenoval se Andy Riston a byl z Atlanty. Musel mít dvojité hrob. Svě zaměstnání miloval, hlásil se do práce i ve svátek a zadarmo čistil parky a školní hřiště.

Velekněžka sexuálního kultu, která zachránila ve svém loži 2700 mužů před věčným zatracením v pekle, začala pracovat pro dětské středisko pro poznávání přírody. Paní Mary Eileen Tracyové už je padesát a farníkům Církve nejvyšší bohyně v Los Angeles už neočišťuje duši. Prošla teď jedenáctidenním kursem, jak ukazovat dětem přírodu, a ve středisku pracuje třikrát týdně. Rodiče si prý zatím nestěžovali.

Antonio Prudenzi, kterému je sedmáct let, ubodal svoji matku k smrti, protože chodila příliš na rande. „Zabil jsem ji, protože ji zbožňuji,“ pravil. Matce Angele bylo 35 let.

Saddám Husajn má homosexuálního milence. Jmenuje se Terry Hammell a jinak žije v Paříži. Oba chtějí nechat politiky a usadit se v Řecku s padesáti miliardami dolarů, které Husajn ukradl Iráku.

Hledal dvacet let svoji ztracenou sestru, a když ji našel, byla mužem. Frank Johansen našel po dlouhém

hledání svoji sestru, která byla adoptována neznámými lidmi v Kalifornii, když se jejich rodiče zabili v autě. Když ji našel, prodělala právě operaci změny pohlaví a stala se mužem. Ze Stefanie se stal Stefan.

Fidel Castro řídil nepokoje v Los Angeles. Chodil po ulicích a říkal lidem, aby zapalovali a kradli. Policie prý prohlásila, že za normálních okolností by jej zatkla, ale v té složité situaci to nebylo možné.

Žena žvýká stejnou žvýkačku od roku 1960. Bylo jí sedm let, když začala. Přes noc jí dává do vody, a dodnes je dobrá, ba skoro lepší. Paní Harriet Laskyová porodila mezitím tři děti a manželovi její neustálé přežvýkávání nevdává. Řekl: „Ona je tak hyperaktivní, že ta její žvýkačka ji aspoň uklidní.“

V Keni vydala vláda příručku popisující různé polohy při pohlavním styku. Museli ji však stáhnout z prodeje, protože zvláště starší a tlusté osoby si při napodobování různých poloh lámaly kosti a někteří dokonce zemřeli na infarkt.

Také gorily mohou plešatět. V Tanzanii v rezervaci poblíž hory Kilimanžáro existuje skupina goril, v níž samci jsou naprosto holohlaví. Zjistila to skupina švédských biologů pod vedením dr. Gustava Olafsena. Některé gorily dokonce měly pleš spálenou od slunce.

Muž zabil ženu, protože jí páchlo z úst. Jmenoval se Ramon Riesgo a stalo se v Bilbao ve Španělsku. Vzal na ni sekáček na maso.

Varujte se čínských restaurací — přídávají tam do jídel opium, abyste tam častěji chodili. Bylo prý to poprvé zjištěno v Pekingu, kde před některými restauracemi stály dlouhé fronty, zatímco jiné restaurace byly prázdné.

Elvis Presley je v nebi. Zjistil to jeden pacient, který po zasažení elektrickým proudem zažil stav blízký smrti. „Pohyboval jsem se dlouhým tunelem, na jehož konci bylo světlo. Čekal tam na mne Elvis. Vypadal velmi mladě a byl krásný. Řekl mi však, abych se vrátil k rodině.“ Lékaři jej pak oživil.

Miluje se pán v nejlepší věku s mladou dívkou. Té se to zřejmě začíná líbit a sténá: Líbej mne, líbej... Milenec se na ni podívá a procedí: Holka, nechťj to na mě, já jsem ženatý člověk a neměl bych dělat ani tohle.

Coming Soon... Inside Information on Energy Efficiency

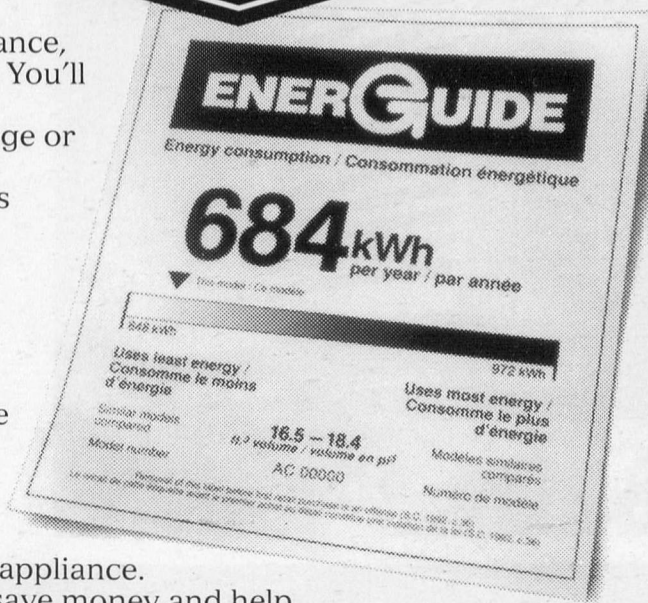
If you're looking for a new appliance, look for the new EnerGuide label. You'll find it on every new refrigerator, freezer, clothes washer, dryer, range or dishwasher, sold in Canada.

The new EnerGuide label shows the typical amount of energy an appliance will use in one year. By looking at the label, you can compare the energy consumption of one appliance to others with similar features.

The lower the number, the more energy-efficient the appliance. It's that simple.

Choosing an energy-efficient model today can add up to a lot of savings over the lifetime of the appliance.

So become energy wise. You'll save money and help the environment at the same time.

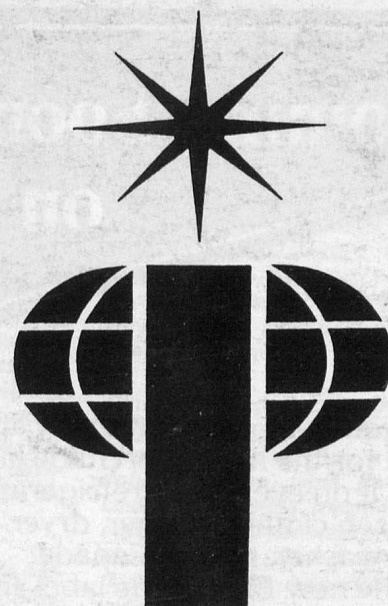
It pays to read the new **ENERGUIDE** label.

Energy, Mines and
Resources Canada

Énergie, Mines et
Ressources Canada

Canada

**HOTEL
PANORAMA**

a.s.
Milevská 7
140 00 Praha 4

JIŽ 10 LET V PROVOZU

Ubytování:

413 dvoulůžkových pokojů ● 18 apartmá ● 2 apartmá de luxe s vlastní saunou a soláriem

Všechny pokoje jsou vybaveny koupelnou, WC, telefonem, rozhlasovým přijímačem, BTV se satelitním příjmem, minibarem.

Hotel poskytuje i další služby — etážový servis, směnářské služby, prodej květin a suvenýrů, kadeřnictví a kosmetiku, praní a čištění prádla, sekretářské služby atd.

Ve 24. patře hotelu se nachází relaxační centrum s bazénem, tělocvičnou, komplexem saun, soláriem a masážemi.

You are invited to visit one of Prague's most favored hotels, the Hotel Panorama named for its unique and virtually complete view of beautiful Prague. The Hotel Panorama has been providing Prague's most complete first rate service since 1983.

****Accommodation available includes 413 double rooms, 16 apartments and 2 de luxe apartments. Excellent international and local fare is served in the luxurious Restaurants Bohemia, Moravia and Crystal.

Come enjoy our view from the 24th floor terrace bar, with the pool, saunas, solarium and gymnasium nearby.